

MØTEINNKALLING

Utvalg: FORMANNSKAPET
Møtested: Møterommet, Kommunehuset
Møtedato: 11.04.2018   **Tid:** 09:00

Eventuelt forfall meldes til tlf.
Varamedlemmer møter etter nærmere avtale.

Innkalte:

Funksjon	Navn	Forfall	Møtt for
Leder	Monika Sande		
Medlem	André Kristoffersen		
Nestleder	Håkon André Nordberg Sæther		
Medlem	Linda Tove Tverrånes Moen		
Medlem	Gudbjørg Haukdal Navjord		

SAKSLISTE

Saksnr.   **Arkivsaksnr.**
Tittel

REFERATER

Orienteringer:

- Om arbeidet med bedring av mobildekningen
- Om vurderinger rundt etablering av investeringsfond
- Oppfølging av e-skattesaken i Govddesåga
- Forberedelser til representantskapsmøter i IKS'er
- Om arbeidet med utredning av større kontrollutvalgssekretariat og revisjon

5/18	18/181 GODKJENNING AV PROTOKOLL - FORMANNSKAPET
6/18	18/88 ÅRSOPPGJØR 2017
7/18	17/37 NORDLAND FYLKESKOMMUNE - HØRING AV ENDRING I BUSS OG BÅTRUTER 2018

8/18	17/282 KVANTO BYGG AS
9/18	18/145 SØKNAD OM ETABLERINGSTILSKUDD
10/18	17/546 HØGTIND KENNEL
11/18	18/167 UTVIKLINGSPROSJEKT - SENNEPSPRODUKSJON
12/18	18/183 NYE VEDTEKTER OG RETNINGSLINJER FOR NÆRINGSFONDET
13/18	17/689 KONSESJONSKRAFTAVTALE MED NORDLAND FYLKESKOMMUNE
14/18	18/188 ETABLERING AV BEIARN NÆRINGSBYGG KF
15/18	17/723 STRATEGIPLAN FOR MINERALNÆRINGEN I SALTEN 2017 - 2027

Beiarn kommune, 05.04.2018

Monika Sande
Ordfører.

REFERERES FRA DOKUMENTJOURNAL

Dato: - Utvalg: FSK Formannskapet

Saksnr Løpenr	Regdato Navn Innhold	Avd/Sek/Sakb	Arkivkode
16/1072-10 434/18	31.01.2018 Fylkesmannen I Nordland PROSJEKTSKJØNN SØKNAD DIGITALISERING I HELSE OG OMSORG	BK/HO/LM064	
17/270-5 538/18	08.02.2018 Husbanken HUSBANKENS ÅRSBREV TIL ORDFØRERE OG RÅDMENN	BK/PN/MM	251
16/1218-6 666/18	15.02.2018 Skatteetaten KONTROLLRAPPORT 2017 VEDRØRENDE SKATTEOPPKREVEREN FOR BEIARN KOMMUNE	BK//OPN	212
16/817-72 849/18	27.02.2018 OPPTUR 8	BK//OPN	A02
18/119-2 1067/18	16.03.2018 Beiarn Eiendom as BEIARN EIENDOM AS - GENERALFORSAMLING TORSDAG 22 MARS 2018	BK//MS	255
17/609-5 1564/18	04.04.2018 Telenor PRESENTASJON AV LØSNINGSFORSLAG - MOBILDEKNING	BK/NRING/BB	N62 – U.off. Ofi. 13

GODKJENNING AV PROTOKOLL - FORMANNSKAPET

Saksbehandler: Karin Nordland
Arkivsaksnr.: 18/181

Arkiv: 033

Saksnr.:   Utvalg   Møtedato
5/18   Formannskapet

11.04.2018

ÅRSOPPGJØR 2017

Saksbehandler: Ole Petter Nybakk
Arkivsaksnr.: 18/88

Arkiv: 210

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
6/18	Formannskapet	11.04.2018

Rådmannens innstilling:

Beiarn kommunestyre godkjenner årsoppgjøret for 2017, bestående av årsmelding og regnskap med noter.

Driftsregnskapet gjøres opp med et regnskapsmessig mindreforbruk/merinntekt på kr. 16.960.390.

Kr 705.000 tilbakeføres rammeområde 1.2 Oppvekst, siden det ikke ble behov for tilføring fra rammeområdets eget disp.fond slik forutsatt i revidert budsjett for 2017. Videre avsettes kr. 2.000.000 til Flyktningefondet og øvrige kr. 14.255.390 avsettes til næringsfond med kr. 7.000.000 og finansielt bufferfond med kr. 7.255.390.

Saksutredning:

Vedlagt følger Beiarn kommunes årsoppgjør for 2017.

Oppgjøret består av regnskap med noter, samt meldingsdel fra så vel avdelingene som sentraladministrasjonen. Oppgjøret er oversendt Salten Kommunerevisjon for utarbeidelse av beretning. Denne vil bli ettersendt så snart den foreligger, men det ventes ikke før i etterkant av Formannskapetets behandling. Kontrollutvalget ventes å behandle oppgjøret i møte 24. april. Deres uttalelse skal også foreligge før oppgjøret forelegges kommunestyret til sluttbehandling.

Rådmannen oppfordrer det politiske miljøet til en kritisk gjennomgang av oppgjøret og til å legge dette til grunn for senere behandling av kommende viktige planverk så som økonomiplan og budsjett.

De forbehold og anmerkninger som måtte komme frem under behandlingen vil være viktige signaler som administrasjon må forsøke følge opp.

I innstillingen tilrår rådmannen å disponere resultatet. Tilrådingen kan drøftes og justeres som resultat av politiske vurderinger.

Vedlegg:

Årsoppgjøret med regnskap, noter, kommentarer og oversikter for hele virksomheten.
Revisors beretning.
Kontrollutvalgets behandling og uttalelse

1. INNLEDNING

Årsoppgjøret for Beiarn kommune 2017 legges her frem for behandling. Vi redegjør for kommunens resultater og kommenterer viktige trekk ved organisasjonen og lokalsamfunnet. Årsoppgjøret avlegges av rådmannen iht. kommunelovens § 48 og forskrift om årsberetning for kommuner, § 10.

Beiarn kommune leverer et rekordoverskudd for 2017, med 17,4 millioner i mindreforbruk/merinntekt. Det er i hovedsak avkastning på kommunens markedsplasserte aktiva, altså «gammelpængan», som gir dette resultatet. Rådmannen er tilfreds med resultatet. Etter at pliktige avsetninger er gjort vil kommunestyret avgjøre disponeringen av overskuddet i sin sluttbehandling av denne saken.

Utarbeidelse av meldingen gir ellers anledning til å sammenstille resultater fra hele kommunens virksomhet og å måle oss mot andre. Vi vurderer avdelingenes samlede aktivitet mot krav og forventninger stilt fra overordnet myndighet, mot mål egne politikere har satt og mot forventninger hos egne innbyggere og næringsliv. Virksomhetene bruker mye tid på å rapportere og besvare undersøkelser. Vi blir målt og veid så det holder og vet mye om hvordan vår virksomhet utvikler seg. Særlig nevnes rapporteringen vi gjør til KOSTRA (kommune-stat-rapporteringen), en bred rapportering fra alle deler av organisasjonen. KOSTRA sier blant annet noe om kommunenes prioriteringer og effektivitet. I dette oppgjøret er bare noen av disse undersøkelsene trukket inn og kommentert, siden den første offentliggjøringen for kommunenorge kom så sent som 22. mars og tall fra tjenesteområdene kom 4. april. Før denne meldingen er sluttbehandlet vil ulike media ha presentert mange nyhetssaker basert på de kommunale rapporteringene. Rådmannen ber om at man er forsiktige med å trekke konklusjoner ut fra det media kommer til å presentere.

Av foreløpige data kan vi likevel nevne at Beiarn kommunes økonomi, målt mot andre kommuner, er relativt stabil, robust og noe forbedret. Av alle landets kommuner rangeres vi i økonomibarometeret til bladet Kommunal Rapport som nummer 27. Det er en plass opp fra plasseringen etter årsoppgjøret for 2016.

Det er stort behov for kommunaløkonomiske bidrag til forskjellige satsinger. Vi nevner bedre mobildekning, bedre veier, behov for midler til planlegging og til flere store nærings saker. Alt dette utover det budsjett for 2018 har tatt høyde for. I kommuner som vår må kommunen ofte kompensere for markedssvikt og bidra i finansieringen av ulike goder stat, fylke eller private i stor grad tar på større steder. Om noe av kommunens resultat fra 2017 skal benyttes til dette, vil kommunestyret altså avgjøre, men fra rådmannens side hadde det vært bra om man kunne avvente dette noe. Full analyse av egne resultater og vurderinger av endrede rammebetingelser gir et bedre grunnlag for nye prioriteringer enn denne saken. Vi venter også spennende kommunenytter fra regjeringen i mai og vi skal lage et nytt utfordringsdokument til kommunestyrets junimøte der endelige KOSTRA-tall er en viktig del av analysen. Vi håper derfor at de store prioriteringsdiskusjonene kommer som del av nest års budsjett- og økonomiplanarbeid.

Beiarn er en liten kommune og i folketall er vi blitt enda mindre i 2017. Noen få år har innvandring og bosetting av flyktninger hatt positiv effekt, men med betydelig mindre trykk på nasjonen var 2017 det året der kommuner av vår størrelse ble vurdert som for små til fortsatt å kunne ta imot flyktninger. En stor skuffelse for oss som har tatt imot ca 50 nye innbyggere de siste fire årene. Nå satser Beiarn i stedet på modernisering og vekst med andre virkemidler, der boliger, næringsbygg og annen tilrettelegging for flere og nye arbeidsplasser er de viktigste elementene.

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

Vi får til det meste i Beiarn, og mye av det er resultat av samarbeid med andre kommuner og med diverse utviklingsaktører. Herunder nevnes interkommunalt samarbeid innen næring og samarbeidet med fylkeskommunen, som spennede gjennom hele 2017. I skrivende stund jobbes med korrigeret søknad om finansiering av hovedprosjekt innen reiselivet. Forprosjektet har bekreftet potensialet som ligger i denne bransjen. Nå håper vi å få hele samfunnet med på satsingen. Det er viktig for Beiarn.

Det har vært betydelige endringer hos lokalt viktige næringsaktører i 2017. Som eksempel driver Moldjord Bygg & Anlegg AS godt. Kommunen har solgt seg ut fra selskapet i løpet av året. Coop er ikke lengre lokalt eid, men er blitt en del av Coop Nordland – og vi har fått Prixbutikk, men likevel beholdt den viktige Byggmixen og litt hvite- og brunvarehandel. Lokalmatproduksjonen har tatt nye steg. Der er nye produkter utviklet og har fått mange tomter opp. Det er blitt nytt eierskap og nye drivere på stedets lille, men viktigste overnattings- og møteplass. Fangsstatistikken fra lakseelva bærer bud om at reiselivet har gode utviklingsmuligheter. Så er mange nye og spennende planer under utforming. I det hele tatt; det skjer mye hos oss, men det må det gjøre – for det skjer mye rundt oss også. Tidsskriftet Indeks Nordland rapporterer om utviklingen i 2017 og utsiktene for -18. Her er det mye positivt å lese og mange muligheter, men likevel vokser bare byer og større tettsteder. Nordland er langt og smalt og har nokså få steder som vokser. Befolkningsveksten som SSB har predikert for selv de større stedene slår ikke til. Megatrender om hvor unge ønsker å etablere virksomhet, leve og jobbe er liksom ikke helt på Norland og Beiarn sin side. Vi enderer oss og utvikler oss som organisasjon og samfunn, men om vi gjør det fort nok og godt nok er et åpent spørsmål. Og om vi evner å få ut informasjon om alle muligheter og fortreffeligheter fra området er en del av en ønsket debatt.

Kommunens rolle er sentral i bygdesamfunnet. Kommunen har gjort store endringer i egen organisasjon og på helse og omsorg i løpet av 2017. Rådmannen er noe bekymret for det økte sykefraværet, særlig etter omleggingen innen helse og omsorg. I 2018 vil det være stort fokus på dette og på å få ny ledelsesstruktur på plass etter at flere sentrale ledere nettopp har sluttet og vi har omorganisert i ledelsen.

Rådmannen håper lesere av meldingen finner relevant og interessant informasjon i oppgjøret. Og motivasjon for nye bidrag til en positiv utvikling for bygda. Administrasjonen tar med oss resultatene i en evig lærende prosess for en best mulig organisasjon og et best mulig lokalsamfunn. Rådmannen takker ansatte, tillitsvalgte og engasjerte lokalpolitikere for innsatsen som ble lagt til grunn i 2017.

Moldjord, 5. april 2018

Ole Petter Nybakk
rådmann

2. RÅDMANNENS OPPSUMMERING

2.1 Kommunens styringsprinsipper og planverk

Organisasjonen Beiarn kommune drives etter lokalpolitisk vedtatte mål og prioriteringer. Da skal vi også rapportere i forhold til det. Ansatte skal finne motivasjon og inspirasjon i tydelige lokale vedtak og den rådende lokalpolitikken.

Et kommunestyre kan likevel ikke prioritere helt som de vil. Hvert år kommer nye styringsdokumenter og økonomiske rammebetingelser fra særlig statlige myndigheter. Vi mottar dette som nye lover, forskrifter og rundskriv, samt økonomiske rammebetingelser. Rådmannen mener å se at nåværende regjering gjennomfører reformer og betydelige endringer i kortere endringsprosesser enn tidligere. Dette setter nye krav om endringsvilje også til vår organisasjon. Det er nok å nevne endringene i eiendomsskattereglene som uten forvarsel kom i forslag til statsbudsjett på slutten av 2017.

Over år har utviklingen gått i en retning der den statlige styringen har gitt innbyggere og tjenestemottakere rettigheter til flere og stadig mer avanserte tjenester. Samtidig har det interne og det statlige dokumentasjons-, rapporterings- og tilsynspresset økt. Utviklingen i statlige inntekter eller kraftinntekter har ikke økt tilsvarende. I Beiarn har det driftsøkonomiske handlingsrommet blitt opprettholdt av avkastningen på kommunens plasserte kapital. Heldigvis – men litt lite forutsigbart.

Behovet for løpende fokus på effektivisering og høy produktivitet er påkrevet. Streng administrativ og politisk prioritering og økt bruk av teknologi er det mest nærliggende tiltaket. Når vi måler oss mot andre kommuner ser vi interne variasjoner på hvor effektivt vi drifter og hvor produktive vi er. Det er rom for et strengere fokus på produktivitet i organisasjonen. Gjør vi de rette tingene? Her er det nok enda mer å gå på.

Det økonomiske handlingsrommet er helt avgjørende for mulighetene til egenprioritering. Administrasjonen opplever at mulighetene for driftsmessig egenprioritering er bedret etter at resultatet av 2017 nå er klart. Forventningne til kommunen oppleves imidlertid som store og ikke alt kan prioriteres.

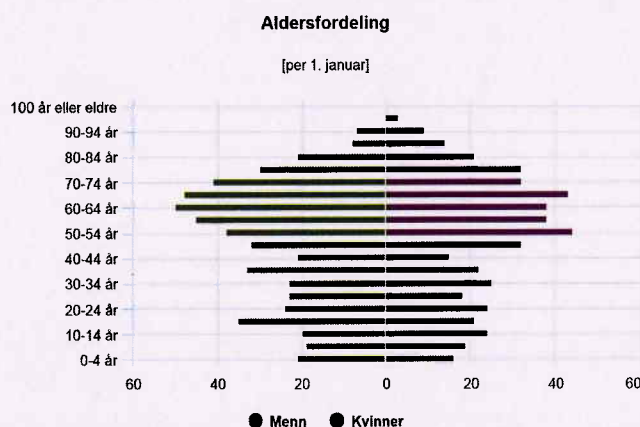
Vi har ei tid der små distriktskommuners muligheter for en positiv utvikling lett kan ses på som begrenset. Kanskje umulig. Men lokalt har kommunestyret også i 2017 satset tungt på å endre det bildet. Det er jobbet hardt mot rådende regional og sentral politikk som oppleves å dra i feil retning. Det er bred enighet om hva nåsituasjon, utfordringene og fremtidsmålene er. Offensiv næringsutvikling og økt innsats for flere boliger står høyt. Likevel rår noen megatrender vi bare må ha med oss i arbeidet for å få nye innbyggere og en positiv utvikling.

Den lokale motkonjunkturpolitikken har gitt noen lyspunkter siste år. Vel nok har vi tapt noen innbyggere, men viktige investeringer er gjort og nye igangsatt. Nye omsorgsboliger, boligbygging, igangsettingen av bedret vannforsyning og de gode resultatene som meldes fra få men viktige næringsaktører nevnes som positive og viktige elementer. Vi vil fortsatt være egen kommune, vi skal fortsatt klare driften uten eiendomsskatt fra hytter og hus og vi skal drive en hyperaktiv næringspolitikk til nytte for også de små og bittesmå lokale foretakene.

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

Kommunens verdibaserte valg, større investeringer, utviklingsarbeid og viktigste arealbruk bør være tydelig og uttrykt i vel funderte og forankrede planer, slik at samarbeidspartnere og innbyggere vet hva de kan forvente. Rådmannen ber om at realistiske mulighetsanalyser og langsiktighet vies enda større oppmerksomhet når de viktige fremtidsplanene behandles.

Befolkningsutviklingen og noen signaler om endret tjenestebehov:

Kilde: Folkemengde, Statistisk sentralbyrå

Folketallet pr. 1. januar -18 er 1.029. Vi er 14 beiarværingar mindre enn året før. Alderssammensetningen blant innbyggerne har i mange år vært slik at vi må ha vesentlig større tilflytting enn utflytting for å kunne påregne økt folketall. Det er få tegn som tyder på at det er realistisk. I løpet av 2017 er 8 født i Beiarn mens 16 har gått bort. Siden 1997 har vi kun tre år hatt pluss i folketallet. Dette skjedde i 2008, 2013 og i 2016 da vi hadde netto tilflytting på 24 personer.

SSB beregner at innbyggertallet i Beiarn vil bli 887 i 2030 og 794 i 2040. Dagens innbyggere er de beste til å gjøre skam på en slik beregning. Rådmannen mener herunder at dialogen med unge beiarværingar må bedres betydelig og at det fra alle deler av organisasjonen gis en korrekt og offensiv orientering om fremtidig karriæremuligheter.

Rådmannen ber om at det brukes tid på å drøfte hvordan kommunen skal møte snarlige endringer i tjenestebehovet som konsekvens av en påregnelig nedgangen i folketallet. Særlig i barnehagen og på skolene går utviklingen feil vei, med færre barn og elever. Samtidig får vi om få år en økning i andelen eldre innbyggere – som allerede er høy. Det synes i skrivende stund som om barnetallet i barnehagene synker så mye at vi kan redusere antallet ansatte. I et par år til vil vi ha behov for ca. like mange lærere som i dag, men så kommer et betydelig dropp. Fra administrasjonens side kommer vi ikke til å fremme sak om endret skolestruktur denne valgperioden. Men kommunestyret burde nok gjøre det. Materialet fra de to siste utredningene vurderes ennå som så oppdatert at det kan brukes som beslutningsunderlag.

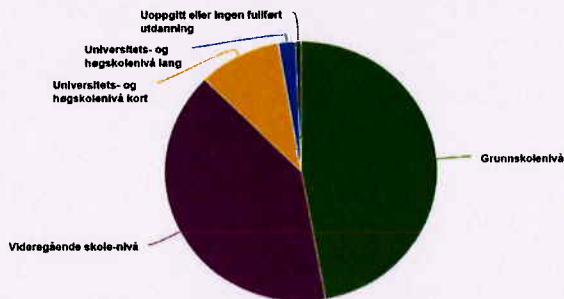
I tillegg til behovsendringer kommer endringer i oppgavene og dermed endret kompetansekrav til egne ansatte. På skolesiden har vi frem til 2026 med å få all fagkompetanse på plass for alle kjernefag og for alle trinn, men vi måles allerede nå på den kompetansen vi har – og vi bedømmes strengt. Vi registrerer at begge de store naboene

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

Fauske og Bodø allerede nå iverksetter tiltak for å utvikle og sikre seg fremtidig kompetanse. Hvilke konkurransefortrinn vi skal skilte med er foreløpig uklart.

Innen pleie- og omsorg er vi godt i gang med en omlegging av tjenesten ved at det er etablert flere omsorgsboliger. Selv om andelen eldre øker kan ikke det gjenspeiles i ditto økning i institusjonsbaserte tjenester. Tvert imot. Hjemmebaserte tjenester må utvikles videre, både i omfang og i forhold til intern kompetanseutvikling.

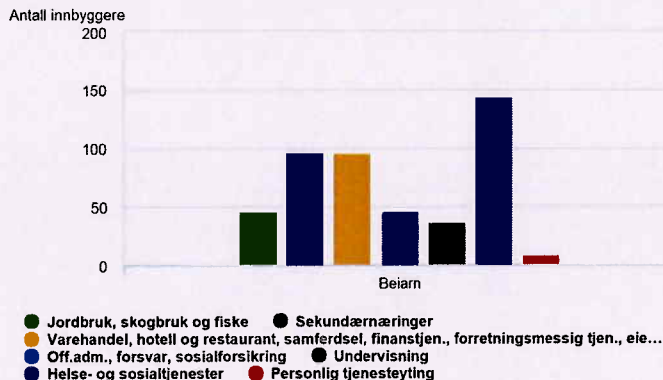
Høyeste fullførte utdanningsnivå for personer 16 år og over

Kilde: Utdanningsnivå, Statistisk sentralbyrå

Utdanningsnivået i kommunen er lavt. Dette antas å påvirke evne og vilje til omstilling. Lokal tilrettelegging og motivasjonsarbeid for videregående skole og høyere utdanning er ikke satt i planmessig system av kommunen.

Hva innbyggerne arbeider med

Kilde: Registerbasert sysselsetting, Statistisk sentralbyrå

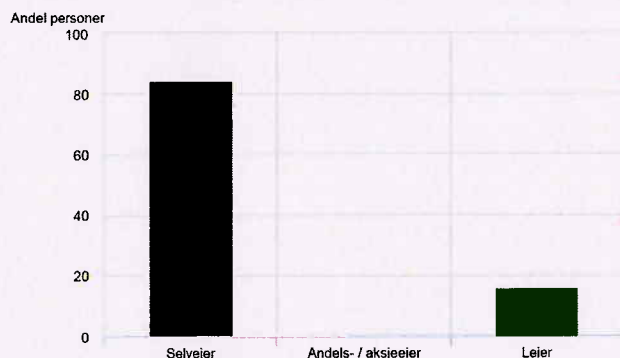
Vi liker å beskrive oss som landbruksbygda, men vi er langt mer enn det. I fremtiden trenger samfunnet flere innen helse- og pleie og samfunnet har nok et godt potensiale innen reiseliv.

Boliger og hytter:

Iflg SSB er det 605 eneboliger i Beiarn og ingen leiligheter (!). Antall hytter er 574. 40 prosent av innbyggerne bor på en landbrukseiendom og det bor i gjennomsnitt 2,7 personer i hver husstand. Har vi potensiale for en betydelig hyttesatsing?

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

Personer som bor i eid eller leid bolig. Andel.

Kilde: Boforhold, registerbasert, Statistisk sentralbyrå.

Kommunens økonomiske situasjon:

Salget av Sjøfossen Energi AS, i 2013 innbragte kr. 201 millioner. Dette er viktigste årsak til at Beiarn kommune har «dobbelte så mye penger på bok som i gjeld». Kommunen har satt de finansielle aktiva til forvaltning i markedet og det årlige resultatet av denne forvaltningen blir da en svært så viktig del av kommunens driftsøkonomi.

Konkret vil netto driftsresultat i Beiarn kommune variere mye mer enn i en normalkommune og i betydelig takt med utviklingen i aksje og obligasjonsmarkedet.

Avkastningen i 2017 ble langt bedre enn i regulert budsjett og er sammen med inntektsøkningen på flyktningetjenesten den direkte årsaken til et godt driftsresultat. Det viktige i denne saken er at alle involverte beslutningstakere ser behovet for – og betydningen av å sette av det vesentligste av årets resultat til å bygge opp reservene videre. På den måten kan vi nå et nivå som kan takle påregnelige år med dårlig eller negativ avkastning. Netto driftsresultat for 2017 er på 8,3%. Nasjonalt måltall er 1,75%

Beiarn kommune har erfarne toppledere som i tillegg til sterkt faglig integritet har vist sunn økonomisk forståelse. De rammene som er gitt av politikerne har man klart å styre etter på en god måte selv om man har betydelige utfordringer innen blant annet helse og omsorg. Dette er en viktig del av det økonomiske resultatet for 2017. I 2018 gjøres det viktige endringer innen ledelsen og oppgaver omfordeles, organisasjonen blir derved tilpasset i henhold til tidligere politiske vedtak.

Med en så stor andel av kommunens midler i aktiv forvaltning er det nødvendig også å bygge buffere mot år der avkastningen blir negativ. Vi må regne med at slike år vil komme og vi bør absolutt stille oss sånn at slike år ikke får direkte innvirkning på de påfølgende årenes drift. Et bufferfond bør nok ligge på minimum 10-15 % av forvaltet fondskapital. Dersom kommunestyret vil er vi ikke langt unna etter behandlingen av dette oppgjøret.

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

Investeringsregnskapet er balansert og gjort opp med egne kommentarer. Kommunens økonomiske handlefrihet på investeringssiden er tilnærmet unik om man ser den i forhold til størrelsen på organisasjonen og totalbudsjettet. Som allerede nevnt har kommunestyret gjort dette til et utviklingsmessig aktivum ifm. særlig budsjett- og økonomiplan for 2018- 2021.

Det vises ellers til sluttkommentaren om regnskapet pkt. 2.5.

Styringsprinsippene:

1. Målstyring

Kommunen skal være målstyrt. Kommunestyret skal fastsette mål og strategier som skal være klart førende for administrasjonen og som politikerne skal benytte til å vurdere både sin egen og administrasjonens arbeid.

2. Rammebudsjettering

Gjennom budsjettvedtak får avdelingene økonomiske rammer fra kommunestyret som de disponerer til å gjennomføre tjenestene og oppgavene på sine ansvarsområder. Avdelingene har direkte ansvar for å bruke tildelte midler med sikte på best mulig måloppnåelse (resultat). Det gis normalt ikke tillegg til rammene i budsjettåret og det er stor frihet til å omdisponere innenfor rammen til de ulike ansvarsområdene hver avdeling har. På slutten av 2017 er det gjennomført endringer i den administrative organisasjonen. I denne årsmeldingen rapporterer vi både organisatorisk og økonomisk i forhold til organisasjonen slik den var gjennom 2017. Budsjett 2018 er likeledes vedtatt med rammetilskudd ift. den tidligere organiseringen. Ny struktur er på plass pr 1. februar 2018 og budsjetttrammene vil bli tilpasset til dette i økonomirapporten fra første kvartal 2018.

3. Over-/underskuddansvar

Resultatenhetene beholder normalt overskudd (ift. budsjetttrammen) og kan overføre det til neste år. Tilsvarende må underskudd dekkes av eget oppspart overskudd fra tidligere år. Dette innebærer at avdelingene kan se flere år i sammenheng, noe som forsterker ansvarsprinsippet for ledere. Dersom kommunen som helhet får regnskapsmessig underskudd, vil ikke avdelinger som måtte ha midler igjen på sin ramme kunne trekke dette med seg til neste år. Ved avslutningen av årets regnskap tilrår rådmannen å fravike dette prinsippet for å få en raskere bygging av bufferfond og en ekstra avsetning til næringsfond for å stå bedre rustet til å ta imot økt trykk i forbindelse med en etterhvert positiv lokal næringsutsatsing.

2.2 Forholdet til det politiske miljø

Styring skal foretas av politikerne, mens drift er administrasjonens ansvar. Dette er det redegjort for også i kommuneloven. Skillet mellom administrasjon og politikk går mellom ordfører og rådmann. Rådmannens kompetanse og myndighetsområde gis av kommunestyret gjennom det politisk vedtatte delegasjonsreglementet. Dette reglementet burde vært oppdatert. I løpet av 2018 vi en ny kommunelov ventelig komme på plass og vi velger å avvente nytt delegasjonsreglement til denne er på plass og lokalvalget er gjennomført.

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

Kommunens ordinære drift er å betrakte som rådmannens kompetanseområde og kan avgjøres av administrasjonen. Rådmannen har ansvaret for at prinsipielle saker som ikke er å anse som kurante, blir utredet og forelagt til politisk behandling. Rådmannen har videre ansvar for at politiske vedtak iverksettes og følges opp. Rådmannen skal også holde ordføreren orientert om kommunens drift og viktige driftsutfordringer. I dette ligger at det er ordføreren som skal holde de øvrige politisk styrende organer orientert. Gjennom 2017 har samarbeidet om kommunens utfordringer og muligheter vært arbeidet med under et godt samarbeidsklima. Vi tør å utfordre hverandre, vi informerer hverandre og vi forsøker å bidra til at både politikken og administrasjonen kan lykkes. I enkeltsaker må vi kunne være uenige men vi i administrasjonen skal alltid forholde oss til politiske vedtak og vi skal vise respekt for de vurderingene som ligger bak. Rådmannen oppfatter god politisk takhøyde og man lytter til administrasjonens faglige råd - uten alltid å forholde seg til disse. Det takker vi for.

Det er også rådmannens oppgave å føre tilsyn med den kommunale virksomheten og å lede til at kommunen utvikler seg i takt med omverdens krav og i tråd med god forretningsmessig moral. Kommunen har utarbeidet egne etiske retningslinjer. Sammen med en rekke andre styringsdokumenter skal disse behandles på nytt etter at nytt kommunestyre er på plass.

2.3 Politisk struktur og kompetanseutvikling

Den politiske strukturen ble sist endret etter valget høsten 2003 og fremgår av vedlegg. I tillegg til lovfestede utvalg, har Beiarn kommune et Driftsutvalg og et Plan- og ressursutvalg. Valget høsten 2015 gav kommunen nokså mange nye politikere. I løpet av 2017 er det ikke brukt vesentlig med ressurser på kompetansehevende tiltak innen politikken, med unntak av at ordfører og varaordfører har deltatt på LVK-skolen. Kommunen deltok bredt på LVK sitt landsmøte i Tromsø og kommunestyret har deltatt på «Saltenting» høsten 2017. Her var siste dag viet til Fylkesmannen som redegjorde for ulike aktuelle emner. Innenfor utmarksforvaltning kan det bli aktuelt å sette et spesielt fokus i 2018, noe som blant annet henger sammen med arbeidet med innføring av Fjellogen.

2.4 Organisasjonsstruktur

Beiarn kommune omorganiserte i 2017, men iverksatte nå i -18. Gjeldende organisasjonsstruktur fremgår av vedlegg på slutten av dette kapitlet. Organiseringen vi hadde i 2017 er i tillegg beskrevet i den enkelte avdelings del av meldingen. Beiarn kommune har valgt en lokalt tilpasset etatsmodell med tre kommunalledere.

2.5 Personal, likestilling, sykefravær, etikk og diskriminering

I kommuneorganisasjonen er det 136 årsverk fordelt på 173 fast ansatte personer ved årsskiftet 2017, mot 114,5 årsverk fordelt på 136 personer i 2016.

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

Personalforvaltningen utøves i det daglige på det enkelte tjenestested, men rådmannens stab bistår og tar sin del av ansvaret for ansettelser/oppsigelser, lønnsforhandlinger, arkivering av personalopplysninger og erkjentlighetsgaver.

De ansatte er organisasjonens viktigste ressurs og de kommunale tjenestene ytes av medarbeidere som det er av største betydning å ta godt vare på.

Lønnsforhandlingene høsten 2017 var et mellomoppgjør og ble gjennomført uten brudd. Samarbeidet med arbeidstakerorganisasjonene oppleves som fleksibelt og godt. De etablerte rutinene rundt AMU-møter og rapportering til administrasjonsutvalget bidrar til at politikerne kommer nærmere personalarbeidet. Det største forbundet, Fagforbundet, har kontor på kommunehuset.

Beiarn kommune har utarbeidet egne etiske retningslinjer og regelverk for bruk av sosiale medier. Dette følges opp av hvert enkelt tjenestested. Det er ikke meldt brudd eller avvik på disse områdene i 2017. De retningslinjene og reglene vi har, bidrar til å opprettholde en etisk standard som oppleves som høy og det er ikke funnet avvik i 2017. Kommunens personalpolitiske plan er til revisjon i løpet av 2018.

Formuleringer som bidrar til å unngå diskriminering finnes i flere steder i våre ulike styringsdokumenter. Selv om det ikke gjennomføres eksplisitt og metodisk kontroll av disse områdene, er det rådmannens vurdering at avvik av betydning ville blitt fanget opp i brukerundersøkelser, medarbeidersamtaler, ved øvrig intern kontroll eller tilsyn, dersom dette hadde vært et reelt problem. Høsten 2017 ble det gjennomført 10-Faktor medarbeiderundersøkelse for hele organisasjonen. Oppfølging etter denne undersøkelsen planlegges sluttført første halvår 2018. 10-Faktor er en medarbeiderundersøkelse som er forskningsbasert, fokusert og avgrenset, medarbeiderskaps- og ledelsesorientert samt utviklingsorientert.

Kommunen har jobbet mye med å få bort ufrivillig deltid og gjør det fortsatt. Særlig gjelder dette på vår største del av virksomheten, sykehjemmet. Likeså arbeides det med konkret bruk av tiltakene i personalpolitisk plan for å bedre likestillingen. Nedenstående tabell viser oversikt over antall deltidsstillinger fordelt på kjønn.

Fordeling heltid/deltid;

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Antall ansatte i deltidsstillinger	66	71	64	67	74	74	80
Antall kvinner i deltidsstillinger	63	68	61	64	68	68	73
Antall menn i deltidsstillinger	3	3	3	3	3	6	7

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

Kjønnsfordeling rammeområde;

	2017 antall	2017 %
Rammeområde 1 - Sentraladministrasjon		
Kvinner	5	50,00
Menn	5	50,00
Rammeområde 2 – undervisning – barnehage		
Kvinner	26	74,30
Menn	9	25,70
Rammeområde 3A - helse/sosial		
Kvinner	7	87,50
Menn	1	12,50
Rammeområde 3B – pleie og omsorg		
Kvinner	58	92,10
Menn	5	7,90
Rammeområde 4 – landbruk – kultur		
Kvinner	6	75,00
Menn	2	25,00
Rammeområde 6 – teknisk		
Kvinner	1	10,00
Menn	9	90,00

Sykefravær

	Sykefravær	Legemeldt fravær	Egenmeldt sykefravær
Bodø kommune	10,04	8,56	1,48
Gildeskål kommune	13,04	11,51	1,53
Beiarn kommune	10,89	9,65	1,24
Fauske kommune	10,64	9,09	1,55
Sørfold kommune	7,30	6,33	0,97
Steigen kommune	10,41	9,36	1,05
Saltdal kommune	10,49	9,16	1,33

	I arbeids- giverperioden	Utenfor arbeids- giverperioden	Sykefravær Kvinner	Sykefravær Menn
Bodø kommune	4,09	5,96	11,33	6,16
Gildeskål kommune	4,37	8,66	13,74	10,15
Beiarn kommune	4,47	6,42	13,71	2,98
Fauske kommune	5,31	5,33	11,46	7,08
Sørfold kommune	3,04	4,27	7,69	5,78
Steigen kommune	3,50	6,91	11,33	6,04
Saltdal kommune	4,19	6,31	11,51	6,24

Kilde: KS sine fraværstall for perioden 4.kvartal 2016-3.kvartal 2017.

Totalt sykefravær fra 4.kvartal 2016 til 3.kvartal 2017 var på 10,89 %.

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

Totalt sykefravær i fra 4.kvartal 2015 til 3.kvartal 2016 var på 7,86 % mot 5,59 % i samme periode 2014-2015. I 2014 var fraværet 7,7 % og i 2013 7,1 %.

Sykepengerefusjon kr. 3 275 177 (2 363 644 i 2016)

Fødselspengerefusjon kr. 961.578 (134.014 i 2016)

Generelt sett er kommunens sykefravær betydelig høyere enn de fastsatte målsettinger, og dette gir store konsekvenser for de enkelte enhetenes planlegging av ressurser i den daglige driften. I tillegg belaster dette kommunens økonomi i betydelig grad gjennom økt innleie av vikarer samt økte direkte kostnader knyttet til sykefraværet. Det vil derfor være av største betydning for å sikre gode rammebetingelser for en solid drift av kommunen at arbeidet med reduksjon av dagens høye sykefravær lykkes i fremtiden.

2.6 Internkontroll

Rådmannen legger vekt på god daglig internkontroll. Systematisk internkontroll i kommunen utøves som del av driften og har til formål å bringe risikoen for bl.a. mislighold og feil innenfor akseptable rammer. Dette skal også medvirke til at vedtatte mål nås og at ressurser brukes på en fornuftig måte. I løpet av 2017 har kommunen gjennomført flere forvaltningsrevisjoner, forbedret systemene for varsling og startet arbeidet med å sette medarbeiderundersøkelser i system gjennom KS sin ordning, 10-faktor.

Kommunens oppfølgingsrutiner innen det viktige finansområdet er også bedret. Dagens risikostyring og interkontroll vurderes å være tilpasset risiko, faktisk oppgavehåndtering, målformulering og organisering i kommunen.

2.7 Utviklingstrekk og signaler for 2018

Vi mener fortsatt å ha et sterkt fokus på sykefravær og sykefraværsoppfølging i kommunen. Beiarn kommune er en Inkluderende Arbeidslivskommune og har en Handlingsplan med varighet ut 2018. Målet i gjeldende plan er et sykefravær som ikke skal overstige 5 %. Vi ligger bak denne målsettingen for de siste årene, noe som er kommentert nærmere i pkt 2,5 ovenfor.

HMS-arbeidet er viktig og en handlingsplan utarbeides årlig i samarbeid med HEMIS AS, vår bedriftshelsetjeneste. Kommunens personalpolitiske plan ble oppgradert i 2014/2015, vedtatt av kommunestyret i mai 2015 og er fulgt opp med distribusjon og aktiv bruk etter dette. De relativt nye tiltakene som der er presisert om kommunens likestillingsarbeid, følges opp på hvert tjenestested.

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

2.8 Økonomi

Hovedtall fra driftsregnskapet

	Beløp i hele 1.000				
	2013	2014	2015	2016	2017
Sum driftsinntekter	124 888	126 541	129 612	131 651	140 846
Sum driftsutgifter	124 311	127 085	130 130	135 465	146 234
Brutto driftsresultat	577	-544	-517	-3 814	-5 388
Resultat finansposter	-8 409	8 378	-5 896	4 621	9 564
Motpost avskrivninger	-6 847	-7 309	-7 053	-7 261	-7 598
Netto driftsresultat	-985	15 143	639	8 068	11 674
Netto driftsresultat i %	-0,79 %	11,97 %	0,49 %	6,13 %	8,38 %

Brutto driftsresultat viser resultatet av den ordinære driften, inkludert avskrivninger på driftsmidler. Resultatet gir uttrykk for kommunens evne til å betjene lånegjeld, evne til å finansiere deler av årets investeringer over driftsresultatet, samt evne til å avsette midler til senere års bruk. Årets brutto driftsresultat ble negativt med Mnok. 5.388.

Netto driftsresultat viser hvor mye som er til disposisjon av driftsinntektene etter netto finansutgifter (renter og avdrag). Beløpet kan benyttes til avsetninger til senere år og til egenfinansiering av investeringsprosjekter. For å opprettholde en bærekraftig økonomi bør netto driftsresultat være på minimum 1,75 % av driftsinntektene. Årets resultat ble positivt med Mnok 11.674. Etter de anbefalinger som er gitt myndighetene burde netto driftsresultat vært på minimum Mnok 2.465.

Driftsregnskapet fordelt på Rammeområde, netto driftsutgifter 2017

	Regnskap 2017	Regulert budsjett 2017	Opprinnelig budsjett 2017	Regnskap 2016
<u>Netto driftsutgifter pr Rammeområde</u>	-			
Sentrale styringsorganer og fellesutgifter	10 674 630	11 524 552	11 274 552	10 887 766
Skole- og barnehageavdelingen	23 717 294	24 546 229	24 546 229	24 607 316
Helse- og sos. tjenester, pleie og omsorg	45 324 343	45 096 498	45 096 498	44 445 294
Menighetsrådet og øvrige rel.forbund	1 525 325	1 483 000	1 483 000	1 510 154
Landbruk, kultur og miljø	3 969 104	4 749 001	4 749 001	9 790 681
Teknisk avdeling	6 397 242	7 001 830	7 001 830	6 276 344
Næring	-2 342 158	-2 789 279	-3 789 279	1 262 158
Netto for Rammeområde	89 265 780	91 611 831	90 361 831	98 779 712

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

Kommentarer/årsak til de største avvikene

Kommunens budsjett for 2017 ble høsten 2017 gjort gjenstand for en budsjettregulering hvor endringer i aktivitet og rammebetingelser ble innarbeidet. I løpet av 2017 har samtlige rammeområder bidratt til en god budsjettdisiplin noe som medfører at det generelt sett er små avvik mot regulert budsjett for 2017. For pleie og omsorg samt for oppvekst har det vært nødvendig i forbindelse med budsjettreguleringen å innarbeide tidligere års opparbeidede fonsdmidler gjennom 2017 for å kunne finne tilstrekkelig inndekning for sine rammeområder. De vesentligste rammeområdene avlegger som en følge av denne budsjettstyringen sine regnskap rimelig i samsvar med regulert budsjett for 2017.

Nedenfor kommenteres spesielt rammeområdene knyttet til landbruk, kultur og miljø samt Næring.

Landbruk, kultur og miljø

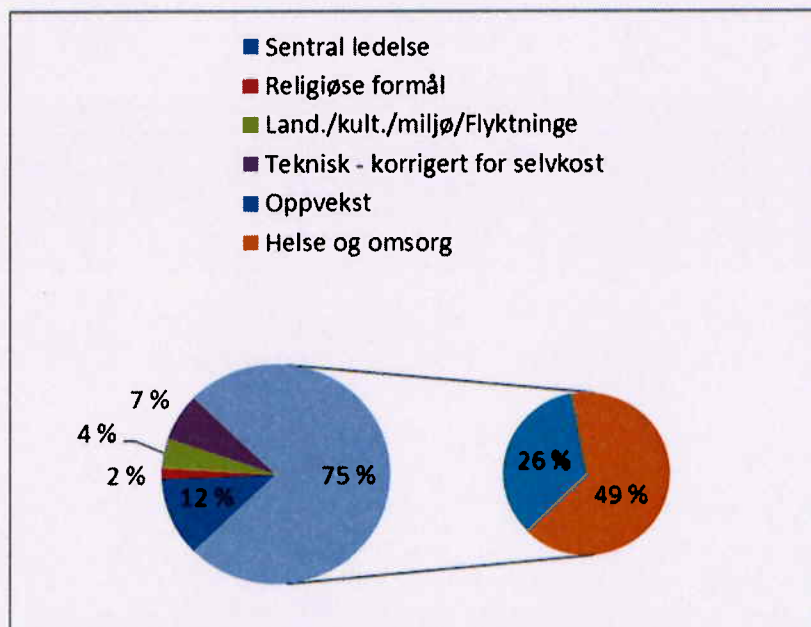
Samlet mindreforbruk utgjør Mnok 0.780. Den vesentligste årsak til dette er økt statstilskudd til flykningetjenesten med Mnok 1.110. En stor del av dette beløpet kom inn på høsten 2017 i forbindelse med ny tilflytning og skal dekke utgifter som vil påløpe i løpet av 2018.

Rammeområdet for Flykningetjenesten viser et samlet mindreforbruk på mnok 2.189. Av samlet mindreforbruk tilrår Rådmannen at det avsettes Mnok 2.000 til Flykningefondet for å dekke inn for fremtidige kostnader i de kommende årene.

Næring:

Avviket tilskrives i stor grad en økning på utbetaling av lån samt tilskudd fra Næringsfondet.

De enkelte avdelingenes relative andel av forbrukt total ramme for 2017

Som det fremgår ovenfor utgjør rammeområdene for Oppvekst samt Helse og omsorg hele 75% av kommunens netto driftsramme i 2017. Dette er relativt sett en stabil andel fra tidligere år.

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

Fond

Fondene viser følgende sammensetning og utvikling de siste 4 år.

(tall i tusen)	2014	2015	2016	2017
Disposisjonsfond	14 227	15 855	15 395	19 387
Ubundne investeringsfond	204 099	204 099	206 590	195 853
Bundne investeringsfond	626	1 925	1 268	1 487
Bundne driftsfond	18 934	17 268	16 503	15 325
Sum fondsavsetninger	237 886	239 147	239 756	232 052
Regnskapsmessig mindreforbruk	0	0	8 833	16 960
Sum fond og mindreforbruk	237 886	239 147	248 589	249 012

Kommentarer til fondene:

Kommunen fikk i forbindelse med Saltfjellet/Svartisen utbyggingen og Beiarutbyggingen tilført næringsfond hvor grunnkapitalen har vært stadfestet til Mnok 15.0. Ved utgangen av 2017 var fondets størrelse på Mnok 12.185. Sjøfossenfondet er på Mnok kr. 192.153 pr. 31.12.2017 og Bufferfondet for Sjøfossenfondet er på Mnok 8.300 ved utgangen av 2017. Handlingsregelen samt finansreglementet er styrende for den praksis som er implementert i forbindelse med forvaltning av fondet gjennom 2017.

Skatteinntekter

Netto skatteinntekter på formue og inntekt, samt naturressursskatt, utgjorde i 2017, Mnok 26.014, mot Mnok 25.046 i 2016. Dette gir en økning på 3,8% mot foregående år.

Rammetilskudd

Rammetilskuddet inklusive inntektsutjevning fra staten utgjorde i 2017 Mnok 54.685, mot Mnok 50.731 i 2016.

Kraftinntekter

Kraftinntektene har hatt følgende utvikling de siste 4 år:

(tall i tusen)	2014	2015	2016	2017
Konsesjonskraft	4 741	4 534	2 484	2 085
Konsesjonsavgift	3 407	3 407	3 407	3 675
Naturressursskatt	6 868	6 709	6 371	6 489
Eiendomsskatt	11 737	13 575	13 633	12 200
SUM	26 753	28 225	25 895	24 449

Samlet viser kraftinntektene en reduksjon fra 2016 på Mnok 1.446, noe som utgjør 5,6%.

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

Driftsutgifter – Horisontal analyse, fordeling av inntekter og utgifter etter art.

Driftsregnskap (1000 kr.)	2017	2016
Lønnsutgifter	82 274	76 383
Sosiale utgifter	14 852	14 026
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm egenprod.	21 660	19 832
Kjøp av varer og tjenester som erst. komm tjenester	11 344	9 280
Overføringer	9 484	9 876
Avskrivninger	7 598	7 261
Fordelte utgifter	-979	-1 192
Sum driftsutgifter	146 234	135 465
Brukerbetalinger	6 058	6 203
Andre salgs- og leieinntekter	10 557	8 521
Overføringer med krav til motytelser	17 490	15 866
Rammeoverføringer fra staten	54 685	50 731
Andre statlige tilskudd	9 524	8 124
Andre overføringer	642	120
Skatt på inntekt og formue	19 524	18 675
Eiendomsskatt	12 200	13 631
Eiendomsskatt annen fast eiendom	0	0
Andre direkte eller indirekte skatter	10 165	9 779
Sum driftsinntekter	140 846	131 651

Eiendomsskatt:

Reduksjonen i inntekter på Mnok 1.431 fra 2016 har sammenheng med en reduksjon i eiendomsskattegrunnlag knyttet til verker og bruk. For Beiarn kommune utgjør kraftanlegg og anlegg relatert til kraft det allst vesentligste av grunnlaget for utskrivning av eiendomsskatt. Dette grunnlaget er under press og vil ventelig bli ytterligere redusert i de kommende årene. Kommunens inntekter knyttet til eiendomsskatt vil på denne bakgrunn bli ytterligere redusert fra dagens nivå.

Gjeldsoversikt (1.000 kr):

Långiver	Fast rente	Flytende rente	Restgjeld pr. 31.12.2017	Restgjeld pr. 31.12.2016
Husbanken	0	14 652	16 736	14 653
Sparebank 1 Nord Norge	0	3 457	3 132	3 457
Kommunalbanken		36 794	53 973	54 281
KLP/Kommunekreditt	24 042	10 404	45 346	36 339
Sum passiva	24 042	65 307	119 187	108 730

Fra Staten har vi i 2017 mottatt Mnok. 0.516 i rente- og avdragskompensasjon. Tidligere etablert ordning knyttet til rentekompensasjon er under utfasing og vi vil derfor ikke få slik kompensasjon for investeringer som gjennomføres i 2018.

Årsoppgjør for Beiarn kommune 2017

Investeringsregnskapet

Investerings regnskapet er gjort opp i balanse etter finansiering av årets investeringer. Det vises til kommentar om gjennomførte prosjekter fra teknisk avdeling sin del av meldingen og til regnskapsskjema 2A og 2B. For 2017 er også investeringsbudsjettet gjort gjenstand for regulering i løpet av driftsåret i tråd med endringer mot investeringsbudsjettet for 2017.

Balanse pr. 31.12.17 (1.000 kr.)

Eiendeler	2017	2016	Gjeld og egenkapital	2017	2016
Omløpsmidler	286,8	275,6	Kortsiktig gjeld	19,9	18,0
- herav kortsiktige fordr.	16,0	11,1	Langsiktig gjeld	330,5	315,2
Anleggsmidler	402,2	375,1	Egenkapital	339,0	317,3
- herav utlån, aksjer og andeler og pensj.midler	221,5	203,6	- herav fond	246,4	248,6
			- herav kap.kont.	92,6	71,4
Sum eiendeler	689,4	650,5	Sum gjeld og egen. kap	689,4	650,5

SLUTTKOMMENTAR REGNSKAP 2017.

Regnskapet er avsluttet av økonomiavdelingen i beiarn kommune ved økonomisjef Geir Arne Solbakk.

Regnskapet for 2017 er avsluttet med et regnskapsmessig mindreforbruk på Mnok 16.960. Merinntekt på gevinst finansielle instrumenter samt merinntekt på flyktingetjenesten gir sammen med en rimelig god rammestyring ute i organisasjonen det gode resultatet. For Helse og omsorgssektoren samt for Oppvekst har det vært spesielt utfordrende og innfri budsjettmålene for 2017 og begge sektorer har måtte trekke på sine respektive disposisjonsfond for å finansiere årets drift.

Til tross for utfordringer gjennom året har rammeområdene samlet avlagt regnskap innenfor kommunestyrets tildelte ramme og kommer samlet ut med et mindreforbruk på Mnok 2.346 mot årets regulerte budsjett. Av dette beløpet tilrår Rådmannen at Mnok 2.000 avsettes til Flyktingefondet for å dekke inn forventet økning i fremtidige kostander på dette området. I et normalår og i henhold til tidligere års praksis skulle det øvrige mindreforbruket gått til styrking av avdelingenes egne disposisjonsfond. Rådmannen tilrår imidlertid at det for 2017 avsettes til disposisjonsfond for Oppvekst Mnok 0,705 da disse midlene ble disponert fra fondet i forbindelse med regulert budsjettbehandling. Likeledes tilrår Rådmannen at det øvrige av årets mindreforbruk avsettes Bufferfond samt Næringsfond for å kunne møte år med negativ gevinst på finansielle instrumenter samt økt satsning på næringsrettet arbeide i kommunen. Samlet avsetning til disse fondene utgjør Mnok 14.255.

**NORDLAND FYLKESKOMMUNE - HØRING AV ENDRING I BUSS OG
BÅTRUTER 2018**

Saksbehandler: Frank Movik
Arkivsaksnr.: 17/37

Arkiv: N11

Saksnr.:   **Utvalg**   **Møtedato**
7/18   Formannskapet

11.04.2018

Rådmannens innstilling:

Beiarn kommune ser det som svært viktig at rute 300 fra Moldjord til Bodø med avgang 14.00 (14.30) opprettholdes på samme nivå som i dag.

Den trygghet som ligger i offentlig kommunikasjon har stor betydning for bolyst og opprettholdelse av bosetting, og utgjør en viktig del av et allerede begrenset fylkeskommunalt tjenestetilbud i Beiarn.

Bussruten mot Bodø utgjør også en ekstra trygghet med hensyn til fremkommelighet og regularitet i forhold til delvis vanskelige fjelloverganger om vinteren.

Bussruten har en viktig funksjon i forhold til kommunale helsetjenester. Blodprøver fra Beiarn legekantor sendes hver ettermiddag til analyse ved NLSH Bodø, og en nedleggelse av ruten vil medføre at en del pasienter må reise til Bodø for å få tatt sine prøver. Dette vil øke belastningen på pasientene, og også medføre en forsinkelse som kan ha helsemessige konsekvenser.

Rute 300 er også viktig på den måten at den benyttes til frakt av post ut av Beiarn.

Saksutredning:

Nordland Fylkeskommune gjennomfører administrativ høring knyttet til buss og båtruter i fylkes. Frist til å avgi høringsinnspill er satt til 17. april.

Vedlagt høringen er en oversikt over ruter/avganger som vurderes tatt bort grunnet lavt belegg. Det er ikke foreslått endring i lovpålagt skoleskyss.

For Beiarn er det foreslått følgende endringer:

Salten									
Linje nr	Avgangstid	Dagkode	Fra	Til	Pr tur (km)	Dager	Pr. år km	Passasjerer pr år	Passasjerer pr tur
300	06.25	man-fre	Bodø	Misvær	71,95	210	15 110	850	4,0
300	15.20	man-fre	Bodø	Misvær	71,11	250	17 778	4836	19,3
300	06.25	man-fre	Misvær	Bodø	73,42	210	15 418	3004	14,3
300	14.00	Skole	Moldjord	Bodø	110,91	190	21 073	1516	8,0
300	14.30	Skolefri	Moldjord	Bodø	110,91	60	6 655	890	14,8
400	06.55	Skole	Bodø	Skaug	21,32	190	4 051	752	4,0
400	06.15	Skole	Mulstrand	Bodø	24,24	190	4 606	111	0,6
400	11.50	man-fre	Festvåg	Bodø	34,13	250	8 533	2083	8,3
400	16.25	son	Bodø	Mulstrand	24,24	56	1 357	220	3,9
400	17.10	son	Mulstrand	Bodø	24,24	56	1 357	139	2,5

For linje 300 vil tilbudet mellom Bodø og Sallstraumen bli opprettholdt. De oppgitte passasjertallene gjelder hele strekningen

18-451	16.05	Man, ons	Ertenvåg	Evjen	16,44	101	1660	188	1,86
18-451	18.20	Fredag	Ertenvåg	Evjen	16,44	51	838	44	0,86
18-451	18.05	Søndag	Evjen	Ertenvåg	16,44	51	838	39	0,76

Rute 300 fra Moldjord til Bodø kl. 14.00 (14.30) foreslås nedlagt grunnet lavt belegg. Forslaget omfatter også avganger mellom Misvær og Bodø som delvis benyttes av passasjerer til og fra Beiarn.

De avgangene på rute 18-451 mellom Ertenvåg og Evjen som er primært er tilpasset båtruta på Beiarfjorden foreslås nedlagt.

Vurdering:

Det vurderes som viktig at rute 300 mellom Beiarn og Bodø som et minimum opprettholdes på det nivå som er i dag. Offentlig kommunikasjon er viktig for trivsel og bosetting, og vurderes særlig viktig med en befolkningen som stadig blir eldre.

Offentlig kommunikasjon er også viktig i forhold til opplevd trygghet, fremkommelighet og regularitet, og har for oss også en viktig funksjon i forhold til kommunale helsetjenester og frakting av post.

KVANTO BYGG AS

Saksbehandler: Bjørnar Brændmo
AS

Arkiv: NAVN Kvanto Bygg

Arkivsaksnr.: 17/282

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
2/18	Formannskapet	04.01.2018
1/18	Formannskapet	04.01.2018
8/18	Formannskapet	11.04.2018

Rådmannens innstilling:

Søknad om støtte på kr. 30.000 til dekning av utgifter til studietur til Finland avslås, med bakgrunn i begrensede kommunale midler og at selskapet tidligere inneværende år har fått støtte til studietur til Sverige.

Saksutredning/Bakgrunn:

Kvanto Bygg AS er etablert på Slagøyra med sin byggproduksjon. Det startet i 2016 med produksjon av spikertelt og andre små bygg, hovedsaklig mot fritidsmarkedet. Nå er småhus hovedfokus for bedriften.

Første større ordre var 5 komplett ferdige småhus til Gildeskål kommune i 2017. Etter det har selskapet fått en tilvisningsavtale i Beiarn kommune på 8 enheter. Disse skal settes opp i år og er produsert som modulbygg.

Interessen for disse småhusene har vært stor, både som frittstående boliger og som hybelbygg.

I perioden der Kvanto Bygg AS har arbeidet med disse sakene har fokuset på massivtre som bygningsmateriale blitt forsterket og det er i den sammenheng det søkes om støtte til studietur til Finland. Søknaden kom rett før turen, men det var ikke rom for behandling før turen faktisk ble gjennomført.

Vurdering:

Kvanto Bygg AS har funnet en nisje i markedet som er meget interessant. Behovet er stort og trenden med «smart living» kommer sterkere.

Bruken av massivtre vil nok bli fremtidens måte å bygge på også her i landet. I første omgang på offentlige bygg, men vi tror det etter hvert blir normalen også på vanlige bolighus.

Beiarn kommune har begrensede tilskuddsmidler som skal fordeles over hele året. Siden bedriften tidligere i år har fått tilskudd til studietur til Sverige vil det være naturlig at denne turen dekkes av Kvanto Bygg AS selv.

Beiarn kommune ser veldig positivt på den satsningen som gjøres og regner med å bli sterkere involvert etter hvert.

Vedlegg:

Søknad fra Kvanto Bygg AS

Studietur Finland

Kvanto Bygg as

Kvanto Bygg as skal nå gjennomført studietur til finland i forbindelse med å lære seg og få kompetanse på bygging i massivtre (clt),vi skal også inngå noen avtaler på agenturer som skal gjelde salg av massivtre fra trondheim til kirkenes.

Det vil også under fabrikkbesøkene bli presantert muligheter rundt oppstart av massivtrefabrikk i beiarn.

Vi søker om 30000.- til utgifter for våre ansatte som deltar på turen.

hans-kristian marvold.

arne martin dyrnes.

øystein myrvold.

jarmo koppsala.

Mvh

Kvanto Bygg as

Hans-Kristian Marvold

Beiarn Kommune		
No. Saker	Dok.no	Reg.nr/Ar
17/282	8	203/18
16 MAR 2018		
Kvanto Bygg		
Saksbehandler		BB
Kontaktperson		Godkjent

SØKNAD OM ETABLERINGSTILSKUDD

Saksbehandler: Bjørnar Brændmo
Arkivsaksnr.: 18/145

Arkiv: NAVN HJ&JHE

Saksnr.:   **Utvalg**   **Møtedato**
9/18   Formannskapet

11.04.2018

Rådmannens innstilling:

Søknaden fra Halvdan Johannessen og Jan-Helge Einan om etableringsstøtte til oppstart av felles firma for fremtidig samarbeid avslås.

Avslaget begrunnes i manglende dokumentasjon og opplysninger om firmaetableringen, heri bla. Attest for firmaet, forretningsplan og budsjett.

Saksutredning/Bakgrunn:

Jan-Helge Einan driver eget anleggssfirma med aktivitet innenfor massetransport, maskinbefraktning, graving, rydding, brøyting og veivedlikehold. På landbrukseiendommen driver han grasproduksjon.

Halvdan Johannessen er gårdbruker og driver med sau, men har de siste årene også etablert seg som skogsentreprenør.

I søknaden signaliserer de et større samarbeid gjennom å etablere et hovedfirma som i fremtiden skal ha ansvaret for felles oppdrag.

Vurdering:

Søknaden fra J.H.Einan og H.Johannessen er for mangelfull til at den kan utløse offentlige midler fra Beiarn kommune. Samarbeidstanken kan være god på mange måter, men den må konkretiseres gjennom en tydelig forretningsplan med investerings- og driftsbudsjett. Et annet moment som vil være viktig, er at den eventuelle offentlige støtten ikke virker konkurransevridende, men uten nødvendig grunnlagsinformasjon kan heller ikke en slik vurdering foretas.

Vedlegg:

Søknad fra Halvdan Johannessen og Jan-Helge Einan

18/145-1 -

Til
Beiarn Kommune
8110 Moldjord

05.02.18

Fra
Halvdan Johannessen og Jan-Helge Einan
8110 Moldjord

Søknad om etableringsstøtte

I forbindelse med at vi har begynt med et større samarbeid, har vi besluttet å starte en bedrift i lag som blir å fungere som hovet firma for fellelse oppdrag. I den forbindelse søker vi etablerings støtte på 50000kr som vil gå til etablering av firmaet.

Tanken med bedriften er at det vil kan ta jobber som vi ellers har måttet leie inn hverandre på og kan investere tryggere på felles utstyr og kanskje et driftsbygg.

Vi legge det opp slik at vi eier 50/50 av den bedriften, men styret skal bestå av et medlem som er utenforstående for hjelpe oss i å se situasjoner fra andre vinkler og for at stemmesaker kan få flertall.

Bedriftens styre vil se slik ut.

1. Styreleder: Halvdan Johannessen
2. Styremedlem: Jan-Helge Einan
3. Styremedlem: ?

Jan-Helge Einan blir daglig leder.

Håper Beiarn kommune kan se på dette og behandle søknaden fort.

Med vennlig hilsen

Halvdan Johannessen og Jan-Helge Einan

Sign

HØGTIND KENNEL

Saksbehandler: Bjørnar Brændmo Arkiv: NAVN Høgtind
 Kennel
 Arkivsaksnr.: 17/546

Saksnr.: Utvalg Møtedato
 10/18 Formannskapet 11.04.2018

Rådmannens innstilling:

Åkermo Gård v/Gudbjørg og Jan Navjord innvilges et lån fra Beiarn kommune, stort kr
 800 000. Lånet skal benyttes til nybygg- og ombygging av driftsbygningen til kennel.

Lånet skal ha tinglyst 2. prioriterts pant etter hovedbankforbindelse og utbetales i to terminer. Første utbetaling ved oppstart, etter mottatt pantedokument og siste utbetaling ved ferdigstillelse. Lånet innvilges med 1 års avdrags- og rentefritak, regnet fra dato for første låneutbetaling. Nebetalingstiden settes til 10 år fra dato for første avdrag.

Lånet belastes næringsfondet, kto 15200 325 1710

Saksutredning/Bakgrunn:

Åkermo gård har frem til 2015 vært drevet som tradisjonelt melkeproduksjonsbruk. I 2003 gikk de fra selvstendig enhet, inn i samdrift med Selfors Melk. Denne samdriften opphørte 31.12.2015. Etter det har driftsbygningen stått tom. Melkekvote og dyrket areal er utleid til Selfors Melk på langsiktige avtaler.

Ideen om etablering av kennel har ligget i bakhodet til søkerne i mange år. Gjennom sitt anlegg for egne hunder, ved hovedhuset, har de også i perioder hatt hunder i pensjon. Hundehold har vært en viktig del av familien Navjords liv gjennom alle år.

Etter at ordinær landbruksdrift opphørte var det naturlig å ta frem ideen igjen. Gudbjørg Navjord deltok på Start Opp Salten i 2015/2016 og derigjennom ble forretningsplanen utarbeidet og markedsundersøkelse gjennomført. Markedsundersøkelsen var finansielt støttet av Innovasjon Norge.

Opprinnelig var planen å rive hele bygningsmassen, men etter befaring fra kompetente fagfolk, ble selve fjøsbygningen funnet i så god stand at det ville lønne seg å restaurere den.

Silodelen skal rives og som ny midtfløy på det arealet skal det bygges mottaksavdeling med oppholdsrom, kjøkken, talett og dusjfasiliteter mv. Andre etasje inneholder møterom og kontor.

I tillegg skal det bygges en mindre fløy med 10 hunderom i sørenden av bygningen. Den totale bygningsmasse vil være på ca 400 m² etter utbyggingen.

Totalt vil kennelen ha 26 hunderom, store nok til 2 hunder i hver, men driftsbudsjettet baserer seg på 26 hunder.

Uteområdet vil ha flere luftegårder som ligger spredt på uteområdet. I motsetning til mange andre kennelbygninger, som har bare en luke i vegg fra innerom til luftegård, så er filosofien til Høgtind Kennel at hundene skal sikres daglig kontakt med mennesker gjennom at de fysisk må flyttes fra innerom til luftegård.

Åkermo Gård v/Gudbjørg og Jan Navjord søker om kr. 1.000.000.- i lån fra Beiarn kommune, med 1 års rente- og avdragsfritak.

Totalkostnaden for dette prosjektet er kr. 5.468.000.- og søkes finansiert som følger :

Egenkapital	kr. 730.000.-
Pantelån	kr. 1.934.000.-
Tilskudd IN	kr. 1.804.000.-
Lån Beiarn kommune	kr. 1.000.000.-

Vurdering:

Beiarn kommune kjenner godt til både prosjektet og søkerne. De har lang og meget god kompetanse på dette fagfeltet. Det er gjort et grundig forarbeide gjennom blant annet profesjonell markedsundersøkelse. Behovet for en moderne og veldrevet kennel i Salten er dokumentert som stort. Også Helgeland kan være et interessant markedsområde, da tilbudet der er begrenset.

Søkerne har et stort kontaktnett innenfor hundehold samt at de selv har drevet med hund gjennom veldig mange år. Det er positivt.

Kommunen ser det også som meget verdifullt å få ny næringsvirksomhet i tomme driftsbygninger, som også gir muligheter til nye arbeidsplasser og bruk av gårdens ressurser. Alternativet er forfall av bygningsmasse og gjengroing. Et resultat av denne satsningen er at deres eldste sønn er flyttet hjem og er delaktig i prosjektet, noe som gir god samfunnseffekt.

Med den bakgrunn søkerne har er det også mulig å styrke prosjektet med andre tilleggsaktiviteter som bla.rehabilitering og terapi.

Denne søknaden gjelder bygningsmassen og den skal fortsatt eies av landbrukseiendommen som er eid av Gudbjørg og Jan Navjord. De skal leie ut kennelbygningen til et driftselskap, HØGTIND KENNEL OG HUNDEHOTELL AS, hvor søkerne er medeiere sammen med sin sønn.

Det er satt opp et detaljert og nøkternt driftsbudsjett for begge selskaper, hvor de er istand til å svare sine forpliktelser fra dag en, og med god lønnsomhet etter andre hele driftsår.

Vedlegg:

Søknad datert 16.03.18

Tilleggssøknad datert 20.03.18

Plan og fasadetegning

Flyfoto av aktuelt område

JAN OG GUDBJØRG NAVJORD

8110 Moldjord

16.03.18

Beiarn Kommune
8110 Moldjord

SØKNAD OM LÅN TIL BYGGING AV HUNDEKENNEL PÅ NAVJORD.

Søkers virksomhet og bakgrunn:

Jordbruksdrifta på Åkermo Gård, Gnr. 12 Br.nr.1 ble endret da kumelkeproduksjonen flyttet i et nytt løsdriftsfjøs og det gamle fjøset ble stående tomt. Den gamle fjøsdelen på 200m² er i såpass god stand at den kan restaureres og pusses opp til en kennelavdeling, noe som medfører sparte kostnader i forhold til å bygge helt nytt. Silodelen ønsker vi å rive og bygge et nytt servicebygg og en mindre kennelavdeling. Det er Åkermo Gård ved Jan og Gudbjørg Navjord som skal bygge og stå som eiere av kennelbygningen, mens driftselskapet Høgtind Kennel og Hundehotell AS (HKH AS) skal leie bygningene og stå for drifta av kennelen og ta i mot hunder fra hele Saltenregionen til pensjon; hovedsakelig i fra privatpersoner som har behov for plassering av sin hund i kortere eller lengre perioder. I dag forpaktet jord (138da) og kvote (ca. 100.000 liter) til Selfors Melk ved Bjørn Vilhelmsen og Anne Maren Wasmuth. Det står forøvrig 2 bolighus, en låve og et redskapshus/verksted på gården.

Eierforhold :

Landbrukseiendommen eies i dag av Jan og Gudbjørg Navjord (50/50)

HKH AS skal eies av Jan, Gudbjørg og Lars Ola Navjord.

- Gudbjørg Haukdal Navjord (55 år) er utdannet barnevernpedagog med bl.a. grunnkurs i Assistert Dyrerterapi fra Ås. Arbeider for tiden som dgl.leder ved Beiarn Frivilligsentral.

- Jan Navjord (61 år) har en officersutdanning i Forsvaret hvor han brukte tjenestehund ved Garnisonen i Sør Varanger. Har en master i Familieterapi og jobber for tiden ved Finnmarkskollektivet; en rehabiliteringsinstitusjon for rusmisbrukere i Finnmark. Her har han brukt trekkhunder av typen Alaskan Huskyes i rehabiliteringen. Han har også mange års erfaring som hundekjører og bl.a. gjennomført Finnmarksløpet (Europas lengste hundeløp) 14 ganger.

Begge har drevet gård med melkeproduksjon som selvstendig næringsdrivende i 25 år (de siste 15 år i Samdrift).

- Lars Ola Navjord (31 år) har vokst opp på Åkermo Gård med hund som livsstil. Han har lang erfaring med stell og trening av trekkhunder. Er utdannet innenfor logistikk og arbeider i dag som maskinfører/boring og sprenging. Har anskaffet egen gravemaskin som muliggjør anleggsarbeid i stille perioder i kenneldrifta. Han har stående invitasjon hos Nitrex og M3 anlegg som innleid arbeidskraft. De siste årene har han vært aktiv deltagende i logistikken rundt og gjennomføring av

Finnmarksløpet Junior.

Kundesegmenter: Det var 10145 hunder registrert hos Norsk Kennel Klubb i 2014 fra Nordland (219 raser). Det skal etter en gjennomsnittsberegning gi i overkant av 3000 registrerte hunder i Salten, og så kommer alle de uregistrerte hundene i tillegg. Vi har vært i kontakt med Salten Brukshundklubb (ca. 500 medl.), Salten Fuglehundklubb, Salten Trekkhundklubb

Kunderelasjoner: Polarfakta intervjuet 300 hundeeiere i forbindelse med markedsundersøkelsen og 134 av disse videreformidlet e-post og tlf.nr og ønsket å bli kontaktet når kennelen kom i gang.

Distribusjonskanaler: Markedsføring av tilbudet vil skje gjennom egen hjemmeside, facebookside, annonser, presseomtale og ved å invitere oss inn på møter i de ulike hundeklubbene. Vi ser for oss å utvide tilbudet om henting og bringing etter som etterspørselen øker etterhvert som kundene blir kjent med kennelen og trygg på tilbudet.

Konkurransforhold: Sulis Hunde- og Kattepensjonat og Stall Eivik Dyreferie Sjøtto på Ulvsvåg i Hamarøy.

Prosjektets lønnsomhet og nytteverdi :

Se vedlagte investeringsplan, tegninger, 3-årige driftsbudsjett samt markedsundersøkelse og forretningsplan. Markedsundersøkelsen gjennomført av Polarfakta i mars 2016 viser behovet for et kennel-tilbud i Salten. Regionen sør for Saltfjellet har heller ikke et bra tilbud som dekker behovet og ved god markedsføring i denne regionen vil markedsgrunlaget øke ytterligere. Betalingsviljen hos de spurte er god. Vi har budsjettet med en døgnpris på kr. 400,- og beregnet 1 hund pr rom i 26 rom selv om vi har kapasitet til det dobbelte (rommene er store nok til 2 hunder). I 2018 har vi beregnet fullt belegg i 3 mnd, 2340 døgn, forutsatt at vi kommer igang før sommersesongen. Året etter øker vi belegget til 4,5 mnd, 3510 døgn, og det tredje året til 6 mnd, 4680 døgn. Dette mener vi skal være et realistisk og forsiktig anslag av mulige inntekter de tre første årene. Vi beregner lønnsutgifter på kr. 400.000,- det første året. Det andre året øker vi lønnskostnadene til 800.000,- kr. og det tredje året til 900.000,- kr - tilsvarende ca. 2 årsverk.

I et samfunnsøkonomisk perspektiv betyr det mye at det blir tilført ny drift på landbrukseiendommen, at driftsbygningene ikke blir stående tomme og ubrukte.

Vi søker herved om lån på kr. 1.000 000,- fra Beiarn Kommune til bygging av hundekennel på Navjord. Det forutsettes da at øvrige finansiering fra bank og Innovasjon Norge løses som omsøkt.

Vennlig hilsen

JAN NAVJORD

GUDBJØRG NAVJORD

Navjord, 20.03.18

Beiarn Kommune
v/Næringskonsulenten
8110 Moldjord

TILLEGG TIL REVIDERT SØKNAD OM LÅN TIL BYGGING AV HUNDEKENNEL PÅ NAVJORD.

Viser til revidert søknad datert 16.03.18 om lån på kr. 1.000.000,- til bygging av hundekennel på Navjord.

Vi søker også om rente- og avdragsfrihet det første året for å lette den økonomiske situasjonen i oppstartsfasen av driften av kennelen.

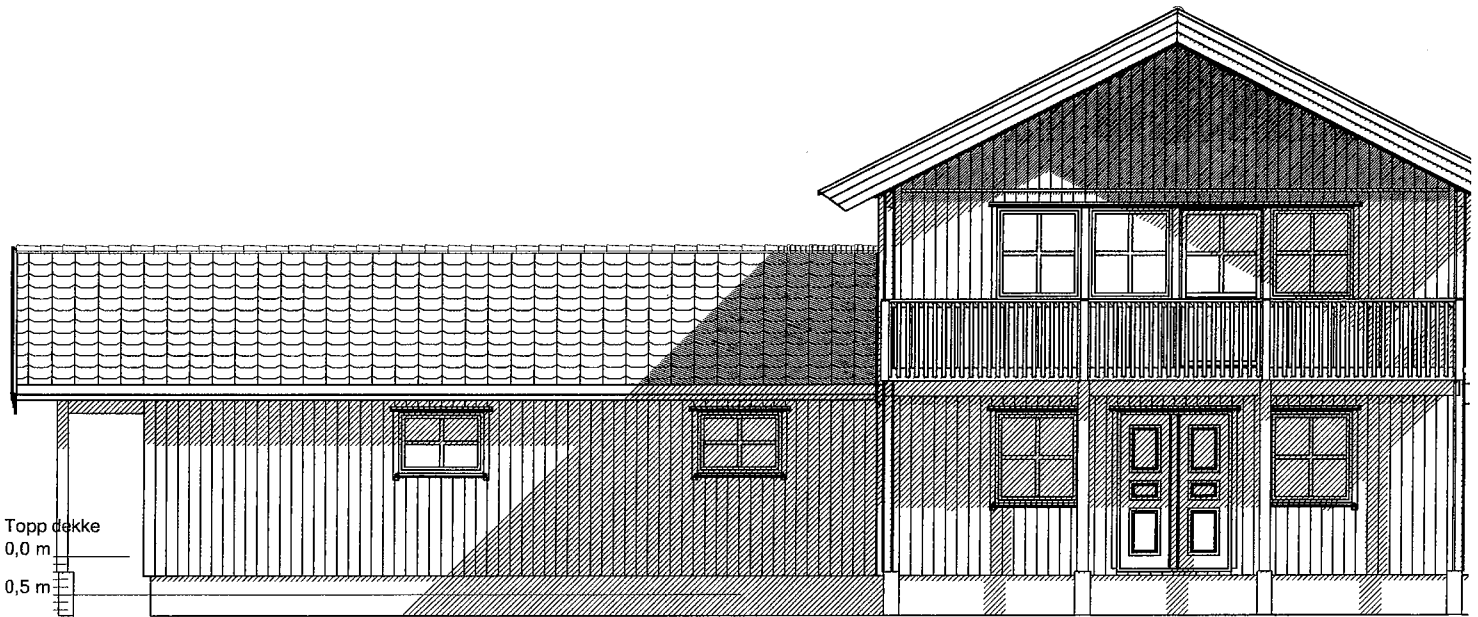
Mvh

Jan og Gudbjørg H. Navjord

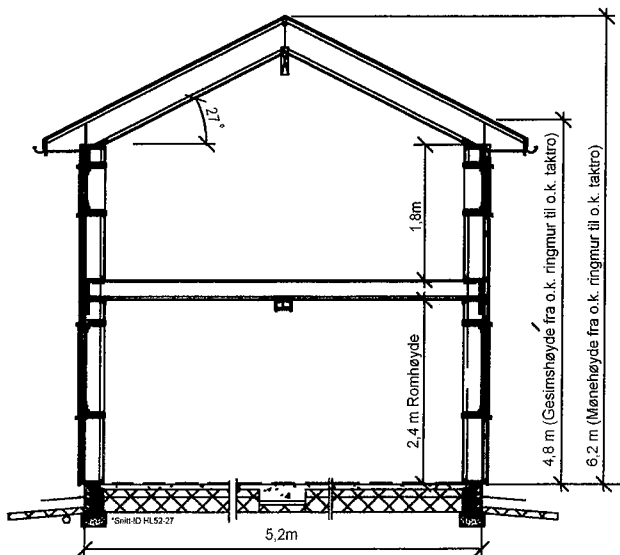
Topp dekke
0,0 m
0,5 m
1,0 m
1,5 m
2,0 m

FASADE 2

Topp dekke
0,0 m
0,5 m
1,0 m
1,5 m
2,0 m

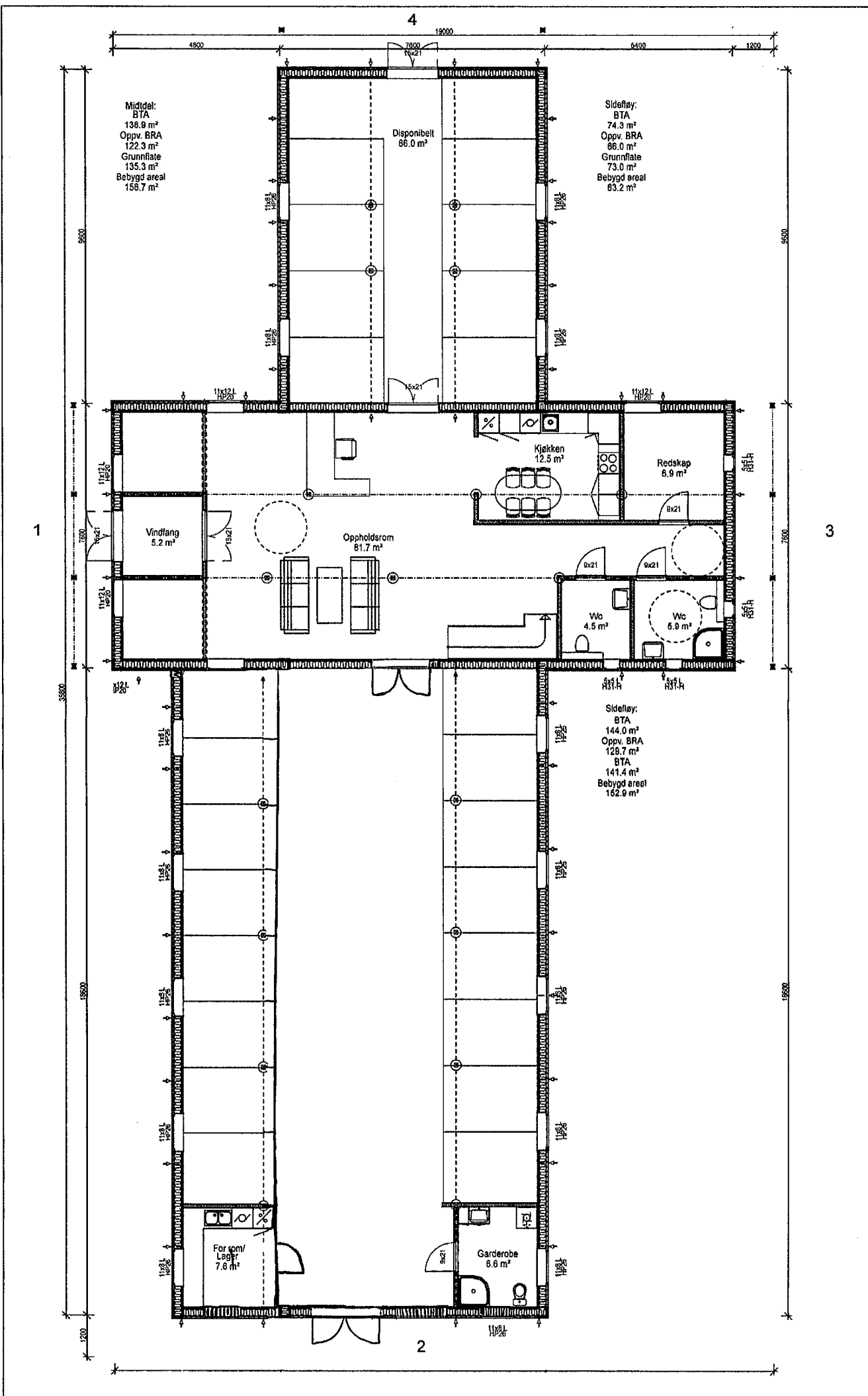
FASADE 1

NB! Nøyaktig plassering av bæresøyler og dir av dragere beregnes i hvert tilfelle, avhengig taktekke og lokale snølastkrav.

For å unngå feil og misforståelser må derfor t sørge for at alle aktører i prosjektet har oppd tegninger med siste revisjon.

© Tegningen er beskyttet i henhold til lov om opp Kan ikke benyttes uten tillatelse fra Saltdalsl

Middel:
 BTA
 138.9 m²
 Oppv. BRA
 122.3 m²
 Grunnflate
 135.3 m²
 Bebygd areal
 156.7 m²

Disponibelt
 66.0 m²

Sidelløy:
 BTA
 74.3 m²
 Oppv. BRA
 66.0 m²
 Grunnflate
 73.0 m²
 Bebygd areal
 63.2 m²

Kjøkken
 12.5 m²

Redskap
 8.9 m²

Oppholdsrom
 81.7 m²

Vindfang
 5.2 m²

Wc
 4.5 m²

Wc
 6.9 m²

Sidelløy:
 BTA
 144.0 m²
 Oppv. BRA
 128.7 m²
 BTA
 141.4 m²
 Bebygd areal
 162.9 m²

For søn/
 Leop
 7.6 m²

Garderobe
 6.6 m²

Type: Utg.pkt. H246-A

Tiltakshaver:	Gudbjørg Noyjord
Byggeklasse:	
Kommune:	
Gnr. Bar. Mål. 1. 100	
PLAN 1. etg	

Dato: 23.02.2017
 Tegner: MRF
 Team.nr.: 7576
 Ark.: 501

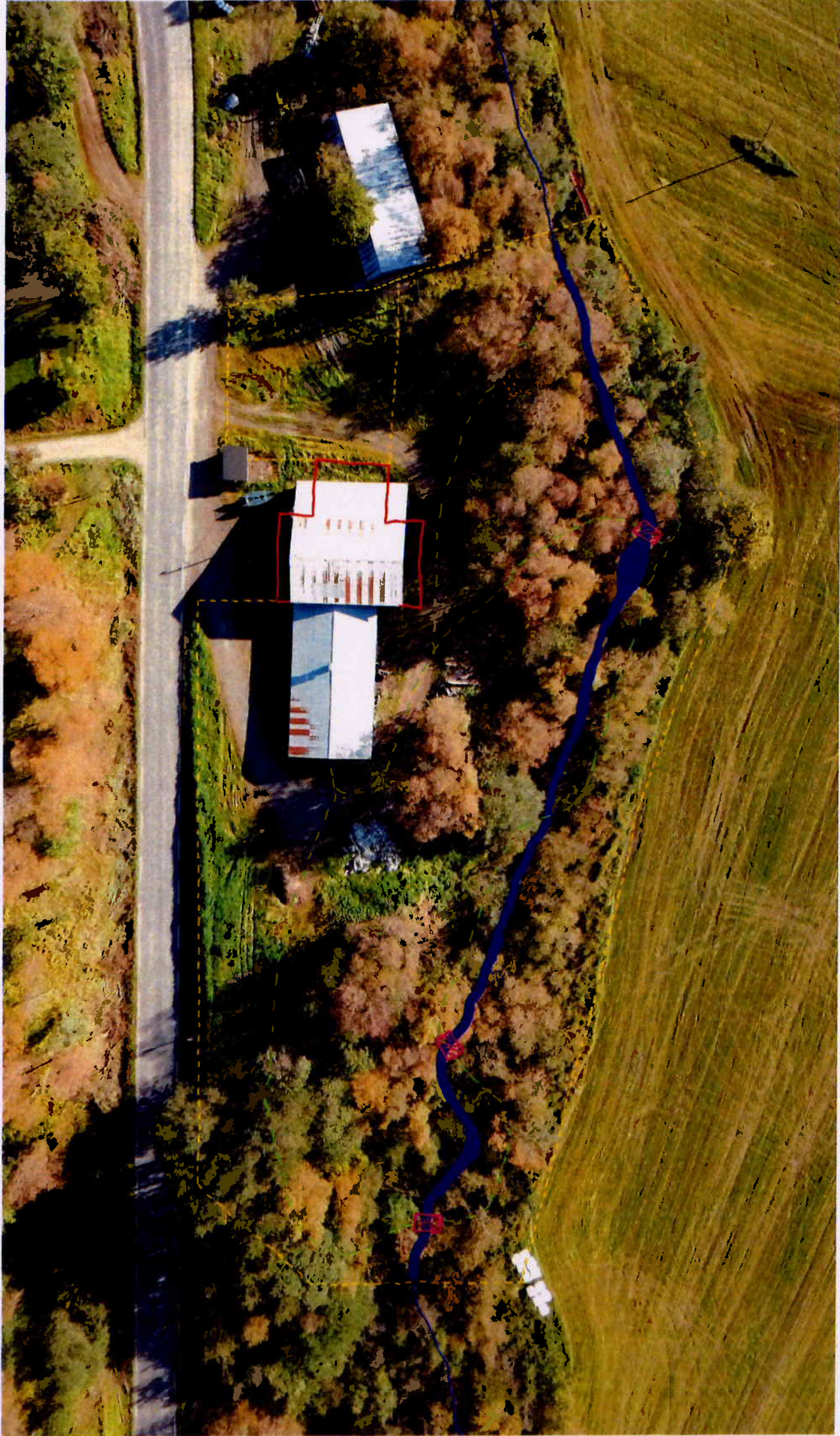
SALTDALSHUS
 8255 RØKLAND
 Tlf.: 75681600
 E-post: post@saltalshus.no

NBI Nøyaktig plassering av bæresøyler og dimensjonering av dragere beregnes i hvert tilfelle, avhengig av type taktelke og lokale snølastkrav.

For å unngå feil og misforståelser må derfor byggherre sørge for at alle aktører i prosjektet har oppdaterte tegninger med siste revisjon.

© Tegningen er beskyttet i henhold til lov om opphavsrett. Kan ikke benyttes uten tillatelse fra Saltalshus.

UTVIKLINGSPROSJEKT - SENNEPSPRODUKSJON

Saksbehandler: Bjørnar Brændmo Arkiv: NAVN Arctic
 Mustard A/S
 Arkivsaksnr.: 18/167

Saksnr.:   **Utvalg**   **Møtedato**
 11/18   Formannskapet   11.04.2018

Rådmannens innstilling:

Beiarn kommune innvilger Arctic Mustard AS et produktutviklingstilskudd på kr. 60.000 til utvikling av en sterk sennep.

Tilskuddet belastes næringsfondet, kto. 14722.325.1740

Saksutredning/Bakgrunn:

Arctic Mustard AS er en familiebedrift, som fra 01.01.2018, har flyttet forretningsadresse fra Bodø til Beiarn. Selskapet driver med utvikling og salg av ulike sennepstyper. Siden oppstart i 2014 har produksjonen til Arctic Mustard AS foregått hos BeiarnVekst AS.

Starten var produksjon av sennepssaus etter en gammel familieoppskrift, men bedriften har gjennom disse 3,5 årene den har bestått, utviklet flere nye sennepsprodukter og en aioli som er meget godt mottatt i markedet.

I samarbeid med Beiarn kommune har det også vært gjennomført forsøksproduksjon av sennepsfrø i Beiarn. Det prosjektet ble avsluttet i 2017.

For å skape og å trygge et økonomisk grunnlag for videre drift er bedriften nødt til å utvikle nye produkter mot forskjellige markedsegmenter. Det satses nå på en ny sterk sennepstype. Det nye produktet vil ha reiselivsmarkedet som satsningsområde, både direkte mot utenlandske turister og restaurantmarkedet. I forbindelse med utvikling av den sterke sennepen benytter selskapet skattefunnordningen og saken er godkjent med 22 % skattefradrag.

Det søkes om tilskudd fra Beiarn kommune, tilsvarende 18 % av totalkostnaden på   kr. 400.000.

Vurdering:

Beiarn kommune har i sin strategiske næringsplan satt videreforedling av lokale råvarer som satsningsområde. Fokus er å satse på tradisjonsnæringene og i det ligger det at videreforedling av landbruksprodukter er et satsningsområde.

Da Arctic Mustard AS etablerte sin produksjon av sennepsrelaterte produkter til Beiarn og BeiarVekst AS, ble det starten på og et løft for satsningen på andre lokale matvareprodukter.

Både produksjonen av glutenfritt flatbrød og den gryende osteproduksjonen er en direkte følge av Arctic Mustard AS sitt engasjement i Beiarn.

Og sist men ikke minst er beslutningen om å bygge nytt næringsbygg på Trones også en direkte følge av at det nå satses på småskala matproduksjon med lokale aktører og basert på lokale ressurser.

Gjennom å skape et lokalmatproduksjonsmiljø, som det vi har i Trones området, er det lettere for nye etablerere å tørre å satse og for de eksisterende produksjonene er det godt å ha noen å kunne diskutere og samhandle med.

Arctic Mustard AS har gjennom sin bevisste satsning på design og markedsorientering gitt inspirasjon til andre og er også slik en betydningsfull aktør som er viktig å støtte opp om.

Vedlegg:

Søknad fra Arctic Mustard AS

Beiarn Kommune		
Saksnr.	Dok.nr.	Reg.nr./Ar.
18/167	1	1227/18
20 MAR 2018		
Ark.kode P	Arctic Mustard	
Ark.kode S		
Avdeling	Saksbeh.	BB
Kassasjon	Gradering	

Torunn Kristin Nestvold

Styreleder i Arctic Mustard A/S

Røsholtveien 11 B

8009 Bodø

Beiarn kommune

v/Næringskonsulent Bjørnar Brændmo

Kommunehuset

8110 Moldjord

Søknad om økonomisk bistand til utviklingsprosjekt av en sterk sennep - "Nordlyssennep".

Arctic Mustard AS søker med dette om økonomisk bistand til utviklingsprosjektet av en sterk sennep.

Bakgrunn

Arctic Mustard AS er ett firma som ble etablert for 3,5 år siden. Vi er en familiebedrift bestående av 3 søsken med ektefeller. Firmaet hadde tradisjonen og oppskriften på en sennepssaus fra vår mormor med inn i selskapet. Våre foreldre/svigerforeldre hadde kommersialisert produksjon av sennepssausen og produserte den hjemme i ett godkjent storkjøkken og solgt denne fantastiske sennepssausen hovedsakelig i Trøndelagsområdet. Da vi startet firmaet i 2014 tok vi produksjonen til Nordland da vi alle tre bor i Bodø. Vi var da så heldige å få kontakt med BeiarVekst AS i Beiarn kommune. BeiarVekst AS har siden produsert våre produkter og vårt samarbeid har fungert utmerket. Dette samarbeidet har for oss gitt jobben i firmaet en ekstra dimensjon. Arctic Mustard har på grunn av det gode og viktige samarbeidet med BeiarVekst og Beiarn kommune flyttet virksomheten til Beiarn kommune fra januar 2018.

For at ett firma som vårt skal kunne ha økonomisk grunnlag for videre drift er vi helt avhengig av å utvikle oss. Firmaet kan ikke basere seg på produksjon av ett produkt, vi har derfor utviklet flere produkter innenfor det samme segment. Den viktigste jobben vi gjorde

var å utvikle en egen sennepsbase - dette for å ha kontroll på alle ingrediensene i sennepssausen. Det har medført at vi også har kunnet utvikle flere sennepsvarianter. Dette utviklingsarbeidet er arbeidskrevende hvor de ansatte ved BeiarVekst og vi i Arctic Mustard har jobbet sammen spesielt i forhold til produksjon. I tillegg er vi avhengige av å ha med oss faglig kompetente samarbeidspartnere og har derfor knyttet til oss 2 renommerte kokker fra Nordland (Svein Kristian Malin fra Lystpå og Roy Berglund fra Lofoten Food Studio). Dette samarbeidet har resultert i en sennepsbase, en julesennep, en fantastisk Aioli og en Havsennep (med tang fra Lofoten).

Mål for utviklingsprosjektet

Vi ønsker å utvikle en sterk og kraftig sennep. Vi har fått tilbakemelding fra mange av våre kunder som savner en slik sennep i vår portefølje. Vi ønsker å profilere våre produkter i reiselivssegmentet. Utenlandske turister bruker sterkere sennepsvarianter enn hva vi tradisjonelt sett har brukt. Å lage en kraftig og sterk sennep vil derfor imøtekomme deres ønske.

Produktutvikling

Vi ønsket å jobbe med å finne sammensetninger som fungerer sammen i en sennep for å få frem en skikkelig sterk sennep, samtidig bevare sennepens smaksegenskaper og at produktet har den styrke vi mener markedet vil ha. Når vi skulle bestemme navnet på denne sennepen ønsket vi å finne ett fengende navn som illustrerer smak og hvor den kommer fra. Navnet på den nye sennepen ble derfor "Nordlyssennep".

I våre utviklingsprosjekter jobber vi etter følgende utviklingsmal:

- Idèmyldring
- Produktutvikling
- Testproduksjon
- Smakstesting
- Holdbarhetstesting
- Testing i markedet
- Kvalitetssikring av produksjon og produkt

Dette utviklingsarbeidet er både tids,- arbeids,- og kostnadskrevende – men helt nødvendig for å få frem nye produkter som kan distribueres kommersielt. Fra idè til endelig produkt har vi vurdert hvilke ingredienser vi kunne benytte oss av, hvilken påvirkning de forskjellige ingrediensene har på smak, farge og konsistens.

Samarbeid med BeiarVekst

BeiarVekst AS har nå Arctic Mustard AS som sin største leverandør av arbeidsoppgaver. Vi har siden oppstarten i 2014 hatt en betydelig økning i salg av våre produkter. Når vi nå også øker antall produkter vil også mengde arbeidsoppgaver for BeiarVekst AS øke og det vil sikre

og evtl øke antall arbeidsplasser ikke bare for brukerne men også for ansatte ved BeiarVekst AS. Ett nytt produksjonslokale for BeiarVekst AS er under planlegging og er planlagt ferdig ultimo 2018.

Hvor er vi i dag – januar 2018

Vi er nå i fasen hvor vi tester produktet i markedet – i flere segmenter – dette arbeidet vil fortsette utover vinteren og våren. Dette for å se om produktet er ett produkt markedet vil ha, slik at vi kan kommersialisere Nordlyssennepen. Vi holder på med en kontinuerlig holdbarhetstesting og vi planlegger nå i februar ett nytt ”smaksseminar” hvor vi skal evaluere og kvalitetssikre innholdet i Nordlyssennepen, og kvalitetssikre produksjon i samarbeid med BeiarVekst AS.

Budsjett

	2017	2018
Personal og indirekte kostnad	60 000	60 000
Andre prosjektkostander	40 000	40 000
Innkjøpt arbeidskraft		
Andre prosjektkostnader	300 000	300 000
Sum	400 000	400 000

Kommentar til kostnadsbudsjettet i utviklingen av dette produktet:

I tillegg til dette påregner vi ulønnet arbeidsinnsats fra Kostnadene er knyttet opp til at 6 personer i bedriften jobber med utvikling av prosjektet i tillegg til ordinær jobb. Vi har i firmaet ikke tatt ut utbytte så langt.

Fra januar 2018 har vi en person ansatt i 10% stilling, som i store deler av tiden i prosjektperioden vil bli engasjert i forhold til prosjektet.

Vi har personer som er tilknyttet firmaet ved at de jobber i firmaer som er våre samarbeidspartnere eksempelvis kokkene Berglund og Malin. Videre har vi hatt 2 personer som har vært ansatte i Beiarvekst men har jobbet direkte for vårt firmaet i ca 50% stillinger frem til desember 2018. Arctic Mustard AS har betalt for arbeidskraften direkte til BeiarVekst AS uten å ha hatt arbeidsgiver ansvar, det har vi fra 1 januar. Disse personene – som er hjemmehørende i Beiar kommune vil fra 1 januar være ansatt direkte i Arctic Mustard AS

og vil da være de første som er ansatt i firmaet. I tillegg ansetter vi en person som skal ha hovedansvar for salg av MiMi produkter i Østlandsområdet og regner med at det vil gi en betydelig økning av salg i det området. Totalt sett budsjetterer vi med en økning i salg på 1 million kroner for 2018.

Vi ønsker å gjøre oppmerksom på at vi har søkt om skattefradrag på 22 % gjennom Skattefunn midler for utviklingsprosjektet og at søknaden er godkjent. På bakgrunn av det ovenstående søker vi derfor om ett tilskudd på 18 % av utgiftene for 2018 (viser til budsjettforslaget).

Er det behov for ytterligere informasjon om firmaet eller økonomi ber vi om at undertegnede kontaktes.

MVH

Torunn K. Nestvold
Styreleder i Arctic Mustard AS
Røsholtveien 11 B
8009 Bodø

NYE VEDTEKTER OG RETNINGSLINJER FOR NÆRINGSFONDET

Saksbehandler: Bjørnar Brændmo
Arkivsaksnr.: 18/183

Arkiv: U00

Saksnr.:   **Utvalg**   **Møtedato**
12/18   Formannskapet

11.04.2018

Rådmannens innstilling:

Vedlagte vedtekter og retningslinjer for næringsfondet i Beiarn kommune godkjennes.

Det gamle vedtaket om at næringsfondet til enhver tid skulle ha en viss størrelse oppheves.

Saksutredning og vurdering:

Men bakgrunn i at det er mange år siden vedtekter og retningslinjer for kommunens næringsfond sist ble gjennomgått og oppdatert, har det foregått et arbeid med en intern revisjon.

Andre kommuners vedtekter og retningslinjer er vurdert. Administrasjonen har også tatt med de innspill vi har oppfattet som viktige fra lokalpolitikken, herunder innspill gitt på den nylig avholdte næringsdagen der også representanter fra kommunens bondelag, fra den lokale næringsforeningen og fra Kunnskapsparken i Bodø deltok.

Rundt årtusenskiftet ble det fattet vedtak om at næringsfondet ikke på noe tidspunkt skulle være på mindre enn 15 MNOK. Dette for å sikre en viss langsiktig realverdi av fondet. Fondet er pt på ca. 13,1 MNOK og behovet for å bruke mer enn det vi kan påregne av friske inntekter de første par årene er stort. Av de diskusjonene som har vært ført forstår vi at det gamle vedtaket om minimum 15 MNOK kan bli en hemske i det spennende utviklingsarbeidet som skjer for tiden. Det tilrås derfor å oppheve dette vedtaket.

Vedlegg:

Forslag til nye vedtekter for næringsfondet i Beiarn
Forslag til nye retningslinjer for næringsfondet i Beiarn

Beiarn kommunes næringsfond

(FORSLAG TIL) VEDTEKTER

Godkjent av Beiarn kommunestyre pr. 25. april 2018

§ 1 HJEMMEL, KAPITAL OG AVKASTNING

Beiarn kommunes næringsfond er etablert med bakgrunn i kommunens andel av kraftutbyggingen i Saltfjellet-Svartisen. Opprinnelig fondskapital ble utbetalt i henhold til vilkårene i konsesjoner gitt hhv. 24. juli 1987 og 27. januar 1989.

Fondskapitalen består for øvrig av årlige konsesjonsavgifter fra Beiarn sin andel av Svartisutbyggingen og Beiarn sin andel av Sundsfjordutbyggingen. Videre av renteavkastning på fondskapitalen, renter av utlån fra fondet, inntekter etter salg av kommunale aksjer i kommersielle selskapet og avsetninger Beiarn kommunestyre måtte gjøre til fondet.

§ 2 FORMÅL

Kommunens næringsfond skal nyttes til finansiering av næringstiltak som fremmer nyetableringer, trykker eksisterende arbeidsplasser og bedrifter og øker sysselsettingen i Beiarn kommune.

Fondet kan også brukes til kommunale fellestiltak, infrastrukturtiltak så som kjøp av næringsarealer, utbygging av bredbånd og kommunalt næringsarbeid.

Fondet kan benyttes til finansiering av kommunens andel av i lokale og regionale prosjekt og selskaper som er i direkte overensstemmelse med fondets øvrige formål.

Strategisk Næringsplan skal bidra til å prioritere tiltak og bruken av fondet. Ingen har rettmessig krav på støtte fra fondet.

§ 3 STØTTEFORMER

Støtte kan gis som lån og tilskudd, herunder kan det gis ansvarlige lån og settes vilkår og betingelser for tilsagn om lån.

Fondets midler kan benyttes til å tegne andeler og aksjer i privat næringsvirksomhet.

§ 4 STØTTEVILKÅR

Samlet støtte fra fondet skal som hovedregel ikke overstige 35 % av kapitalbehovet i et prosjekt.

§ 5 FORHOLD TIL INTERNASJONALE FORPLIKTELSER

Bruken av fondet skal være i samsvar med de internasjonale regelverk Norge har sluttet seg til på støtteområdet.

§ 6 FORVALTNING

Beiarn kommunestyre er forvaltningsmyndighet for fondet.

Kommunestyret delegerer beslutningsmyndighet til formannskapet og administrasjonen etter nærmere angitte fullmaksgrenser beskrevet i fondets retningslinjer.

Fondsmidlene er plassert i finansmarkedet i tråd med kommunens til enhver tid gjeldende reglement for finansforvaltning.

§ 8 RAPPORTERING

Beiarn kommunes økonomiavdeling fører regnskap for fondet og har ansvar for forvaltningen av alle næringslån.

Næringsarbeidet, inkludert bruk av fondet, rapporteres som en del av kommunens årsrapport og vedtas av kommunestyret.

§ 9 GODKJENNING OG ENDRING AV VEDTEKTENE

Vedtektene kan bare endres av kommunestyret selv. For øvrig vises til gjeldende retningslinjer for bruk av fondet.

(FORSLAG TIL)RETNINGSLINJER

For tildeling av lån og tilskudd fra Beiarn kommunes næringsfond

Godkjent av Beiarn kommunestyre pr. 25. april 2018

1. FORMÅL

Retningslinjene for tildeling av lån og tilskudd fra Beiarn kommunes næringsfond skal følge de vedtektene til enhver tid gjelder.

2. STØTTEVILKÅR

- Dersom det foreligger statlige eller fylkeskommunale finansierings- og/eller støtteordninger som kan nyttes til det aktuelle tiltaket, er det en forutsetning at disse nyttes fullt ut før søknad sendes til det kommunale næringsfondet. Kommunen skal gi veiledning om alternative ordninger.
- Det gis ikke støtte til søknader med kostnader under 20.000 og minste tilskudd er på kr. 10.000.
- Investeringer eller prosjekter som er igangsatt før søknad eller informasjon om tiltaket er mottatt, er ikke støtteberettiget.
- Samlet støtte fra fondet skal som hovedregel ikke overstige 35 % av kapitalbehovet i et prosjekt.
- Prosjekter som gir økt sysselsetting for kvinner og ungdom, kan i spesielle tilfeller innvilges støtte inntil 50 %.
- Det kan ikke gis støtte til gjeldssanering og/eller løpende driftskostnader eller garantier for lån.
- Det gis ikke støtte til investering i kjøretøy og maskinelt transportutstyr.
- Tilskudd gis i hovedsak til bedriftsutvikling som; planlegging, prosjektering, produktutvikling, oppstartskostnader, markedsundersøkelse, markedsføring og opplæring– og kompetanseutvikling.
- Lån gis i hovedsak til investeringer i produksjonsrelaterte maskiner, utstyr og bygninger, ved oppstart og utvidelse av bedrift.
- Det kan det tegnes andeler eller aksjer i bedrifter av vesentlig betydning for sysselsettingen i kommunen. Den kommunale andel eller aksjeportofølge skal ikke overstige 30 % av totalkapitalen. Denne begrensning gjelder ikke utviklingselskap, utleiebygg o.l., som kommunen etablerer i egen regi eller i samarbeid med private interesser.
- Etableringstilskudd/oppstarthjelp kan innvilges med inntil kr. 15.000. Enkelt personer kan ikke påregne å motta mange slike tilskudd innenfor en begrenset tidsperiode.
- Uavhengig av øvrige regler gis det tilskudd på 35 % til kjøp av melkekvoter.

3 SØKNAD

Ved søknad om økonomisk støtte skal følgende opplysninger framgå:

- Personalialia, navn, adresse, telefon, utdanning og yrkeserfaring
- Prosjektbeskrivelse – hva tiltaket går ut på og mål som skal nås
- Marked- og markedsutsikter samt konkurranseforhold
- Budsjett og investerings/finansierings
- For allerede etablerte selskap skal regnskap vedlegges
- Skatteattest for bedriften og/eller eierne
- Opplysninger om det søkes andre offentlige midler
- Bedrifter/virksomheter som skal søke støtte skal være registrert i Brønnøysundregisteret og skal som hovedregel ha sin forretningsadresse i Beiarn.

4 UTBETALING

Utbetaling kan skje når vilkårene i tildelings tilsagnet er oppfylt. Lån og tilskudd kan utbetales i to porsjoner. Lån og tilskudd under kr. 50.000 utbetales i en utbetaling. Prosjektregnskap med bilagskopier fremlegges før sluttutbetaling.

5 BETINGELSER

Lån innvilges på følgende betingelser :

- Lånet rentebelastes etter den til enhver tid gjeldende rentesats.
- Som vilkår kan det gis rentefrihet og/eller avdragsfrihet for et kortere tidsrom, dersom inntjeningsforhold i en startperiode tilsier det. Etter at lån er innvilget og slike forhold ikke er innvilget, skal rente-/avdragsfrihet avgjøres administrativt.
- Lengste avdragstid på fast eiendom, inkludert rente-/avdragsfrie perioder, er 10 år. På annet utstyr 5 år. Avdragstiden fastsettes administrativt.
- Lån over kr. 50.000.- skal sikres med tilfredsstillende pant.
- Lån skal nedbetales med månedlige avdrag.
- Blir gjelden eller enkeltavdrag ikke betalt ved forfall, er hele gjeldsbeløpet straks forfalt betaling og kan inndrives uten søksmål etter reglene i tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2.

6 DELEGASJON

Beiarn formannskap er fondsstyre og kan disponere fondet innenfor den størrelse det har om ikke kommunestyret har satt begrensninger gjennom for eksempel budsjettvedtak. Rådmannen eller den han delegerer videre til gis fullmakt til å fatte administrative vedtak om lån på inntil kr. 200.000 og tilskudd på inntil kr. 50.000. Alle vedtak skal være skriftlige og basert på konkret saksbehandling som meldes fondsstyret.

7 GENERELT

- Dersom fondsstyret anser at vesentlige forutsetninger for gitt tilsagn ikke lenger er tilstede, kan tilsagnet trekkes tilbake.
- Er ikke prosjektet igangsatt innen 1. år fra tilsagnsdato, trekkes tilsagnet automatisk.
- Tilskudd kan kreves, helt eller delvis, tilbakebetalt: hvis bedriften opphører innen 3 år, hvis utstyr/driftstilbehør det er gitt støtte til avhendes, eller at bevilgningen på annen måte ikke brukes i samsvar med det som var forutsatt.
- Fondsstyret har fullmakt til å fastsette rentesats på lån. Ved endring av lånesats skal varslingstiden være 3. mnd.
- Bedrifter eller personlig næringsdrivende, som har mottatt lån, skal inntil lånet er fullt ut innbetalt, årlig sende inn fullstendig årsregnskap til Beiarn kommune.
- Dersom det skjer vesentlige endringer i planene som ligger til grunn for søknad, skal det umiddelbart gis orientering til kommunen om dette.
- Blir kostnadene mindre enn forutsatt, reduseres tilsagnsbeløpet forholdsmessig.

§ 8 KLAGE

Avgjørelser kan påklages etter forvaltningslovens bestemmelser. Søker skal gjøres kjent med klageretten ved behandlingen. Avgjørelser fattet administrativt skal klages til fondsstyret og avgjørelser fattet av fondsstyret (formannskapet) skal klages til kommunestyret. Saksbehandling ved klager fremgår for øvrig av til enhver tid gjeldende delegasjonsreglement.

§ 9 ENDRINGER

Endringer av retningslinjene vedtas av kommunestyret etter at fondsstyret har uttalt seg.

KONSESJONSKRAFTAVTALE MED NORDLAND FYLKESKOMMUNE

Saksbehandler: Ole Petter Nybakk
 Arkivsaksnr.: 17/689

Arkiv: 025

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
46/17	Formannskapet	29.11.2017
56/17	Beiarn Kommunestyre	13.12.2017
13/18	Formannskapet	11.04.2018

Rådmannens innstilling:

Beiarn kommune godkjenner avtale om konsesjonskraft mellom Nordland fylkeskommune og kommunene Beiarn, Sørfold, Bindal og Rødøy, som fremlagt.

Bakgrunn:

Nordland fylkeskommune (NFK) har varslet oppsigelse av avtale av 9. juni 1983, inngått med kommunene Beiarn, Bindal, Hamarøy, Meløy, Rødøy, Brønnøy og Sørfold. Avtalen har utløp 9. juni 2023. Det har pågått forhandlinger mellom partene, og det foreligger nå en avtale til politisk godkjenning.

Den opprinnelige avtalen av 1983 gjaldt deling av fortjenesten på fylkeskommunens salg av konsesjonskraft fra vannkraftanlegg i kommunene. Den skulle sikre at kommunene fikk overført 50 % av gevinsten av konsesjonskraftsalg fra fylkeskommunen i 30 år, med rett til å si opp innen utløpet av det 25. avtaleår, eller automatisk fornyelse i nye 30 år. Avtalen ble i 2012 forlenget for 10 år med utløp 9. juni 2023.

Beiarn kommune har hatt viktig økonomisk effekt av avtalen. Ut fra det har særlig kommunens ordfører engasjert seg godt i saken så vel under siste forhandlinger som i de forhandlinger som har vært ført denne gang. Det har i denne sammenheng vært viktig å få frem kunnskap om hva som historisk sett ligger til grunn for den gjeldende avtalen. Det samme må kunne sies om Sørfold kommune.

REFORHANDLING

I 2017 varslet NFK at de ønsket å si opp avtalen. Avtalen er dessuten sagt opp med Hamarøy, Meløy og Brønnøy, som har mindre tildelt konsesjonskraft enn alminnelig forbruk i kommunene. Det har siden pågått forhandlinger mellom NFK og de resterende kommunene som er Beiarn, Bindal, Sørfold og Rødøy.

Som ledd i forhandlingene ga blant annet NFK tilbud som kommunen avsto med tilsvaret av 9. mars 2018. Tilsvaret legges ved i sin helhet, da det gir en oppsummering av både historikk, forutsetninger for opprinnelig avtale, og kommunenes innvendinger til NFKs argumentasjon om oppsigelse.

I forhandlingsmøte mellom NFK og politisk ledelse i kommunene 21. mars 2018 (oppsummering vedlagt) ble det enighet om en avtale. Av avtalen fremgår det at artene er

enige om å forlenge avtalen med 10 år fra 09.06.23 på samme vilkår som i punkt 1-10 i avtalen fra 1983. Punkt 11 i avtalen fra 1983 erstattes med følgende punkt:

11. Avtalen gjelder frem til 09.06.2033. Avtalen utløper uten oppsigelse fra om med 09.06.2033 og det er ikke adgang for partene til å kreve noen form for reforhandling om opphørstidspunkt for avtaleforpliktelsene.

Avtalen legges med dette frem til politisk behandling i kommunene, og den skal også fremmes for fylkestinget som egen sak.

Vurdering:

Avtalen som foreligger mellom NFK og kommunene Beiarn, Sørfold, Bindal og Rødøy, som fremforhandlet i møte 21. mars 2018 innebærer en forlengelse til 9. juni 2033. Denne ivaretar den opprinnelige hensikten med avtalen av 1983. Tidshorisonten 50 år som må anses å være innenfor de opprinnelige forutsetningene for avtalen, og dermed akseptabelt.

Beiarn kommune bør slutte seg til avtalen mellom Nordland fylkeskommune og kommunene Beiarn, Sørfold, Bindal og Rødøy, som fremforhandlet i møte 21. mars 2018.

Vedlegg:

1. Avtale om konsesjonskraft mellom Nordland fylkeskommune og kommunene Beiarn, Sørfold, Bindal og Rødøy med vedlegg, til godkjenning.
2. NFK: Oppsummering fra forhandlingsmøte konsesjonskraft, 21. mars 2018.
3. Kommunene Sørfold, Beiarn, Bindal og Rødøy: Tilsvar til fylkeskommunens tilbud om deling av gevinst salg av kommuneens konsesjonskraft ut over alminnelig forbruk, 9. mars 2018.

Mellom Nordland fylkeskommune og kommunene Beiarn, Sørfold, Bindal og Rødøy, heretter kalt avtalepartene, er det inngått slik

AVTALE OM KONSESJONSKRAFT

Den 09.06.83 inngikk partene avtale om fordeling av Nordland fylkeskommunes konsesjonskraftinntekter i de aktuelle kommuner. Ved Nordland fylkestings vedtak i sak 4/12 ble avtalen forlenget med 10 år fra 09.06.13, det vil si frem til 09.06.23.

Partene er enige om å forlenge avtalen med 10 år fra 09.06.23 på samme vilkår som i punkt 1-10 i avtalen fra 1983. Punkt 11 i avtalen fra 1983 erstattes med følgende punkt som ved underskriving av denne avtale aksepteres av alle parter:

11. Avtalen gjelder frem til 09.06.2033. Avtalen utløper uten oppsigelse fra og med 09.06.2033 og partene kan ikke kreve noen form for reforhandling om opphørstidspunkt for avtaleforpliktelsene.

Alle parter tar forbehold om politisk godkjenning av avtalen.

Vedlegg: Signert avtale av 09.06.83 og utskrift av FT-sak 4/12 med vedtak.

For Nordland fylkeskommune

Fylkesrådsleder Tomas Norvoll

For Beiarn kommune

Ordfører Monika Sande

For Bindal kommune

Ordfører Britt Helstad

For Sørfold kommune

Ordfører Lars Kristian Evjenth

For Rødøy kommune

Ordfører Olav Terje Hoff

Oppsummering fra forhandlingsmøte konsesjonskraft

Tid: Onsdag 21. mars 2018, kl. 1200-1400

Sted: Fylkeshuset

Tilstede:

Ingelin Noresjø, fylkesråd for næring, Nordland fylkeskommune (møteleder)

Tomas Norvoll, fylkesrådsleder

Trine Fredriksen, seniorrådgiver, Nordland fylkeskommune (referent)

Monika Sande, ordfører, Beiarn kommune

Håkon A.N. Sæther, varaordfører, Beiarn kommune

Lars Kristian Evjenth, ordfører Sørfold kommune

Olav Terje Hoff, ordfører, Rødøy kommune

Oppsummering

Innledning

Møtet var en oppfølging av svarbrev fra kommunene av 12.mars 2018, gitt etter fylkeskommunens tilbud i forhandlingsmøter 7. februar og 2. mars.

Målet var å komme til enighet om en ny avtale med kommunene, ref. FT-sak 202/2017 «Oppsigelse av avtale om deling av gevinst på salg av konsesjonskraft med kommunene Sørfold, Beiarn, Bindal, Hamarøy, Meløy, Rødøy og Brønnøy». Saken skal opp på nytt til Fylkestinget i april 2018.

Møtet var et rent politisk møte, med kun administrasjonen tilstede for å skrive referat. Fylkesråd for næring informerte om at hun hadde snakket med Britt Helstad på forhånd, siden hun ikke hadde mulighet til å komme. Helstad var derfor informert om det som skulle tas opp i møtet.

Fylkesråden viste til tilsvaret fra kommunene på tilbud om overgangsmodeller som ble sendt ut etter møtet 2. mars. Dette tilbudet er avvist av alle kommunene. Hun tok opp hovedpunktene i tilsvaret om at kommunene 1) ønsker en videreføring av fordelingsmodellen i dagens avtale 50/50%. 2) ønsker å beholde reforhandlingsklausulen i avtalen. 3) fremhever at premisset for avtalen, en enighet mellom partene om deling av gevinst, fremdeles er tilstede. Det er ikke skjedd noen større endringer knyttet til dette etter kommunenes syn.

Fylkesrådsleder Tomas Norvoll beskrev den økonomiske situasjonen knyttet til endrede inntekter og økonomiske forutsetninger for Nordland fylkeskommune. Fylkestinget har et felles ansvar for å finne løsninger knyttet til den videre forvaltningen av budsjettutfordringene til fylkeskommunen. Fylkeskommunen behøver forutsigbarhet. Det er også årsaken til at fylkesrådet står hardt på premisset om behov for en avslutning på denne avtalen på et gitt tidspunkt.

Innspill fra kommunene i møtet.

- Påpekte at premisset om at intensjonen var en lang tidshorisont, 30+30 år.
- Spørsmål om mulighet til å utvikle samarbeid knyttet til hvordan vi best kan bruke midlene til beste for Nordland.
- Forutsigbarhet kan også være å la avtalen løpe på lang sikt.

Nytt tilbud

Fylkesråden la fram mandatet fra fylkesrådet om et nytt tilbud. Dette er basert på at man ønsker en forutsigbarhet for fremtiden. Nytt tilbud er som følger:

- 1) Gevinstfordelingen beholdes som før; 50/50%.
- 2) Ny avtale løper i 10 år fra 2023, fram til 2033. Deretter termineres den uten reforhandlingsklausul.

Dette gir kommunene 20 år med inntekter utover den opprinnelige avtalen på 30 år.

Det ble en pause i forhandlingene slik at kommunene kunne drøfte det nye tilbudet. Britt Helstad deltok på telefon.

Kommunene sluttet seg enstemmig til forslag til ny avtale.

Videre løp

- Fylkeskommunen utarbeider en ny avtale på basis av enigheten i møtet, som sendes ut til alle kommunene for godkjenning.
- Resultatet av forhandlingene fremmes for fylkestinget som egen sak.

Fylkesråden takket for samarbeidet.

Tilsvar til fylkeskommunens tilbud om deling av gevinst ved salg av kommunenes konsesjonskraft ut over alminnelig forbruk.

Fra Kommunene Beiarn, Bindal, Rødøy og Sørfold.

Bakgrunn:

Nordland er landets nest største kraftfylke og ennå er det store vannkraftreserver her. Det investeres for tiden i ny vannkraft for langt over en milliard i fylket. Til grunn for de utbyggingene som har skjedd og de utbygginger som pågår ligger blant annet lokalpolitiske vurderinger, der evige skadevirkninger og ulemper veies opp mot de positive elementer som kan komme på plass som følge av utbyggingene. Nordland hadde ikke vært et kraftfylke uten fremsynte lokal- og fylkespolitikere.

Det er de kommunene der anleggene ligger som for evigheten gir avkall på naturverdier og legger til rette slik at utbygginger har skjedd og kan skje. Og det er store verdier vi snakker om samlet sett.

Vannkraftressursene ligger ikke i byene og befolkningsrike områder. Siden vannkraftmengden er en funksjon av vannmengde multiplisert med fallhøyde, ligger anleggene gjerne i mer tynt befolkede og naturskjønne områder med snø og is på fjelltoppene og grønne dalsletter eller grønt hav i bunn. Slik foregår det en verdioverføring fra de kommuner og deler av landet som er rike på naturressursen - til byer og industriområder som kan gjøre seg nytte av vannkrafta og som øker verdien ved å betale markedspris for den.

I Norge har utbygging av vannkraft i over hundre år vært avgjørende for velferdsutviklingen. Et sett av ordninger har bidratt til at de samfunn og kommuner som avgir ren og grønn energi, har fått sin andel av avkastningen på vannkraftformuen og slikt sett har hatt evne til å følge med velferds- og den offentlige tjenesteutviklingen. Verts- og utbyggingskommunene mottar i tillegg til konsesjonskraft, som redegjøres for under, også tre andre årlige inntekter. Vi presenterer og kommenterer dem slik: Konsesjonsavgift, som er en direkte – og nokså beskjeden erstatning for direkte skade utbyggingene gir. Denne inntekten skal benyttes til næringsformål og kommunene som har hatt større kraftutbygginger får ikke tilgang til for eksempel fylkeskommunale næringsfond og øvrige tiltaksmidler. Naturressursskatt, som utgjør 1,1 øre/kWh til kommunene – og 0,2 øre/kWh til fylkeskommunen – men som inngår i inntektsutjevningen i inntektssystemet til kommunene på en slik måte at nettoverdi for den enkelte kommune er på om lag 10 % av inntekten. Eiendomsskatt, som er på maksimalt 7 promille av et grunnlag som gjennom stadige endringer av lovverk, blir vanskeligere og vanskeligere å opprettholde.

I tiden da de tunge og virkelig store vernerundene- og kraftsakene gikk i vår del av landet, hadde Nordland fylkeskommune (NFK), både som organisasjon, institusjon og planmyndighet, store ambisjoner. NFK ville ha – og fikk etter hvert, en tung posisjon i kraftfylket Nordland – ikke bare som eier av vannkraftanlegg eller utleier av eierposisjoner til vannkraft, men også som mottaker av en av de konstitusjonelle ordningene som i mer enn hundre år har fulgt vannkraften – konsesjonskraften. Det er nok i denne sammenheng å vise til FT-sak nr. 22/1982 – avtale mellom Nordland fylkeskommune og utbyggingskommunene i Nordland vedrørende fordeling – og disponering av konsesjonskraft. Saksfremlegget gir uttrykk for hvordan kraftkommunene sammen med fylkeskommunen etter hvert la til rette for et kraftfylke.

I denne saken er kommunene som har rett til større mengder konsesjonskraft enn det de selv for tiden evner å ta ut – og som for tiden kan gjøre seg nytte av den avtalen som opprinnelig ble inngått pr. 9. juni 1982, redde for at viktige og langsiktige avtaler mellom fremsynte fylkes- og kommunepolitikere kastes på båten til ensidig fordel for en marginal andel av NFK sine nærværende økonomiske utfordringer.

1) Grunnleggende om konsesjonskraft.

Hensikten med konsesjonskraft er å sikre utbyggingskommunene tilstrekkelig elektrisk kraft til den alminnelige kraftforsyning til en rimelig pris. Eierne av større vannkraftverk (konsesjonær) plikter etter vannfallrettighetslovens § 19 og vassdragsreguleringslovens § 22 å levere en andel på inntil 10 % av kraften som produseres, til de berørte kommunene til selvkostpris (11,2 øre i 2018). Kommunene som tar ut kraften må betale innmatingen i nettet, men kan så disponere kraften etter eget skjønn. Den enkelte kommunenes medeierrett til krafta er begrenset til det samlede alminnelige forbruket. Dersom kommunene blir tildelt mer konsesjonskraft fra NVE (som er overordnet myndighet på området) enn sitt alminnelige forbruk så kan fylkeskommunene ta dette ut. Fylkeskommunenes rett er altså midlertidig og subsidiær i forhold til kommunene.

Verdien av konsesjonskrafta for de kommunene som har vært med i dialogen rundt avtalen mellom kommuner i Nordland og NFK er på vel 5 millioner/år – ikke mer.

2) Eksisterende delingsavtale mellom Nordland fylkeskommune og kommunene Beiarn, Bindal, Rødøy og Sørfold.

I 1983 ble det inngått avtale mellom Nordland fylkeskommune og utbyggingskommunene i Nordland. Kommunene Beiarn, Bindal, Hamarøy, Meløy, Rødøy, Brønnøy og Sørfold undertegnet denne.

I avtalen ble det enighet om at Fylkeskommunen og vertskommunene som inngikk avtale, skulle dele verdien på salget av konsesjonskraft fordelt 50 % - 50 % mellom fylkeskommunen og den respektive kommune.

Avtalene hadde en varighet på 30 år, med opsjon på forlengelse i nye 30 år.

I 2012 varsla Nordland fylkeskommune oppsigelse av avtalen ovenfor kommunene Beiarn, Bindal, Rødøy og Sørfold.

Det ble da fremmet sak ovenfor fylkestinget i 2012 med innstilling om ny fordeling 75% til fylkeskommunen og 25% til den respektive kommune. Ny avtale skulle ha løpetid på 10 år, med rett til å si opp avtalen med 5 års varsel. Nordland fylkesting valgte å overstyre fylkesrådet og opprettholdt gammel fordelingsnøkkel med 50% av gevinsten ved salg til Nordland fylkeskommune og 50% til de respektive kommunene, men med 10 års avtale som altså utløper pr. 9. juni 2023 (og der eventuell varsel om oppsigelse må være gitt innen 9. juni 2018)

3) Historikk om avtalen fra 1983.

I 1983 ble det som ovenfor nevnt inngått avtale mellom Nordland fylkeskommune og kommunene Beiarn, Bindal, Hamarøy, Meløy, Rødøy, Brønnøy og Sørfold om fordeling av gevinst på salg av konsesjonskraft (overskytende konsesjonskraft tildelt vertskommuner i forhold til alminnelig forbruk i kommunene).

Etter det vi har bragt i erfaring var det i 1983 uenighet i forhold til departements retningslinjers i forhold til fordeling av verdien på overskytende konsesjonskraft. Dette er synliggjort ved at særlig kommunene Hemnes og Hattfjelldal bestred departements retningslinjers. Dette er ut fra det vi har forstått bakgrunnen til at disse kommunene ikke har vært omfattet av avtalen om fordeling verdien på overskytende konsesjonskraft.

De kommunene som inngikk avtale med Nordland fylkeskommune i 1983 valgte den gang side i denne striden. Her er det mulig å tenke seg et scenario der disse kommunene hadde valgt å stille seg sammen med kommunene Hemnes og Hattfjelldal og krevd og arbeidet for at vertskommunene skulle ha all konsesjonskraft. En forutsetning, eller i det minste klar intensjon for kommunene som inngikk avtale med Nordland fylkeskommune var at disse avtalene skulle være svært langsiktige innenfor en ramme på 60 år. Her med avtalevarighet på 30 år og med opsjon på forlengelse i 30 år. Denne forutsetningen i forhold til langsiktighet blir brutt i 2012 av Nordland fylkeskommune.

Nordland var ikke alene, tvert imot inngikk mange fylkeskommuner fordelingsavtaler med sine vertskommuner til vannkraften om verdien av konsesjonskraftrettighetene. Det var to grunner til slike avtaler:

For det første var regelverket rundt retten til konsesjonskraft uklart, og uklarheten gjaldt spørsmålet om vertskommunene hadde fortrinnsrett til all konsesjonskraft (inntil 10 % av produksjonen), eller bare den del en som dekket forbruket til alminnelig forsyning.

For det andre så fylkeskommunene det urimelige i at mengde konsesjonskraft for kommunene skulle være avhengig av antall innbyggere i kommunen, og ikke være bestemt av kraftanleggets størrelse og derved naturinngrepets omfang. Uten fordelingsavtaler ville mange kommuner med rundt tusen innbyggere knapt få del i de store verdier deres naturressurser gav opphav til, både for kraftselskap, staten og fylkeskommunene.

Dette misforholdet mellom avståelse av verdier og mengden konsesjonskraft vil bestå så lenge kraftanlegget produserer kraft. Derfor ble også de fordelingsavtaler som ble inngått, svært langsiktige. Mange slike avtaler gjelder i dag, og som eksempel nevnes i Rogaland, Telemark, Agder og i Møre og Romsdal. I de fleste andre fylker er det enten kommuner med høyere innbyggertall, og dermed en større mengde konsesjonskraft eller fylker uten noe «overskudd» av konsesjonskraft, eller fylkeskommuner som har disponert langsiktig over konsesjonskraften.

4) Påvirkning i forhold til kommunenes holdning til kraftutbygginger etter 1983.

Etter 1983 kommer de store kraftutbyggingene i Kobbelvassdraget og utbyggingen av Svartisen. For kommunene som var positive til disse utbyggingene var det avgjørende at vertskommunene skulle ha sin del av verdiene som ble skapt for storsamfunnet gjennom disse store kraftutbyggingene. Her inngår også konsesjonskraftavtalene. Etter det vi kjenner til så benyttet Nordland fylkeskommune muligheten til å få en medeierrett i disse utbyggingene på 30 %, en medeier rett som er leid ut på i langsiktige kontrakter.

5) Prosess oppsigelse av avtalen i 2017.

Kommunene Beiarn, Bindal, Rødøy og Sørfold mottok - før jul 2017 varsel om at Nordland fylkeskommune ønsket å si opp avtalen med de nevnte kommunene. Etter behandling i Nordland fylkeskommune og i kommunestyrene i de nevnte kommunene ble det enighet om at en skulle reforhandle avtalen mellom Nordland Fylkeskommune og kommunene Beiarn, Bindal, Sørfold, Rødøy og Sørfold.

Avtalen fra 2013 omfattet også kommunene Hamarøy, Meløy og Brønnøy. Her har fylkeskommunen sagt opp avtalen da disse kommunene er i en posisjon nå - der tildelt konsesjonskraft er mindre enn alminnelig forbruk i kommunene.

For de kommunene som nå forhandler med Nordland fylkeskommune oppleves dette som uryddig i forhold til at det ikke er avtalene og bakgrunn for disse som blir kjernen i spørsmålet, men et ensidig fokus på økonomi.

I møtet med fylkesråd for næring Ingelin Noresjø 9. november 2017 på Fauske med kommunene Beiarn og Sørfold ble det argumentert for at Nordland fylkeskommune trenger disse pengene for å betjene lån fylkeskommunen har tatt opp i forbindelse med aksjekjøp i SKS AS.

I de senere forhandlingsmøtene har Nordland fylkeskommune vektlagt fylkeskommunens generelle økonomiske situasjon.

6) Forhandlingsmøter med Nordland fylkeskommune.

I møter med kommunene har Nordland fylkeskommune valgt å stille med advokat for å få slått fast at fylkeskommunen har en ubestridt rett til å si opp avtalene med kommunene. Kommunene har ikke bestridt departementets fordeling fra 1983. Kommunene mener allikevel at en er nødt til å vektlegge bakgrunn for at det ble inngått avtaler mellom Nordland fylkeskommune og de før omtalte kommuner i 1983 og det fakta at denne avtalen hadde en svært langsiktig tidshorisont. Samlet er det snakk om 60 år og kommunene ser at dette henger nøye sammen med at konsesjonene som ble gitt hadde en tilsvarende lang tidshorisont. Videre var også den økonomiske innretning som disse avtalen hadde, av betydning når vertskommunene gikk inn for kraftutbyggingene etter 1983. I både Kobbeltutbyggingen og Svartisetutbyggingen sikret Nordland fylkeskommune seg eierskap.

Møtene oppleves fra de deltakende kommunene som frustrerende da Nordland fylkeskommune så ensidig vektlegger dagens fordelingsmodell i forhold til retten til verdien av konsesjonskraft tildelt kommunene ut over alminnelig forbruk i kommunene, uten å hensyn ta vesentlige forutsetninger i historikken rundt inngåelse av avtalene.

Etter et så langsiktig avtaleforhold, og med 35 års kontraktspraksis, var det grunn til å forvente at fylkeskommunens begrunnelse for varsel om oppsigelse er knyttet opp i endrede forutsetninger, nye inntrufne hendelser eller lignende. Vi kan ikke se at det er tilfelle. Når en del av begrunnelsen gjelder hvordan regelverket fra 1983 er å forstå, er det grunn til å påpeke at dagens forståelse av regelverket har ligget til grunn i alle fall i 30 år. Det samme gjelder den andre delen av begrunnelsen som er gitt – dårlig økonomi. Vi har vondt for å se at Nordland Fylkeskommunes økonomi er eller vil bli dårligere nå enn den har vært i de 35 årene som er gått siden avtalen ble inngått. Gjennom mange år med anstrengt økonomi har fylkets politikere videreført den avtalen med kommunene som man nå ønsker å avvikle. Vi ser det slik at den forverringen av fylkets økonomi som er varslet, ikke bør avvikles eller reduseres ved oppsigelse av konsesjonskraftavtalen, men bør motarbeides med helt andre grep.

7) Relevante Scenarier i forhold til disposisjon av konsesjonskraft.

Kommunene Beiarn, Bindal, Rødøy og Sørfold er alle små kommuner med et lavt alminnelig forbruk. Dersom det skjer endringer i kommunestruktur vil disse kommunene inngå i større kommuner slik at det alminnelige forbruket vil overstige tildelt mengde konsesjonskraft. I et slikt scenario vil Nordland fylkeskommune miste tilgangen på konsesjonskraft fra disse lokalsamfunnene. Økt næringsaktivitet og dermed økt alminnelig forbruk i kommunene, vil kunne bidra til å redusere fylkeskommunens tilgang til konsesjonskraft fra kommunene.

8) Tilbudet fra Nordland fylkeskommune fremmet i møte 2. mars 2017:

Tilbud/alternativ 1

Nedtrappingsmodell:

År 2023-2033: 20 % av gevinsten ved salg av konsesjonskraft

År 2034 og påfølgende år: 0

Opprinnelig avtale sies opp som varslet fra juni 2023, men med en overgangsordning som skissert ovenfor.

Ved utgangen av overgangsordningen i juni 2033 er det ingen reforhandlingsklausul, og avtalen er endelig terminert.

Tilbud/alternativ 2

Nedtrappingsmodell:

År 2023: 50 % av gevinsten ved salg av konsesjonskraft

År 2024: 45 % av gevinsten ved salg av konsesjonskraft

År 2025: 40 % av gevinsten ved salg av konsesjonskraft

År 2026: 30 % av gevinsten ved salg av konsesjonskraft

År 2027: 20 % av gevinsten ved salg av konsesjonskraft

År 2028: 15 % av gevinsten ved salg av konsesjonskraft

År 2029 og påfølgende år: 0

Opprinnelig avtale sies opp som varslet fra juni 2023, men med en overgangsordning som skissert ovenfor.

Ved utgangen av overgangsordningen i juni 2028 er det ingen reforhandlingsklausul, og avtalen er endelig terminert.

Kommunene Beiarn, Bindal, Rødøy og Sørfold vil ikke gå inn på denne avtalen. Vi vil anføre to ting i denne forbindelse:

- 1) Den økonomiske fordelingen mellom Nordland fylkeskommune og kommunene Beiarn, Bindal, Rødøy og Sørfold ligger for langt unna det som var intensjonen i de opprinnelige avtalene. Kommunene ønske å videreføre dagens fordelingsmodell.
- 2) Det at en fjerner reforhandlingsklausulen ved utløpet av ny 10 års periode bryter med forutsetningene i de opprinnelige avtalene.
- 3) Begrunnelsen for å videreføre avtalen er den samme som da avtalen ble inngått i 1983.

ETABLERING AV BEIARN NÆRINGSBYGG KF

Saksbehandler: Ole Petter Nybakk
Arkivsaksnr.: 18/188

Arkiv: U04

Saksnr.:   **Utvalg**   **Møtedato**
14/18   Formannskapet

11.04.2018

Rådmannens innstilling:

Beiarn kommune etablerer Beiarn næringseiendom KF

Vedtakter for selskapet godkjennes slik det følger her (se kommuneloven § 63):

§ 1. Foretakets navn

Foretakets navn er Beiarn Næringseiendom KF

§ 2. Foretakets formål

Beiarn Næringseiendom KF skal erverve og bygge næringseiendom og næringsbygg i Beiarn kommune for utlån til næringsvirksomhet.

§ 3. Den kommune hvor foretaket skal ha sitt forretningskontor

Beiarn Næringseiendom KF hører til og har sitt forretningskontor i Beiarn kommune.

§ 4. Antallet styremedlemmer

Antallet faste styremedlemmer skal være tre. Det velges i tillegg tre varamedlemmer i rekke.

§ 5. Styrets ansvar

Styrets ansvar følger de til enhver tid gjeldende bestemmelser i kommunelovens kapittel 11. Styret rapporterer til Beiarn kommunestyre.

§ 6. Øvrige bestemmelser

Beiarn kommunestyre kan i egne vedtak treffe beslutninger om både å tilføre og å trekke inn oppgaver og ansvar til selskapet. Annet som etter lov krever vedtektsbestemmelse skal tas inn i vedtektene etter særskilte vedtak.

Som styre velges:

.....
.....

....., med vara i rekkefølge;

.....
.....
.....

Saksutredning:

I arbeidet med å etablere nytt næringsbygg på Trones er det avklart og drøftet med Beiarn formannskap at eksisterende bygg tilhørende Beiarvekst AS bør bygges sammen med nytt bygg.

Ulike organisasjonsformer og finansieringsmodeller for nytt bygg er diskutert. Selv om det så langt ikke er gjort konkrete politiske vedtak, så opplever administrasjonen at det er politisk klarert å forberede etablering av et kommunalt foretak etter kommunelovens § 11.

Det er det denne saken omhandler.

Rådmannen beklager ikke å ha fått fullstendig sak frem til Formannskapets behandling 11. april. Det har ikke vært kapasitet til dette i administrasjonen og vi må be om tid til drøfting av sakens kjerne, drøfting og politisk avklaring på husleienivå for leietakerne, til utarbeidelse av stiftelsesdokumenter mv.

I Beiarn kommunes budsjett for 2018 er prosjekt «Etablering av næringsbygg Trones» finansiert med totalt kr. 23.500.000, der kr. 7.500.000 er bruk av bundne investeringsfond, kr. 11.300.000 er lånefinansiert og kr. 4.700.000 er tilbakeført mva. Kommunestyret forutsettes å må godkjenne alle former for finansiering av tiltaket utover det som er bevilget. Administrasjonens utgifter til planlegging mv i 2018 dekkes som del av de kr. 23.500.000. Bruk og overføring av midler til investeringen skal skje iht kommunelovens kapittel 11.

Styret ansetter daglig leder for selskapet iht kommunelovens § 70.

Blant de første oppgavene vil være å erverve eksisterende bygg til Beiarvekst AS, gnr 41/30/1 til omforent pris mellom dagens og ny eier.

Videre må det etableres intensjonsavtaler med husleietakerne. Herunder bør kommunestyret avgi tydelige signaler om husleienivå for leietakere. Til nå er det enighet mellom aktuelle leietakere og administrasjonen/plangruppa at husleien skal være lik pr. kvadratmeter leid areal, uansett om man leier ny eller gammel del. Fellesarealer betales for i forhold til antall ansatte. Leietakerne har foreslått en modell for innfasing av husleie som kommunestyret bør ta stilling til all den tid dette innebærer at kommunestyret ventes å overføre til KF'et et gitt årlig beløp som må innarbeides i budsjettet for å dekke opp selskapets økonomiske forpliktelser.

Selskapet må også erverve tilleggsareal for tiltaket, endelig plan for nytt bygg må avklares og detaljplanlegging mot byggesak og utlysning av jobben må iverksettes og så går det «slag i slag».

I det videre velger vi i denne omgang oversende en sjekklister som sier noe om de forhold

kommunen må tenke gjennom og gjøre ifm etableringen av et kommunalt foretak.

Reglene om dette er ellers å finne i kommunelovens §§ 61-76.

1	Vurderinger før beslutning om å skille ut en virksomhet	
Innledning		
<p>Før kommunestyret beslutter å skille ut en virksomhet i et eget foretak, er det en rekke vurderinger og undersøkelser det bør gjøre.</p> <p>Nedenfor følger en oversikt med noen viktige punkter. Utskilling av virksomhet kan være en veldig kompleks prosess der mange hensyn spiller inn i vurderingen av hva som lønner seg og hva som må gjøres.</p>		
1.1	<p>Hva slags type virksomhet er det aktuelt å skille ut?</p> <p>Kommunal virksomhet kan inndeles etter karakter og det er da vanlig med følgende kategorier:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utøvelse av forvaltningsmyndighet • Tjenesteyting (lovpålagt eller frivillig) • Næringsvirksomhet. <p>Ofte vil det være klart i hvilken av disse kategorier den enkelte kommunale virksomhet hører hjemme, men det vil også være enkelte kommunale virksomheter som har innslag fra flere av kategoriene.</p> <p>Karakteren på virksomheten har betydning for hvilken organisasjonsform det lønner seg å velge.</p>	

1.1.1	<p>Kommunale foretak Litt friere organisering:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hvis kommunen ønsker å organisere en virksomhet litt friere enn det som er tilfelle i den tradisjonelle etatsmodellen, kan det etableres et kommunalt foretak etter reglene om kommunale foretak i kommunelovens kapittel 11. En slik organisering kan være aktuell når både forretningsmessige og samfunnsmessige hensyn skal ivaretas. <p>Samme rettssubjekt som kommunen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Et kommunalt foretak er en utskilt del av kommunens øvrige forvaltning, men det er ikke en egen juridisk person. Det er fortsatt en del av kommunen som rettssubjekt. Den enkelte kommune er således rettslig og økonomisk ansvarlig for sine kommunale foretak. Dersom virksomheten man ønsker å skille ut er eksponert for risiko, bør man vurdere om en annen organisasjonsform som gir begrenset ansvar, f.eks aksjeselskap, er bedre. <p>Spesielle kommunale oppgaver:</p> <ul style="list-style-type: none"> I en avveining mellom ulike typer organisering utenfor den tradisjonelle etatsmodellen, vil kommunalt foretak kunne lønne seg når kommunen skal utføre spesielle kommunale oppgaver. Kommunalt foretak gir kommunen bedre styring og kontroll. 	
1.2	<p>Er virksomheten risikoutsatt?</p>	
1.2.3	<p>Kommunale foretak Fullt ansvar for foretakets forpliktelser:</p> <ul style="list-style-type: none"> Et kommunalt foretak er en del av kommunen som rettssubjekt. Den enkelte kommune er således rettslig og økonomisk ansvarlig for sine kommunale foretak. Dersom virksomheten man ønsker å skille ut er eksponert for risiko, bør man vurdere om en annen organisasjonsform som gir begrenset ansvar, f.eks aksjeselskap, er bedre. 	
1.3	<p>KAN virksomheten skilles ut i et eget selskap? Hvis virksomheten innebærer utøvelse av forvaltningsmyndighet som ikke kan delegeres, kan heller ikke den delen av virksomheten skilles ut i et eget selskap.</p>	

1.3.1	<p>Delegasjonsbegrepet</p> <p>Adgang til delegasjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> Delegasjon innebærer overføring av forvaltningsrettslig myndighet. Det vil si myndighet / kompetanse til å ta beslutninger om rettigheter og plikter innenfor et nærmere angitt område. Om det foreligger delegasjonsadgang vil alltid bero på en tolkning av hjemmelsgrunnlaget for den respektive myndighetsutøvelse. Det er et grunnvilkår for all delegasjon at den lar seg gjennomføre på en betryggende og forsvarlig måte. <p>Ansvar for myndighetsutøvelsen overføres ikke:</p> <ul style="list-style-type: none"> Delegasjon innebærer ikke at ansvaret for myndighetsutøvelsen overføres. Dersom en kommune i et gitt tilfelle delegerer myndighet til en privat skole med rett til statstilskudd, vil følgelig kommunen like fullt være ansvarlig for den myndighetsutøvelsen privatskolen utøver i kraft av delegasjonen. Ansvaret for myndighetsutøvelsen vil kommunen ikke under noen omstendighet kunne delegerer bort. <p>Kreves det eksplisitt hjemmel?</p> <ul style="list-style-type: none"> I norsk rett er det en sikker oppfatning at offentlige organer kan delegerer til underordnede organer hvis ikke forholdsvis klare holdepunkter i det konkrete hjemmelsgrunnlaget taler i mot. Det er med andre ord eventuelle begrensninger i denne delegasjonsadgangen som må begrunnes. Det er i dag få eller ingen holdepunkter for noe absolutt vilkår om eksplisitt lovhjemmel for delegasjon av forvaltningsrettslig myndighet til private. Spørsmålet er hvor vid delegasjonsadgangen er og hvilke forutsetninger som må være oppfylt med hensyn til å sikre at myndighetsutøvelsen skjer på en forsvarlig måte. <p>Konklusjon:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dersom utskilling av virksomhet til et eget rettssubjekt innebærer delegasjon av forvaltningsrettslig myndighet, må kommunen forsikre seg om at det er adgang til å delegerer den aktuelle forvaltningsrettslige myndigheten. Hvis det ikke er lov, kan en løsning være at virksomheten skilles ut eksklusive de oppgavene som ikke kan delegeres. <p>Delegasjonsreglement:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hver kommune skal ha et reglement for delegasjon av avgjørelsesmyndighet og dette kan gi informasjon om delegasjonsadgangen i kommunen. Se Kommuneleven § 39. 	
1.4	<p>Ansatte - hvilke konsekvenser har utskilling for de ansatte?</p> <p>Arbeidsrettslige problemstillinger ved utskilling blir behandlet i eget punkt.</p>	
1.5	<p>Skatt - hvilke konsekvenser har utskilling for skatt?</p>	

	<p>Problemstillingen Kommuner er som hovedregel ikke skattepliktige for inntekt og formue i sin virksomhet. Løpende inntekter i næringsvirksomhet beskattes derimot normalt med 25 prosent. Ved utskilling av virksomhet vil derfor et sentralt spørsmål være om den nye organiseringen vil utløse skatteplikt for virksomheten. Før kommunen bestemmer seg for å skille ut en virksomhet, er det således viktig å kartlegge om dagens virksomhet er skattefri eller ikke. Likeledes er det viktig å kartlegge situasjonen etter eventuell utskilling av virksomheten.</p>	
1.5.1	Er virksomheten skattepliktig med dagens driftsform?	
1.5.1.1	<p>Kommuner Skattefritak for kommuner:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kommuner er i utgangspunktet ikke skattepliktige for inntekt og formue i sin virksomhet. Se skatteloven § 2-30 første ledd bokstav c. <p>Unntak for visse inntekter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det generelle skattefritaket omfatter imidlertid ikke inntekter knyttet til eiendom og innretning utenfor kommunens område, vannkraft eller visse typer rederivirksomhet. Se sktl. § 2-5 for en mer detaljert oversikt. 	
1.5.2	Vil virksomheten bli skattepliktig etter utskilling?	
1.5.2.1	<p>Utskilling til kommunalt foretak - virksomheten er ikke et eget rettssubjekt Skattefritak for kommuner:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kommunale foretak er en del av kommunen (ikke egne rettssubjekter) og faller således inn under det generelle skattefritaket for kommuner. <p>Unntak for visse inntekter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det generelle skattefritaket for kommuner mv. omfatter ikke inntekter knyttet til eiendom og innretning utenfor kommunens område, vannkraft eller visse typer rederivirksomhet. Se sktl. § 2-5 for en mer detaljert oversikt. 	

1.5.2.2	<p>Unntak fra unntaket - økonomisk virksomhet er skattepliktig</p> <p>Økonomisk virksomhet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det følger av skatteloven § 2-32 nr. 2 at dersom et selskap eller en innretning som er fritatt for skatteplikt etter skattelovens § 2-32 nr. 1 likevel driver økonomisk virksomhet, vil selskapet eller innretningen bli skattepliktig for den økonomiske virksomheten. <p>Terskelverdi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omsetning under en viss terskelverdi (se sktl. § 2-32(2) andre og tredje punktum) er ikke skattepliktig, men det skal lite til før terskelen er overskredet og den økonomiske virksomheten blir skattepliktig. Følgende eksempel kan illustrere problemstillingen: <p>Eksempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Et interkommunalt kulturhus er organisert som et interkommunalt selskap, men i følge vedtektene (og den faktiske driften) har det ikke erverv til formål. Det er derfor fritatt for skatteplikt etter skattelovens § 2-32 nr. 1. • Det interkommunale selskapet eier kulturhuset og bruker kulturhuset delvis til eget formål. I tillegg leies deler av kulturhuset ut til andre aktører for å skaffe inntekter til kulturhusets egen drift. Det interkommunale selskapet må da skatte for inntektene knyttet til utleievirksomheten dersom beløpsgrensene i skatteloven § 2-32 annet ledd er overskredet. 	
1.5.3	<p>Vil selve utskillingen føre til skatteplikt?</p> <p>Det er også viktig å vurdere om selve utskillingen vil kunne utløse skatteplikt.</p> <p>Skattefri virksomhet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dersom den aktuelle virksomheten ikke er skattepliktig, vil heller ikke selve utskillingen være skattepliktig. <p>Skattepliktig virksomhet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dersom virksomheten er skattepliktig, åpner skatteforskriften FSFIN § 11-20-1 mv. for skattefri omdanning av interkommunale selskaper og virksomhet drevet av kommune eller fylkeskommune til aksjeselskap. • Omdanning kan foretas uten beskatning når nystiftet aksjeselskap eller allmennaksjeselskap overtar virksomhet, eiendeler og eventuelt gjeld og trer inn i de skatteposisjoner som knytter seg til virksomheten. Det er en forutsetning at gjennomføringen skjer på de vilkårene som følger av FSFIN § 11-20-3 til § 11-20-11. 	
1.6	<p>Merverdiavgift - hvilke konsekvenser har utskilling for mva?</p>	

1.6.1	<p>Problemstillingen - generelt</p> <p>Utgående merverdiavgift Omsetning av varer og tjenester i forbindelse med overdragelse av virksomhet eller en del av denne til en ny innehaver, fritatt fra merverdiavgift, jf. merverdiavgiftsloven § 6-14. Å skille ut en virksomhet i et eget rettssubjekt utløser ikke merverdiavgift på varer som følger med ved virksomhetsoverdragelsen.</p> <p>Inngående merverdiavgift For kommuner og annen virksomhet som er omtalt i kompensasjonsloven § 2, ytes det kompensasjon for merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester fra registrerte næringsdrivende, jf. kompensasjonsloven § 3, med unntak av tilfeller som er nevnt i kompensasjonsloven § 4. Kommunal virksomhet som driver næringsvirksomhet vil ha fradrag for inngående merverdiavgift etter merverdiavgiftsloven kapittel 8. Vurderer kommunen å skille ut en kommunal virksomhet i et aksjeselskap må de avgiftsmessige konsekvensene utredes. Et eksempel på en ufordelaktig utskilling er å skille ut et kommunalt eid barneskolebygg i et aksjeselskap for så å leie det tilbake til kommunen. I forhold til merverdiavgiftslovens bestemmelser er undervisning en avgiftsunntatt tjeneste. Det vil si at AS'et driver avgiftsunntatt utleie og dermed ikke har rett til fradrag for inngående mva på kostnader vedrørende bygget. Eies barneskolen av kommunen, vil kommunen ha kompensasjon for inngående merverdiavgift på de samme kostnadene.</p>	
1.7	<p>Arbeidsgiveravgift Alle arbeidsgivere må betale arbeidsgiveravgift av lønn og godtgjørelse for arbeid og oppdrag i og utenfor tjenesteforhold, og som er innberetningspliktig. Se folketryktdloven av 28. februar 1997 nr. 19 § 23-2. Plikten til å betale arbeidsgiveravgift er ikke knyttet opp mot hvilken organisasjonsform som er valgt for virksomheten, men om det er ansatte i virksomheten og hvor virksomheten drives. Arbeidsgiveravgift har derfor ingen betydning når en kommune skal ta valget mellom organisasjonsform.</p>	
1.8	<p>Offentlige anskaffelser - hvilke konsekvenser har utskilling i forhold til reglene om offentlige anskaffelser? Ønsker kommunen å kjøpe tjenester fra den utskilte virksomheten, og er dette mulig innen rammen av reglene om offentlige innkjøp? Vi gjør oppmerksom på at gjennomgangen nedenfor ikke er uttømmende.</p>	
1.8.1	<p>Problemstillingen - generelt Kommuner er offentlige organer og således omfattet av reglene om offentlige anskaffelser ved kjøp av varer og tjenester fra eksterne leverandører. Ved offentlige anskaffelser gjelder omfattende og detaljerte krav til fremgangsmåten ved innhenting og valg av anbud, og dette er ressurskrevende. Dersom en kommune kan komme til å kjøpe varer og tjenester fra virksomheten den vurderer å skille ut, er det således viktig å vurdere om valget av organisasjonsform gjør at slike leveranser faller inn under reglene om offentlige anskaffelser. Hvis leveranser fra den utskilte virksomheten anses å falle inn under reglene, er det også viktig å huske på at den utskilte virksomheten må konkurrere på lik linje med andre leverandører for å få avtalen.</p>	

1.8.2	<p>Virkeområdet for reglene om offentlige anskaffelser</p> <p>Kommuner står i utgangspunktet fritt til å organisere sin virksomhet på den måten de mener er best for å løse sine oppgaver. Det betyr at kommunene står fritt til å bestemme om de vil dekke sine behov for varer eller tjenester ved kjøp fra eksterne leverandører eller om de vil ta i bruk egne ressurser. Bruk av egne ressurser kalles gjerne egenregi og innebærer at kommunene dekker sine behov ved selv å utføre tjenestene eller produsere varene.</p> <p>Dersom en ytelse leveres i egenregi, er det ikke inngått noen kontrakt i anskaffelsesrettslig forstand. Anskaffelsesreglene kommer da ikke til anvendelse. Hvis det derimot inngås en gjensidig bebyrdende avtale mellom to separate, selvstendige rettssubjekter, kommer som utgangspunkt anskaffelsesreglene til anvendelse. I korte trekk betyr det at dersom en kommune skiller ut en virksomhet til et eget rettssubjekt, for eksempel aksjeselskap eller interkommunalt selskap, gjelder reglene om offentlige anskaffelser dersom kommunen senere kjøper varer eller tjenester av den utskilte virksomheten. Reglene vil derimot ikke gjelde dersom en kommune overfører virksomheten til et kommunalt foretak.</p> <p><i>Så lenge kommunen eier et selskap (den utskilte virksomheten) alene eller i hovedsak sammen med andre offentlige eiere, vil også selskapet være omfattet av regelverket og må følge de samme prosedyrene ved egne innkjøp.</i></p>
1.8.3	<p>Unntaket for utvidet egenregi</p> <p>EU-domstolen har akseptert at visse typer samarbeid mellom offentlige organer kan likestilles med egenregitilfellene og dermed unntas fra anskaffelsesreglene. Dette kalles gjerne utvidet egenregi. Rekkevidden av unntaket for utvidet egenregi beror i dag på rettspraksis i EU-domstolen. I det nye anskaffelsesdirektivet er dette regulert gjennom egne bestemmelser i selve direktivet. Disse bestemmelsene "lovfester" den rettspraksis som foreligger, og klargjør flere spørsmål som har vært uklare etter gjeldende rett. Enkelte elementer må også anses som en endring fra dagens rettstilstand.</p> <p>Når det gjelder utvidet egenregi, er det et hovedvilkår at den offentlige eieren (kommunen) skal ha samme kontroll med selskapet som med egne avdelinger. Dette blir også kalt for kontrollkriteriet. Det andre hovedvilkåret er det såkalte aktivitetskriteriet. Det vil si at selskapets aktivitet primært skal være å utføre oppgaver for eieren. Nytt er at aktivitetskriteriet uttrykkelig blir satt til 80 prosent, dvs. at minimum 80 prosent av aktiviteten til leverandøren må være knyttet til den kontrollerende oppdragsgiveren.</p> <p>Inntil det nye direktivet settes i verk i Norge, vil det være det gjeldende direktivet, og rettspraksis knyttet til dette som gjelder. Regjeringen opplyser på sine hjemmesider at det nye regelverket tidligst vil tre i kraft høsten 2016.</p>
2	<p>Opprettelse av kommunalt foretak (KF)</p>
<p>Hvordan opprettes et kommunalt foretak?</p> <p>Det er kommunestyret som vedtar å opprette et kommunalt foretak. Kommunestyret skal samtidig velge et styre og fastsette vedtekter for foretaket. Se kommuneloven § 62.</p>	

2.1	<p>Krav til vedtekter</p> <p>Et kommunalt foretak må ha vedtekter og de skal minimum inneholde (se kommuneloven § 63):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Foretakets navn 2. Foretakets formål 3. Den kommune hvor foretaket skal ha sitt forretningskontor 4. Antallet styremedlemmer 5. Annet som etter lov krever vedtektsbestemmelse. <p>Det er intet i veien for at kommunestyret vedtar flere bestemmelser i vedtektene. Noen ganger kan kommunen ønske å "ta tilbake" noe myndighet, for eksempel ved at vedtektene bestemmer at kommunestyret fatter vedtak i bestemte saker som normalt ligger innenfor styrets eller daglig leders myndighetsområde.</p>	
2.2	<p>Krav til styret</p> <p>Lede virksomheten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kommunale foretak skal ha et styre (se kommuneloven § 65). Styrets oppgave er å lede virksomheten sammen med en daglig leder. <p>Hvem velger styret?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Styret velges av kommunestyret. Ansattrepresentanter velges av de ansatte. <p>Sammensetning:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Styret kan sammensettes uavhengig av kommunestyrets politiske sammensetning, og det vil normalt være hensiktsmessig å velge styret etter den kompetanse som trengs for foretakets virksomhet. Hvis flertallet av de ansatte krever det, skal inntil en femtedel av styrets medlemmer og varamedlemmer velges av og blant de ansatte. • Styret skal ha minst tre medlemmer, inkludert en leder og nestleder. Daglig leder, medlem av kommuneråd, medlem av fylkesråd eller administrasjonssjef (rådmannen) eller dennes stedfortreder, kan ikke velges. 	
2.3	<p>Krav om daglig leder</p> <p>Hvem ansetter daglig leder?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Foretaket skal ha en daglig leder som normalt settes av styret (se kommuneloven § 70). Ansettelsesmyndigheten kan i vedtektene legges til kommunestyret eller formannskapet. <p>Daglig leders myndighet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daglig leder er direkte underordnet styret og skal følge de retningslinjer og pålegg som styret gir. • Daglig leder står for den daglige ledelse av foretaket og kan inngå avtaler på vegne av kommunen innenfor sitt myndighetsområde. 	

2.4	<p>Hva bør kommunestyrets vedtak omfatte?</p> <p>De grunnleggende beslutningene knyttet til gjennomføringen av utskillelsen bør som hovedregel fattes samlet, i forbindelse med vedtak om utskillelsen og dermed opprettelsen av det nye selskapet eller foretaket. Vi har listet opp noen viktige beslutninger nedenfor i dette punktet.</p> <p>De som forbereder saken om utskillelse for kommunestyret, bør også forberede nødvendig dokumentasjon slik at kommunestyrevedtaket kan omfatte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vedtak om selve utskillelsen • Vedtekter for kommunalt foretak • Valg av medlemmer til styret. • Daglig leder hvis aktuelt. • Vedtak om overføring av eventuell formuesmasse med nøyaktig angivelse av hva som skal overføres, f.eks. faste eiendommer • Eventuelle retningslinjer for instruks for representanten som kommunen skal ha i eierorganet. <p>Vi tar forbehold om at listen ovenfor ikke nødvendigvis er uttømmende. Det er viktig å tilpasse det enkelte vedtaket til de konkrete forhold i saken.</p>	
2.5	<p>Kommunestyret beslutter å opprette et KF</p> <p>Kommunestyret skal selv treffe vedtak om opprettelse av kommunalt, herunder velge styre og fastsette vedtekter for foretaket.</p>	
2.6	<p>Registrering i Foretaksregisteret</p> <p>Tidspunkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • KF skal registreres i Foretaksregisteret før næringsvirksomheten begynner. Se Foretaksregisterloven § 2-1 nr 10 jf § 4-1 og § 3-10. <p>Papirmelding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Registrering av KF må sendes på papir, sjekk link til Samordnet registermelding del 1 - Hovedblankett. Nederst på siden finner du link til å laste ned papirskjemaet. Registrering kan ikke gjøres via Altinn.no. 	

2.7	<p>Grad av frihet i forhold til kommunestyret og kommunens øvrige administrasjon - fordeling av myndighet</p> <p>Det politiske valget vedrørende organiseringsform er som tidligere nevnt ofte et spørsmål om å gi en bestemt virksomhet en friere stilling i forhold til kommunens vanlige organisasjon.</p> <p>Kommunestyret bør i den anledning vurdere om følgende myndighetsfordeling er ok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Styret er øverste leder av foretaket og har myndighet til å treffe avgjørelse i alle saker som gjelder foretaket og dets virksomhet. Men styret må følge vedtak og retningslinjer fastsatt av kommunestyret. Foretakene er på denne måten direkte underlagt kommunestyrets budsjettmyndighet. • Administrasjonssjefen (rådmannen) i kommunen har innenfor styrets myndighetsområde ikke instruksjons- eller omgjøringsmyndighet overfor foretakets daglige leder. Administrasjonssjefen kan likevel instruere foretakets ledelse om at iverksettelsen av en sak skal utsettes til kommunestyret eller fylkestinget har behandlet saken. • Før styret treffer vedtak i sak som skal behandles av kommunestyret, skal administrasjonssjefen være gitt anledning til å uttale seg om saken. Administrasjonssjefens uttalelse skal legges frem for styret ved dets behandling av saken. • Daglig leder og styret kan inngå avtaler på vegne av kommunen innenfor sine myndighetsområder. Selv om styret eller daglig leder handler utenfor sin myndighet vil handlingene være bindende for kommunen med mindre medkontrahenten innså eller burde innsett at myndigheten ble overskredet, og det derfor ville stride mot redelighet å gjøre disposisjonen gjeldende.
3	<p>Ansatte som jobber i virksomheten som skal skilles ut</p>

Innledning

Når en del av kommunens virksomhet skilles ut og overføres, kan det foreligge en virksomhetsoverdragelse som følger arbeidsmiljølovens regler om virksomhetsoverdragelser. Ansattes rettigheter og arbeidstakers plikter avhenger derfor av om utskillelsen av den kommunale virksomheten overføres til et eget rettssubjekt og videre om det foreligger en virksomhetsoverdragelse.

Kommunalt foretak er ikke et eget rettssubjekt, men en del av kommunen selv. Arbeidsgiver vil derfor ikke endres selv om virksomheten legges til et kommunalt foretak og det skjer ingen endringer i arbeidstakers eller arbeidsgivers rettigheter eller plikter.

Oppsigelsesvern

Overdragelsen av virksomheten til annen arbeidsgiver er ikke i seg selv grunn for oppsigelse eller avskjed.

aml. § 16-4

Fører utskilling av kommunal virksomhet til overtallighet må det foretas en helt ordinær vurdering av om det foreligger oppsigelsesgrunn etter arbeidsmiljøloven.

STRATEGIPLAN FOR MINERALNÆRINGEN I SALTEN 2017 - 2027

Saksbehandler: Ole Petter Nybakk
 Arkivsaksnr.: 17/723

Arkiv: 122

Saksnr.:	Utvalg	Møtedato
15/18	Formannskapet	11.04.2018

Rådmannens innstilling:

1. Beiarn kommune slutter seg til Strategiplan Mineralnæringen i Salten 2017-2027.
2. Eventuelle organisatoriske og økonomiske konsekvenser for Beiarn kommune legges fram i egen sak til kommunestyret.
3. De strategiske satsingsområdene legges til grunn som en del av kommunens næringsplan og oppfølging av planen korrigeres i forhold til dette.

Saksutredning

Som en del av det treårige *Byregionprosjektet Fase 2* for Salten, er et av mandatene at det skal leveres et forslag til en strategiplan for mineralnæringen i Salten. Arbeidsgruppen for denne planen har vært næringsnettverket i Salten. En faggruppe med aktører fra næringsliv, og universitet deltatt aktivt i arbeidet og rådmannsutvalget i Salten er styringsgruppe.

Planen skal være et felles arbeidsredskap for kommunenes tilrettelegging for næringsarbeid innen mineralnæringen i Salten.

Målet for arbeidet har vært å se på den tilrettelegging som kommunene i Salten bør jobbe med for at mineralnæringen skal kunne utvikles på en bærekraftig måte og bidra til økt verdiskaping, økte ringvirkninger og økt sysselsetting i Salten.

Det foreslås en strategisk plan for de kommende ti årene, fra 2017–2027. Dette vurderes som et første steg i et arbeid som ligger foran kommunene. Derfor er det også pekt på flere områder som bør utredes videre for å oppnå økt verdiskaping og økt sysselsetting i Salten.

For at verdiskaping og de gode ringvirkningene av mineralnæringen skal kunne øke, har strategiarbeidet avklart et behov for at kommunene samhandler innen områdene næringsutvikling, infrastruktur, samferdsel og arealplanlegging.

Bakgrunn:

Utviklingsprogrammet for byregioner fase 2 er et samarbeidsprosjekt mellom kommunene i Salten, næringslivet i Salten og Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Prosjekteier: Bodø Kommune sammen med kommunene Hamarøy, Steigen, Sørfold, Fauske, Saltdal, Beiarn, Gildeskål, Meløy.

Godkjent av prosjekteier: 14. 08.2015

Budsjettramme: NOK 6 000 000,

Oppstart: 16.11.2015

Antatt sluttdato: 15.11.2018

Hensikten er økt vekst i hele regionen gjennom aktivt nærings samarbeid i Salten. Bakgrunn er funn i fase 1 i prosjektet.

Dette prosjektet er vedtatt i alle Saltenkommunene. For Beiarn kommunes del i PS-sak 9/15 møtedato 10.02.2015.

Resultatmål:

Styrke felles næringsarbeid i Salten og å etablere strategiplaner for næringsområdene havbruk, mineral og kultur og naturbasert reiseliv.

Effekt mål:

Bidra til økt verdiskaping i kommunene, og bidra til opprettelse av nye etableringer og arbeidsplasser.

Organisering av prosjektet:

Styringsgruppe:

Rådmannsutvalget i kommunene Hamarøy , Steigen, Sørfold, Fauske, Saltdal, Beiarn, Gildeskål, Meløy og Bodø v/ Rådmann i Meløy Hege Sørli.

Prosjektleder:

Mona Lindal

Arbeidsgruppe: Næringsnettverket i Salten:

Bjørnar Brændmo, nærings sjef i Beiarn kommune

Hilde Fredheim, nærings sjef i Hamarøy

Gerd Bente Jakobsen, nærings sjef i Sørfold kommune

Per Løken, nærings sjef i Steigen kommune

Heidi Thommesen, nærings sjef i Bodø kommune

Stine Estensen, daglig leder i Meløy Utvikling

Elin-M Kvamme, daglig leder i Saltdal Utvikling

Jørn Solli, daglig leder i Sjøfossen Næringsutvikling

Kristian Amundsen, daglig leder i Fauna, Fauske

Gjennom byregionsprogrammet fase II er følgende nå i ferd med å gjennomføres:

1. Styrkning av samarbeidet mellom kommunene i næringsarbeidet med felles næringsutvikling på enkeltområder og enkeltprosjekter.
Rådmannens kommentar april -18: **trenger et sterkt og fornyet fokus**
2. Utarbeidelse av strategiplan havbruk
Rådmannens kommentar april -18: **gjennomført, men avventer HPG-behandling fra AU i Regionrådet**
3. Utarbeidelse av strategiplan natur-og kulturbasert reiseliv og primærnæring.
Rådmannens kommentar april -18: **gjennomført – trenger konkretisert oppfølging**
4. Utarbeidelse av strategiplan mineral:
Rådmannens kommentar april -18: **Følger her – inkludert HPG – trenger vedtak og konkretiserte ressurser til oppfølging**

Saltenkommunene er rike på naturressurser. En økt nyttiggjørelse av disse ressursene vil skape lokale arbeidsplasser og dermed økt vekst i hele regionen. I et større samarbeid mellom by og omland vil regionen og kommunene utnytte og videreutvikle sine egne fortrinn. Bodø innehar både utviklingskompetanse og plankompetanse som omlandskommunene delvis kan nyttiggjøre seg. Videre er Bodø viktig som transportknutepunkt og ikke minst som forsknings- og utviklingsinstitusjon gjennom Universitetet i Nordland. Omlandskommunene, i denne saken kanskje spesielt Beiarn som har bruddrift og en viss foredling på Evjen, sitter på store naturressurser, en sterk lokalkunnskap og spisskompetanse på de næringer som er representert i enkeltkommunene.

Gjennom utvikling av næringsnettverket og samarbeid om utarbeidelse av strategier for viktige næringer i regionen vil vi kunne skape synergier som gir vekst på sikt.

Under utarbeidelse av forslag til strategiplan for mineralnæringen i Salten, er det etablert en faggruppe.

Faggruppen består av:

Ola Torstensen	fylkesgeolog, Nordland fylkeskommune
Susanne Nævermo-Sand	daglig leder Sintef Helgeland
Roar Hansen	prosjektleder Fauna KF
Kjell Sture Hugaas	Elkem Salten
Ørjan Fjelde	plant manager Omya Hustadmarmor avd. Hammerfall
Harald Rundhaug	seniorkonsulent Statskog
Rune Finsveen	seniorrådgiver Kunnskapsparken Bodø

I Salten har omsetningen i mineralnæringen økt de siste 10 årene, og i 2016 var den på 151 mill. kr. Saltens andel av omsetningen i mineralnæringen i Nordland utgjorde ca. 14 %.

Verdiskapingen i Salten samme år er på ca. 92 mill. kr. Salten var det i 2016 direkte sysselsatt 75 personer i mineralnæringen, og tallet har vært jevnt de siste 9 årene. Dette utgjør 13 % av alle sysselsatte i mineralnæringen i Nordland. I tillegg er det et betydelig antall sysselsatte som mineralnæringen bidrar til i andre næringer, ved at mineralske råstoffer er en forutsetning for enhver industriell verdikjede. Ved å videreutvikle de gode synergiene og stimulere til etableringer, vil Nordland og Salten kunne ha et stort potensial til utvikling av ny virksomhet og produksjon for et voksende verdensmarked. Regionen har alle forutsetninger til dette, ved at den har de nødvendige naturressursene som skal til.

For å sikre bærekraftig vekst og verdiskaping, er det viktig å samarbeide på tvers av kommunegrensene når det gjelder planlegging av næringen og arealforvaltning.

I prosjektbeskrivelsen som kommunestyrene har vedtatt står det følgende om Strategiplan Mineralnæringen:

Regionen huser store og verdifulle mineralforekomster. Veien fra kartlegging av en forekomst til at utvinning starter er en krevende prosess som går over mange år. En strategiplan for mineral er et forsøk på å gjøre denne prosessen lettere med at det gjøres et ordentlig grunnarbeid. Fauske kommune har kommet langt i sitt arbeid innenfor mineralnæringen og det er et ønske om å kunne bygge videre på denne kunnskapen slik at de andre kommunene i Salten kan nyttiggjøre seg denne kunnskapen. Strategiplanen skal ha følgende målsetninger:

- Utarbeide oversikt over mineraler og pukk/grus ressurser i Salten.
- Utarbeide oversikt over nedlagte gruver og gruver som er i drift.
- Øke dialog mot etablerte bedrifter innenfor mineralvirksomheten.
- Øke dialog mot industribedrifter som bruke mineraler som råstoff (Elkem Salten, Yara i Glomfjord)
- Videreutvikle undervisnings- og forskningskompetanse hos Universitet, fagskole, videregående skoler og forskningsmiljøer innen gruve- og mineralfaget.
- Søke opp og legge til rette for bedrifter som ønsker kartlegging, undersøkelser og utvinning av mineraler. Også grus- og pukk industrien.
- Dialog mot kommunene for avsetting av mineralressurser i forbindelse med rullering av arealplaner.
- Synergi mellom kraftbransjen og mineralbransjen

Vurderinger

Mineralnæringen er en viktig forutsetning for reindustrialiseringen av Norge og det grønne skiftet. Mineralnæringen vil være nøkkelen til utvikling av ethvert moderne, miljøvennlig samfunn. Tilgang på mineralske råvarer er en forutsetning for utvikling av fornybar energi og annen miljøvennlig teknologi. Vi ønsker økt produksjon av mineralske råstoffer, samtidig som vi ønsker at utslippene fra industriene reduseres så langt som mulig. Salten trenger store

mengder byggeråstoff til å bygge infrastruktur. Det er viktig at uttak av byggeråstoff gjøres så nært utbyggingsområdene som mulig. Disse kortreiste byggeråstoffene gir best miljøgevinst og økonomi for utbyggingsprosjektene, i tillegg til det vil styrke lokalsamfunnene. Mineralnæringen er i vekst, og i endring. Kommunene bør også se sitt ansvar og mulighet det gir som tilrettelegger og planmyndighet slik at næringen skal kunne utnytte sitt potensial for grønn vekst og bærekraftig verdiskaping.

Konklusjon og anbefaling

Strategiplanen er utarbeidet i samarbeid med aktører med tilknytning til mineralnæringen i Salten samt forsknings og utdanningsmiljøet. Planen har vært på høring hos næringsjefene i alle Saltenkommunene. Deres mandat har vært å forankre dette i sine kommuners næringsliv og kommunale etater. Disse har gitt innspill og forslag til endring og innspill, som er tatt til følge. Planen har også vært behandlet i Rådmannsutvalget og deres innspill er også tatt til følge.

Ut fra dette anbefaler rådmannen at kommunestyret slutter seg til Strategiplan for Mineralnæringen i Salten 2017-2027, og at de foreslåtte tiltak utredes og snarest settes i verk.

Vedlegg:

Strategiplan for mineralnæringen i Salten 2017 - 2027

STRATEGIPLAN FOR MINERALNÆRINGEN I SALTEN 2017–2027

Næringsutvikling i Salten

Tarvika i Beiarn.

Foto: Mona Lindal

INNHold

Forord	side 4
1. Innledning	side 6
1.1 Den moderne steinalder	side 6
1.2 Tilrettelegge for næringsutvikling	side 8
2. Bakgrunn	side 9
2.1 Verdiskaping – potensial- prosessindustri	side 10
2.2 Bærekraft – det grønne skiftet.....	side 12
2.3 Planprosesser – lovverk - roller.....	side 15
2.4 Bergrettigheter.....	side 16
2.5 Kommunenes rolle.....	side 17
2.6 Kompetanse/FoU	side 19
3. Visjon – Verdier – Mål – Satsingsområder.....	side 20
3.1 SAMSKAPING	side 21
3.2 RESSURSUTNYTTELSE.....	side 21
3.3 AREALPLANLEGGING	side 22
3.4 KOMPETANSE.....	side 23
4. Handlingsplan for perioden 2017–2027.....	side 24

Forord

Som en del av det treårige Byregionprosjektet Fase 2 for Salten, er et av mandatene at det skal leveres et forslag til en strategiplan for tilrettelegging for mineralnæringen i Salten. Arbeidsgruppen for denne planen har vært næringsnettverket i Salten og styringsgruppe er rådmannsutvalget i Salten.

I tillegg har en faggruppe deltatt i arbeidet. Denne har bestått av:

- **Ola Torstensen**, fylkesgeolog, Nordland fylkeskommune
- **Susanne Nævermo-Sand**, daglig leder Sintef Helgeland
- **Roar Hansen**, prosjektleder, Fauna KF
- **Kjell Sture Hugaas**, Elkem Salten
- **Ørjan Fjelde**, plant manager, Omya Hustadmarmor avd. Hammerfall
- **Harald Rundhaug**, seniorkonsulent, Statskog
- **Rune Finsveen**, seniorrådgiver, Kunnskapsparken Bodø

Målet for arbeidet har vært å gi strategiske føringer for kommunenes holdning til mineralnæringen. Strategiplanen skal også se på den tilrettelegging som kommunene i Salten bør jobbe med for at mineralnæringen skal kunne utvikles på en bærekraftig måte og bidra til økt verdiskaping og økt sysselsetting i Salten.

Vi har valgt å foreslå en strategisk plan for de kommende ti årene, fra 2017–2027. Vi anser dette som første steg i et arbeid som ligger foran kommunene, derfor har vi også pekt på flere områder som bør utredes videre for å oppnå økt verdiskaping og økt sysselsetting i Salten. For at verdiskapingen i - og de gode ringvirkningene av - mineralnæringen

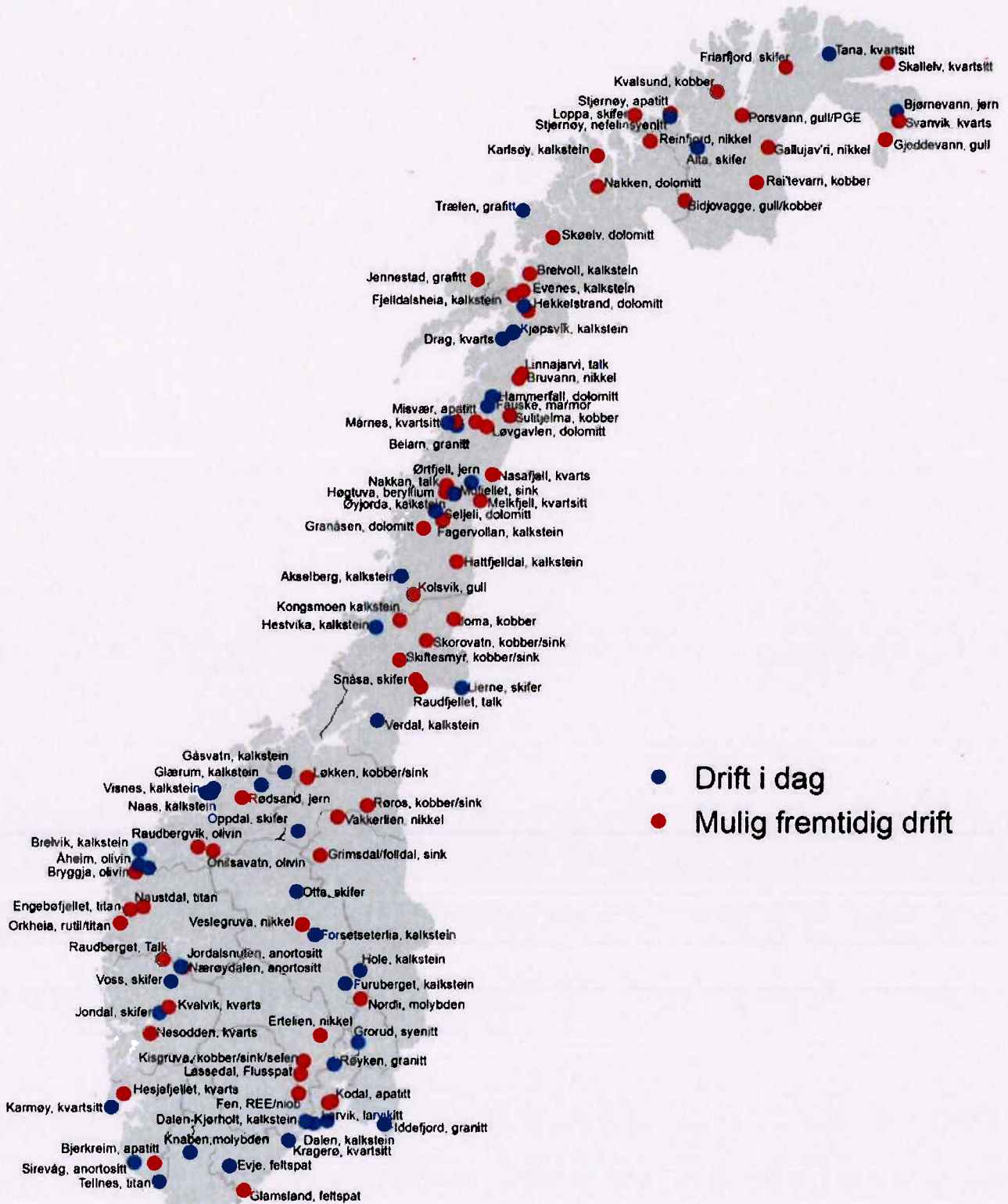
skal kunne øke, har næringen behov for at kommunene tilrettelegger og samhandler. I planen er det også en handlingsplan for prioriterte satsingsområder.

Målet for planen er at den skal kunne vedtas i alle kommunestyrene i Salten, og være et felles arbeidsredskap for kommunene innen næringsarbeidet og tilrettelegging for mineralnæringen.

Strategiplanen inneholder ett vedlegg. Dette er en rapport utarbeidet av NGU (Norges geologiske undersøkelse) som gir en oversikt over mineralske ressurser i Salten, samt en oversikt over nedlagte forekomster og forekomster som er i drift i Salten.

Salten, oktober 2017

Mona Lindal
Prosjektleder

Kilde: Direktoratet for mineralforvaltning

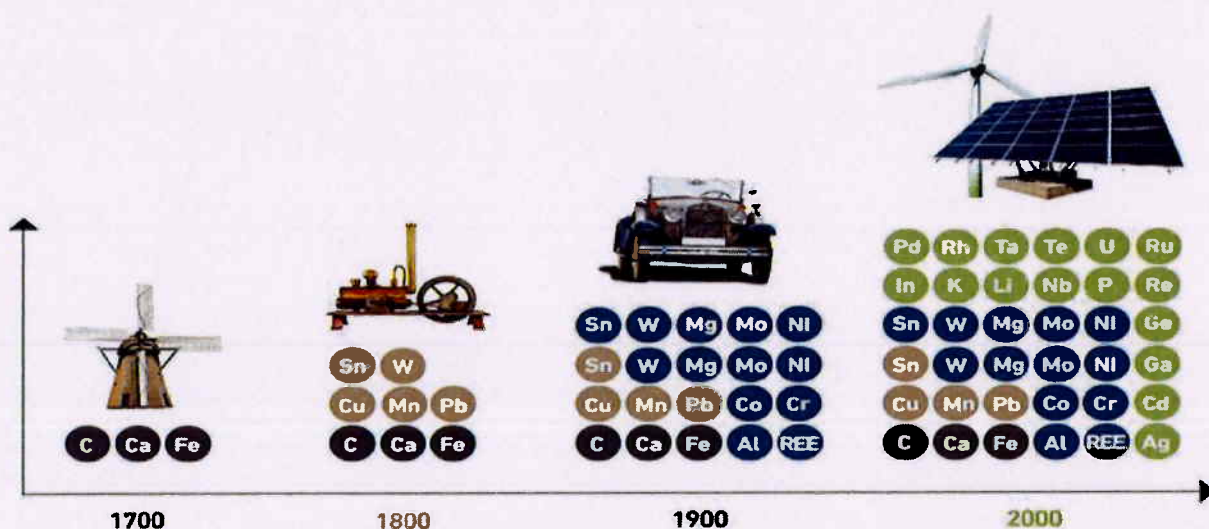
1. Innledning

Befolkningsvekst og urbanisering skaper økt behov for naturressurser. Jo lenger inn i den post-industrialiserte fase vi kommer, jo mer ressurser bruker vi. Det forventes at vi blir 10 mrd. mennesker på jorda i 2050, og dette vil skape utfordringer. Vi vil ha behov for å produsere mer mat, og øke tilgangen av rent drikkevann. I tillegg vil energibehovet øke betydelig. Bærekraft er sentralt i utviklingen og det grønne skiftet. Høsten 2015 vedtok FNs medlemsland felles bærekraftsmål. De 17 målene og 169 delmålene er en felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. For å nå disse målene er det grønne skiftet og å bedre sosiale forhold, sentrale begreper. Dermed vil spørsmål knyttet til mineraler være viktige i arbeidet for å nå disse målene. Hvis verden skal gå i den retning vi ønsker, med det grønne skiftet, krever

det økt utvinning av nye mineralressurser samtidig som resirkulering og gjenbruk økes. Mineralutvinning er dermed en nødvendighet for å nå en bærekraftig framtid.

Fornybar energi og annen miljøvennlig teknologi krever økt tilgang til mineralske råstoffer. I den norske berggrunnen ligger råstoffene til solceller, vindmøller, el-biler, smarttelefoner, romfartsteknologi, robotteknologi, helseteknologi, mm. Skal vi lykkes med et nytt, grønt industrieventyr må industri og myndigheter dra i samme retning. Mer forskning og utvikling, styrket virkemiddelapparat og styrkede politiske rammebetingelser vil være viktige elementer her.

Veikart for mineralnæringen (Norsk Bergindustri)

Mineraler for det grønne skiftet – ny teknologi krever nye råstoffer (Kilde : NGU 2016)

1.1 Den moderne steinalder

Alt som ikke gror er mineraler, alt som gror trenger mineraler.

Norsk Bergindustri

Nesten alt som omgir oss i hverdagen, inneholder mineraler; papir, glass, biler, batterier, kosmetikk, teknologisk utstyr, rent vann, hus, møbler, maling, gjødsel, porselen - listen er uendelig. Jo lenger vi beveger oss inn i den postindustrielle fase, og jo større andel av jordas befolkning som kommer dit,

jo mer mineraler bruker vi. Mineraler er den mest brukte naturressurs etter vann.

Et skifte til en grønnere og mer miljøvennlig hverdag, forutsetter økt tilgang til en rekke mineraler. Byggekløssene i den nye steinalderen er sjeldne mineraler som inngår i dagliglivets nye og smarte teknologiske løsninger og som er nødvendig for å produsere miljøvennlig energi.

NGU

Hver nordmann forbruker årlig 15 tonn mineralske råstoffer. 10 tonn av dette er byggeråstoffer som pukk, sand og grus, som benyttes i stor grad til å bygge infrastruktur.

Norge har store mengder mineralske ressurser. En stor del av disse ressursene ligger i den nordlige landsdelen. Førstehandsverdien av mineraler i Norge er anslått til 2500 milliarder, i tillegg kommer bearbeidingsverdien som er anslått til 8000 milliarder (NHO 2016). Norge importerer dobbelt så mye som vi utvinner selv, til tross for at Norge er i stand til å produsere bedre og mer miljøvennlig enn de fleste andre land. EU produserer 3 %, men forbruker mer enn 20 % av verdens strategiske metaller. Med sitt råvareinitiativ har EU satt forsyningsikkerheten til Europa på dagsordenen, og peker på Barentsregionen som et av de mest interessante områdene for funn av mineraler.

En mangedobling av utvinning av mineraler er avgjørende for at vi kan gjennomføre det grønne skiftet.

Mineralnæringen er en global næring med høy grad av forskning og innovasjon. Næringen er svært kapitalintensiv, og domineres av store internasjonale konsern med virksomhet i flere verdensdeler. Næringen er langsiktig og ofte sees framtidig virksomhet i et 30-100 års perspektiv. Leteselskaper domineres også av selskaper med utenlandske eiere. Det er mange utenlandske eiere i mineralnæringen i Norge, men ressursene kan ikke flyttes. Selv med internasjonale eierinteresser er ressursene lokale, og ringvirkningene kommer også lokalt og regionalt. I Salten er Elkem og Omya Hustadmarmor gode eksempler på det.

Produksjonen må skje der lokaliteten befinner seg. Mineralutvinning kan gi lokalsamfunn langsiktig industri som ikke kan flyttes på.

Naturressurser gir grunnlag for svært mye av verdiskapingen i Norge. Mange av våre verdikjeder er helt avhengig av tilførsel av mineraler. 70 % av alle verdikjeder i Europa begynner i en gruve eller i et steinbrudd.

For å produsere solcellepanel, vindmøller, el-biler og annen miljøvennlig teknologi trengs en

lang rekke mineralske råstoffer; råstoffer som finnes i den norske berggrunnen. Fornybar energi krever tilgang til kvarts, grafitt, kobber og andre mineralske råstoffer. En vindturbin har ca. 300 metaller, deriblant mineraler som er vanskelig å få tak i og som f. eks bare produseres i Kina. Det er behov for 3600 tonn kobber for å bygge en vindpark på 1000 MW. I Kina ble det montert to nye vindturbiner hver time i 2015.

Kilde: NGU

Mangedobling av utvinning av mineraler er en forutsetning for det grønne skiftet. Større uttak av byggeråstoffer nært infrastrukturbygging og prosjekter er en forutsetning for å kunne ha en mest mulig miljøvennlig og bærekraftig utvikling.

Dersom en aksepterer forutsetningene for det grønne skiftet, vil de politiske spørsmålene og valg bli:

- Hvorfor i mitt nabolag?
- Hvorfor i Norge?
- Kan ikke andre land med styggere natur og mer desperat økonomi enn Norge gjøre det?
- Hvorfor kan vi ikke bare senke forbruket?

Hvis vi aksepterer at vi skal utvinne mineraler, må vi basere dette på kunnskap og finne måter å utvinne og produsere på som er så bærekraftig som mulig. Forutsetningene for å drive utvinning vil være at:

- Vil ikke ha sterkt forurensede uttaksområder – sikre at fortidens synder ikke skjer igjen
- Vi trenger korrekt kunnskap om naturen. Naturkunnskap gir ansvar.
- Vi vil drive bærekraftig verdiskaping.
- Offentlige myndigheter og næringsliv jobber sammen for å skape en grønn innovasjon.

Norsk mineralnærings verdikjede i 2015:

Utvinning:

13 milliarder NOK, 6000 arbeidsplasser (eksport 7 milliarder, import 27 milliarder).

Bearbeiding av mineralske og metalliske råstoffer/råvarebasert – også importerte:

107 milliarder NOK og 21000 arbeidsplasser.

Mineralbasert produksjon (industri som benytter mineralske råvarer eller bearbeidede mineraler):

600 milliarder NOK og 290 000 arbeidsplasser.

Kilde: Direktoratet for mineralforvaltning

1.2 Tilrettelegge for næringsutvikling

Kommunenes rolle og mandat er tilrettelegging for en bærekraftig utvikling i næringen.

Det som kjennetegner en kommune som lykkes med næringsutvikling er at det er vilje til tilrettelegging, korte og raske behandlingsrutiner, god infrastruktur, relevant fagkompetanse, og at kommunen setter av tilstrekkelig areal til næringsetableringer. Kommunene skal med hjemmel i Plan- og bygningsloven drive arealplanlegging. For å styrke god næringsutvikling skal kommunene drive langsiktig og kunnskapsbasert arealplanlegging som ivaretar mineralressurser og søker å unngå interessekonflikter. Å kartlegge mineralressursene i Norge er en statlig oppgave. Norge er underprospektert og kunnskapen om våre mineraler må bli bedre. Kommunene er avhengig av kunnskap om hvilke ressurser de har i sin kommune, hvor de ligger og hvilke verdier de utgjør. Rammeverket må legges til rette for gode, oversiktlige og forutsigbare planprosesser. Det bidrar også til å øke forutsigbarheten for bedriftenes beslutning om investeringer. Kommunene kan bidra til å påvirke sentrale myndigheter til å styrke kartlegging av mineralressurser i Norge og drivverdigheten av disse.

«Vi går ikke tom for mineraler, men mangel på kartlegging og nye funn, monopoler og mineralnasjonalisme kan føre til knapphet.»

Tom Heldal, NGU

Videre kan kommunene tilrettelegge og stimulere til tiltak som bidrar til bedre ressursutnyttelse og god samhandling mellom næringsaktører. Ved å utnytte ressursene bedre og utvikle bedre systemer for gjenvinning, avfallshåndtering og nye bruksområder for produktene, vil en kunne bidra til større grad av

resirkulering. Det som vurderes som avfall i dag, kan ved nye utnyttelsesformer og teknologi, bli en viktig råvare i morgen og kommunene kan bidra til dette.

Norsk Bergindustri sin visjon i veikart for mineralnæringen:

Den norske mineralnæringen skal bidra til økt produksjon av viktige mineralprodukter. Vår visjon er en framtidig klimanøytral mineralnæring med full ressursutnyttelse og ingen restmineraler.

Kommunene kan også bidra i arbeidet med å bygge nettverk mellom de forskjellige næringsaktører i hele denne prosessindustrien, bidra til å etablere slike, eller støtte eksisterende.

Gode utdanningstilbud og tilrettelegging for forskning og innovasjon er viktige faktorer for vekst og utvikling i mineralnæringen. Her kan også kommunene bidra ved å bruke eksisterende opplæringstilbud og forskningsinstitusjoner i regionen. Vi har blant annet en Newton-modul for mineralnæringen i regionen som alle ungdomskoler i regionen kan bruke. Kommunene bør også bygge opp under dette, og drive positiv omdømmebygging og framsnakking av tilbud som finnes og påvirke til opprettelse av nye.

«Det er bekymringsfullt at det er såpass utbredt å tro at vi faktisk kan klare oss uten mineralutvinning, omtrent som om det er noe vi kan velge å avstå fra. Det er det ikke, med mindre man mener at belastningen med slik produksjon bør tas av andre mennesker i verden slik at vi nordmenn kan slippe.»

Tom Heldal, NGU

2. Bakgrunn

Mineraler er den mest brukte naturressursen etter vann.

Hva er mineraler?

Mineraler er fellesbetegnelsen på byggeråstoffer og mineraler. Mineralressursene deles opp etter produksjon av ulike råstoffer. Vi deler disse vanligvis opp i 5 hovedgrupper:

Byggeråstoffer er pukk, grus, sand og leire. Dette er en felles betegnelse på løsmasser til bygge- og anleggsformål og tilslag til betong og asfalt. I geologisk terminologi defineres sand og grus innenfor bestemte kornfraksjoner. Pukk er knust fjell. De mest vanlige bergartene som brukes til pukk er gneis, granitt, kvartsitt, gabbro og tilslag til betong og asfalt. Byggeråstoff er dominerende i det norske uttaket av mineraler, og utgjorde 59 % av den totale omsetningen av mineralske råstoffer i 2016. Omsetningen av byggeråstoff har økt med 6 % fra tidligere år.

Industrimineraler er mineraler og bergarter som på grunn av sine fysiske og kjemiske, ikke-metalliske egenskaper danner grunnlag for industriell utnyttelse. Eksempler på dette er kalkstein, apatitt, fosfat, dolomitt, olivin, talk, kvarts, grafitt m.fl. Anvendelsesområdene er mange. En

rekke av produktene vi omgir oss med til daglig inneholder industrimineraler, blant annet papir, plast, keramikk, sement, glass og maling. Omsetningen av industrimineraler har økt med 17 % i 2016 fra tidligere år.

Metaller, eller metalliske malmer er bergarter som inneholder metaller som f.eks jern, kobber, nikkel, ilmenitt, titandioksid. Alt som elektrifiseres trenger kobber, og behovet øker ved økt velstand, urbanisering og det grønne skiftet. I Norge er omsetningen redusert med 54 % for metalliske malmer i 2016 sammenlignet med tidligere, mye pga. konkursen i Sydvaranger og nedgangen i jernmalmpriene

Naturstein er betegnelsen på all stein som kan sages, spaltes eller hugges til bruk i bygninger, monumenter og utearealer. Naturstein inndeles i blokkstein, skifer og murestein. Innvendig brukes naturstein til golv, vegger, trapper og benkeplater til kjøkken og bad. Utvendig benyttes naturstein til takstein, fasader, blokker, skifer og kantstein til støttemurer og parkanlegg. Eksempler på naturstein er marmor, granitt, skifer m.fl. Omsetningen her er redusert med 10 % i 2016 sammenlignet med tidligere.

Energimetaller er steinkull og torv. Den norske omsetningen er redusert i 2016 med 38 % fra de foregående 3 år.

Kvarts

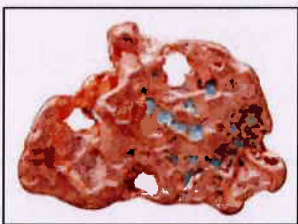
Apatitt

Talk

Dolomitt

Kopper

«De eldste bergartene i Nord-Norge er bortimot 3 mrd. År gamle, mens de yngre er ca. 150 mill. år gamle. Dette gjenspeiler seg i form av mange forskjellige mineralressurser som dolomitt, kalkstein, kvarts og kvartsitt, grafitt, olivin og til dels ulike ressurser av høyrein kvarts, talk, beryllium og apatitt. I tillegg fins det et stort potensial for funn av metaller som jern, kobber, nikkel, bly/sink, gull og sjeldne jordmetaller. Et karakteristisk trekk i landsdelen er store områder med rene grovkrySTALLINE karbonatbergarter (kalkstein og dolomitt). Som råstoff til prosessindustrien er disse i verdensklasse. I samme kategori kommer forekomstene med talk og kleberstein i Hamarøy, som av NGU er karakterisert som de største i Nord-Europa. Kvartsforekomstene på Nasafjell, Drag og i Svanvik er av de reneste i Skandinavia. Forekomsten av det fosforholdige mineralet apatitt i Misvær er de senere årene kartlagt av NGU. På sikt kan dette bli råstoff for Yara sin gjødselproduksjon i Glomfjord.»

NFK-notat til mineralstrategi for Nord-Norge

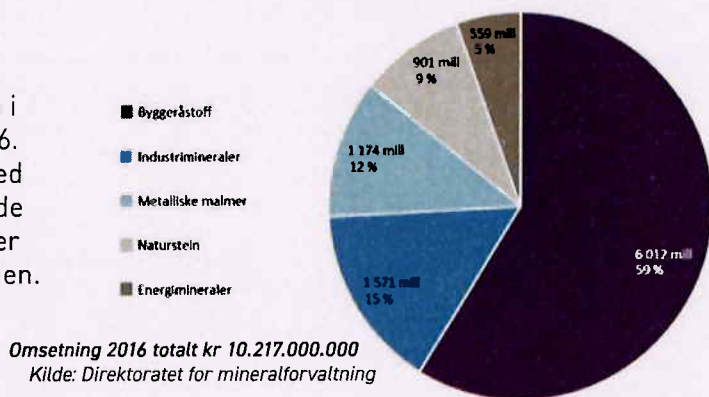
Granitt fra Beirn - Bodø domkirke

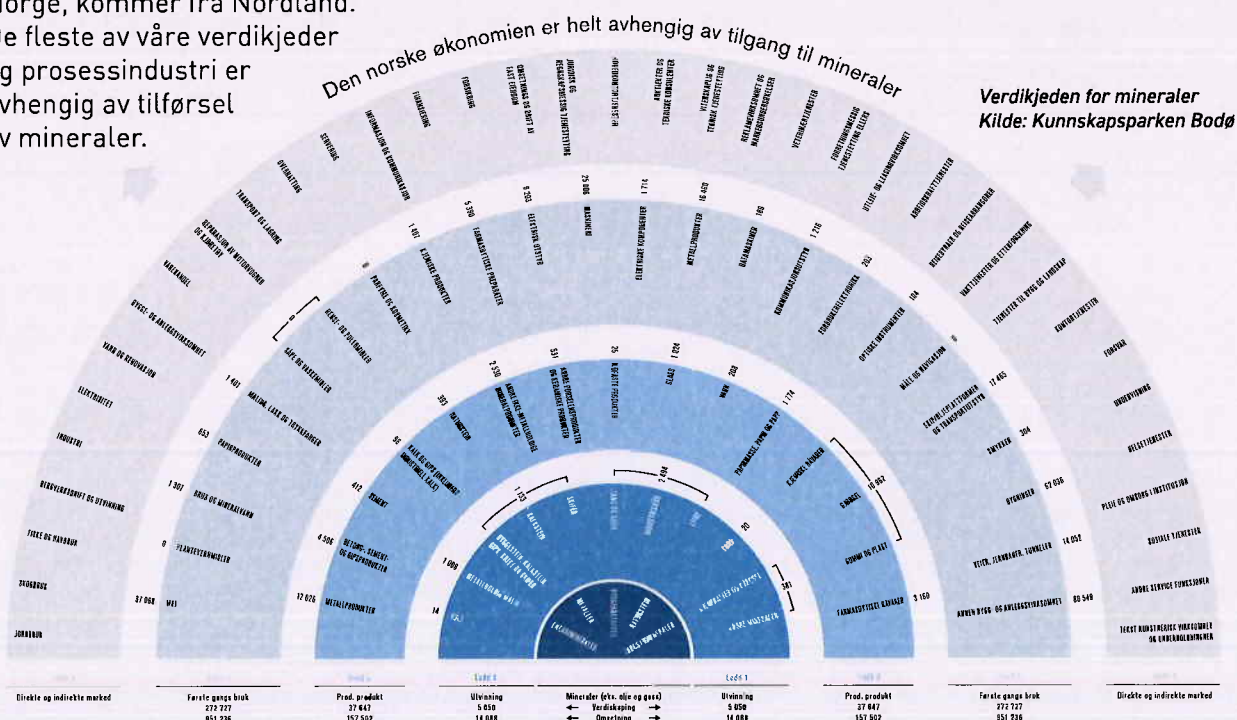
Marmor fra Fauske - Gardermoen

2.1 Verdiskaping – potensial- prosessindustri

Mineralnæringen i Norge sysselsatte 4 745 årsverk i 2016. Statistikken fra Direktoratet for mineralforvaltning, viser at omsetningen i mineralnæringen var 10,2 milliarder kr i 2016. Det er en nedgang på 11 % sammenlignet med gjennomsnittlig omsetning de tre forutgående årene. Eksportverdien utgjorde 4,4 milliarder kr, tilsvarende 43 % av den totale omsetningen. Nordlands andel av omsetningen er 1,1 milliarder (11 % av den nasjonale i 2016).

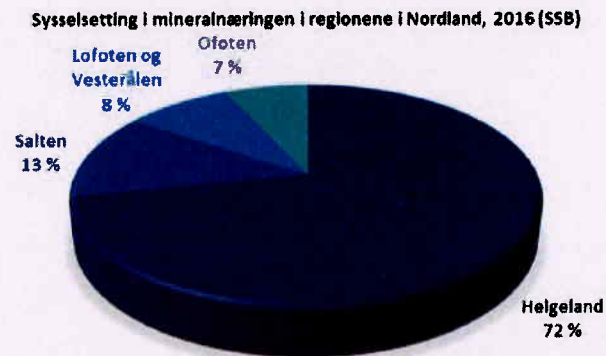
Dette er den direkte verdiskapingen av råstoffuttaket i Norge. Nordland er landets tredje største bergverksfylke. 35 % av solgt tonnasje av industrimineraller og malm i Norge, kommer fra Nordland. De fleste av våre verdikjeder og prosessindustri er avhengig av tilførsel av mineraler.

Verdiskapingsanalysen viser hvilken betydning mineraler har også for andre næringer i verdikjeden, både når det gjelder verdiskaping, omsetning og sysselsetting. Mineralnæringen har stort potensial og kan være viktig for mange kommuners utvikling. Mineralnæringen er viktig for sysselsetting og verdiskaping og skaper positive lokale og regionale ringvirkninger samtidig som den gir skatteinntekter til landet.

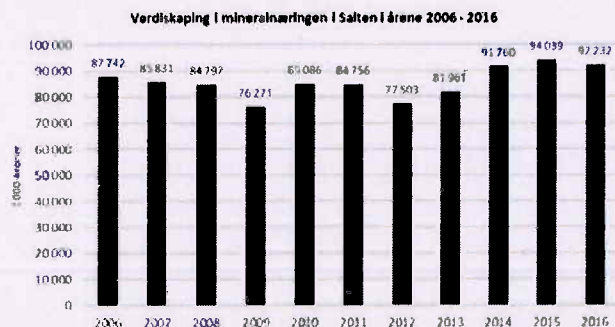
I Salten var det i 2016 direkte sysselsatt 75 personer i mineralnæringen, og tallet har vært jevnt de siste 9 årene. Dette utgjør 13 % av alle sysselsatte i mineralnæringen i Nordland. I tillegg er antall sysselsatte som mineralnæringen bidrar til i andre næringer antatt å være 43 personer. Det vil si at for hver person som er ansatt direkte i mineralnæringen, vil det bidra til ringvirkninger i form av en halv person sysselsatt i andre næringer.

Kilde : Kunnskapsparken Bodø

I Salten har omsetningen i mineralnæringen økt de siste 10 årene, og i 2016 var den på 151 mill. kr. Saltens andel av omsetningen i mineralnæringen i Nordland utgjorde ca. 14 %. Verdiskapingen i Salten samme år er på ca. 92 mill. kr. Verdiskaping er resultatet av aktiviteten som blir igjen i samfunnet som

næringen befinner seg i. Dette inkluderer skatt, lønn til ansatte, overskudd til eiere og avskrivninger. Avskrivninger regnes med fordi det er et uttrykk over tid på hvor mye bedriften har investert som også antas å ha ringvirkninger for lokalsamfunnet.

Kilde : Kunnskapsparken Bodø

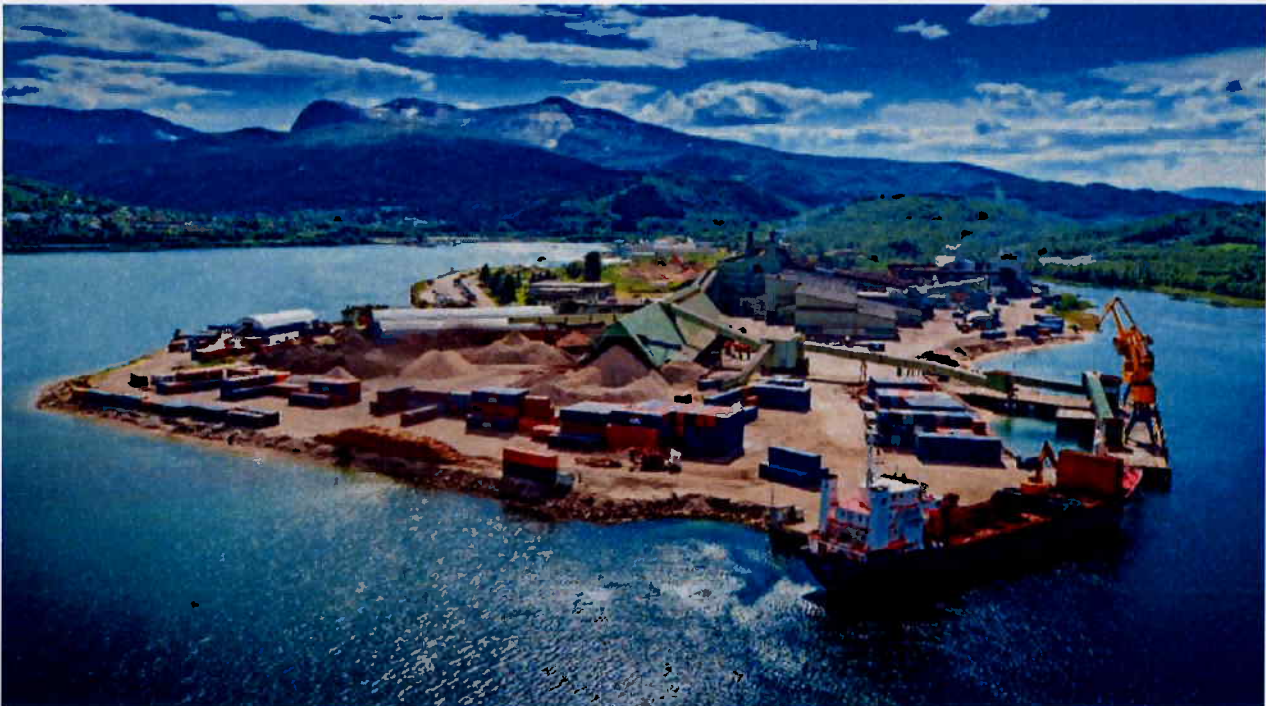
Tilgang på store mengder mineraler og energi var det som skapte grunnlaget for å bygge opp den verdensledende prosessindustrien vi har i Norge. I prosessindustrien benyttes en stor del av mineralene som utvinnes som innsatsfaktorer i produksjonen. I tillegg brukes mye kraft. Nordland er den nest største kraftprodusenten i Norge. Industrien i Nordland er også vant til å håndtere energikrevende prosesser, som er viktig når industrimineraler tas i bruk. Industrien i Nordland utgjør Norges nest største industriklynge og er også verdensledende innen produksjon av en rekke produkter som aluminium, sement, silisium, gjødsel, stål og forskjellige typer ferrolegeringer som eksporteres til hele verden.

Ved å videreutvikle de gode synergiene og stimulere til etableringer, vil Nordland

og Salten kunne ha et stort potensial til utvikling av ny virksomhet og produksjon for et voksende verdensmarked. Regionen har alle forutsetninger til dette, ved at den har de nødvendige naturressursene som skal til.

Streng miljølovgivning, rike ressurser i berggrunnen og lang erfaring med ressursforvaltning er blant Norges og Saltens komparative fortrinn. Det gir oss mulighet til å kontrollere miljø- og HMS-forhold ved utvinning og produksjon.

Som storforbrukere av mineraler har vi både et moralsk ansvar for ikke å overlate all produksjon til andre, og en egeninteresse som samfunn for å sørge for at utvinningen foregår på en så bærekraftig måte som mulig.

Elkem Salten

2.2 Bærekraft – det grønne skiftet

Hver og en av oss vil i vår levetid ha et forbruk på 1700 tonn av metaller og mineraler

Det er umulig å klare seg uten mineralproduksjon – Ingen solceller, vindmøller, elbiler, batterier eller smarte byer osv. Vi kan ikke velge å avstå fra mineralutvinning, med mindre vi mener at belastningen med en slik produksjon bør tas av andre mennesker og andre steder i verden enn Norge. Begrepet «det grønne skiftet» har fått fotfeste i debatten om lavere klimautslipp

og en grønnere industri. Sikker tilgang på en rekke mineraler er en forutsetning for at det grønne skiftet skal bli en realitet.

Mineralnæringen er en viktig forutsetning for reindustrialiseringen av Norge og det grønne skiftet globalt sett. Mineralnæringen vil være nøkkelen til utvikling av ethvert moderne, miljøvennlig samfunn. Sikker tilgang til mineralske råstoffer er en forutsetning for enhver industriell verdikjede, særlig knyttet til utvikling av fornybar energi og

annen miljøvennlig teknologi. Vi ønsker økt produksjon av mineralske råstoffer, samtidig som vi ønsker at utslippene fra industriene reduseres så langt som mulig. Vi ønsker også å utnytte råstoffet så godt som mulig, slik at det som i dag ansees som avfall og ikke anvendes, kan være en ressurs i framtiden.

Streng miljølovgivning, rike ressurser i berggrunnen og lang erfaring med ressursforvaltning er blant Norges og Saltens komparative fortrinn. Det gir oss mulighet til å kontrollere miljø- og HMS-forhold ved utvinning og produksjon. Som storforbrukere av mineraler har vi både et moralsk ansvar for ikke å overlate all produksjon til andre, og en egeninteresse som samfunn for å sørge for at utvinningen foregår på en så bærekraftig måte som mulig. Som forbrukere blir vi ikke mer miljøvennlige av å si nei til mineralutvinning i Norge og heller overlate dette til land med andre industristandarder.

Hver avfallsstrøm langs verdikjeden har sitt eget sett med miljøspørsmål. Ett eksempel er bekymringene knyttet til deponering av avgang.

Muligheten til å skape verdier og redusere miljøpåvirkning fra avfallsstrømmer langs verdikjeden er potensielt en måte som gruve- og metallindustrien kan gi betydelige bidrag til sirkulær økonomi, og dermed bidra til bærekraftig utvikling.

Å gjøre mest mulig ut av avgang og utnyttelsesgrad innenfor verdikjeden, bidrar til å øke den samlede ressursutvinningen for en mineralvirksomhet. Den sirkulære økonomi (sammen med andre relaterte bærekraft konsepter) gir et system perspektiv av avfallseliminering gjennom nytenking og redesign av produkter, prosesser langs verdikjeden og mellom leverandørnett.

En fremgangsmåte for å akselerere den sirkulære økonomien kan gjøres ved å innføre nye innovative forretningsmodeller, slik at som den måte at bedrifter generere og fanger økonomisk verdi.

Pilarer for bærekraftig mineralnæring:

- Ressurskunnskap/naturkunnskap
- Ressursforvaltning
- Ressursutnyttelse
- Gjenvinning

- Fotavtrykk (minimere fotavtrykket før, under og etter produksjonen)
- Teknologi (både utvikling og implementering)
- Lovverk/planlegging og tilrettelegging som stimulerer
- Dialog mellom interesser
- Hver avfallsstrøm langs verdikjeden har sitt eget sett med miljøspørsmål, f.eks. ved deponering

Ved utvikling av nye og andre bruksområder for produktene, vil mineralnæringen bidra til et lukket kretsløp og en sirkulær økonomi. Mindre mengder restmineraler som må deponeres legger til rette for mindre miljøpåvirkning og styrket lønnsomhet.

Urban Mining eller resirkulering av mineraler i en sirkulær økonomi er ikke ennå drivverdig i stor skala, men det vil kunne bli et viktig element, og det bør tilrettelegges for dette. Noen stoffer som kreves i fornybar teknologi har til nå vært ansett som avfall eller biprodukter av andre mer kjente mineraler (for eksempel gallium i jernmalm).

Salten trenger store mengder byggeråstoff til å bygge infrastruktur. Dette gjelder store veiutbyggingsprosjekter i hele regionen, ny hovedflyplass og bydel i Bodø. I dag fraktes byggeråstoff over store avstander både med bil, jernbane og båt. Hver nordmann forbruker gjennomsnittlig 10 tonn pukk og grus hvert år. Den Europeiske pukk- og grusorganisasjonen (UEPG) viser at den gjennomsnittlige transportdistansen på byggeråstoff i Europa i 2003 var som følger:

- Vei 33 km (89 % av all varer transportert)
- Jernbane 148 km (6 % av all varer transportert)
- Skipsfart 142 km (5 % av all varer transportert)

Med utgangspunkt i et årlig personlig forbruk på 10 tonn pukk og grus som i gjennomsnitt må fraktes 33 kilometer langs vei til sluttbruker, belastes norske veier årlig 1 980 000 000 tonnkilometer som følge av transport av byggeråstoffer. 40 % av total byggeråstoff går med bil og 60 % med båt. 20 % av all godstransport på veier i Norge er byggeråstoffer. Kortreiste byggeråstoff gir et viktig økonomisk og miljøbidrag ved utbygging av infrastruktur. Lange transportavstander på land er ikke forenlig med en kostnadseffektiv og bærekraftig forsyning av pukk og grus. Beregninger

foretatt av næringen selv, viser at ved transport over 30 kilometer fra uttaksstedet, overstiger transportkostnadene selve produksjonskostnaden. I tillegg gir denne transporten et stort miljøfotavtrykk. Det er ikke usannsynlig at Norge grunnet sin geografi/befolkningstetthet minst ligger på Europagjennomsnittet eller over. Ved å redusere avstanden fra uttak til forbruker kan man bidra positivt til en reduksjon i lokale miljøutslipp. Kortreist stein bør være inkorporert i enhver kommunal ressursplan. I tillegg vil kortreist stein bidra til næringsutvikling lokalt.

I veikartet til framtidens mineralnæring (utarbeidet av Norsk Bergindustri) står det følgende: «Omverdenen og bransjen selv stiller stadig strengere miljøkrav. Det

skal vi være glade fordi dette favoriserer bedrifter som driver effektivt og moderne. Massebalanse, redusert behov for deponi, økt gjenvinning, lavere kjemikaliebruk og begrenset transport er sentrale stikkord i bransjens miljø- og bærekraftsarbeid.»

World Economic Forum (2015) Mining and Metals in a Sustainable World 2050

Forutsetninger for en bærekraftig verden:

- Økt fokus på gjenbruk og sirkulær økonomi
- Gruvedrift forsvinner ikke
- Behovet av råstoffer forsvinner ikke
- Teknologi vil bety mer enn noensinne
- Det vil være viktig å forstå verdikjedene

Kilde: Sintef

2.3 Planprosesser – lovverk - roller

Regjeringen la fram en ny minerallov i 2009 – **Lov om erverv og utvinning av mineralressurser.** (Lov 19. juni 2009 nr. 101)

Mineralloven trådte i kraft 1. januar 2010. Loven avløste bergverksloven, industrikonsesjonsloven kapittel II, kalkstensloven, kvartsloven og mineralavståingsloven.

Formålet med mineralloven er å fremme og sikre samfunnsmessig forsvarlig forvaltning og bruk av mineralressursene i samsvar med prinsippet om en bærekraftig utvikling.

- Rettigheter til mineraler
- Driftskonsesjoner
- Tilsyn

Innenfor rammene av lovens formål skal loven også ivareta hensynene til:

- verdiskaping og næringsutvikling,
- naturgrunnlaget for samisk kultur, næringsliv og samfunnsliv,
- omgivelsene og nærliggende områder under drift,
- miljømessige konsekvenser av utvinning, og
- langsiktig planlegging for etterbruk eller tilbakeføring av området.

Det er fastsatt to forskrifter til mineralloven. Dette er:

- Forskrift 23. desember 2009 nr. 1842 til mineralloven
- Forskrift 20. desember 2010 nr. 1784 om kart over underjords- og dagbruks anlegg

Mineralloven med tilhørende forskrifter er et bransjereguleringssystem for mineralnæringen i Norge, og fastsetter grunnleggende rammer og vilkår for å utøve mineralvirksomhet. Loven gjelder uttak av mineraler, og leting og undersøkelse i forkant av eventuell utvinning. Loven inneholder også regler for avslutningen av mineralundersøkelser og uttak.

I tillegg til å regulere leting, undersøkelse og drift på mineraler, har mineralloven regler om erverv av rettigheter knyttet til undersøkelse og utvinning av statens mineraler. Dette bygger på et system der Direktoratet for mineralforvaltning på vegne av staten tildeler rettigheter til undersøkelse og utvinning av statens mineraler. Rettigheter

til grunneiers mineraler erverves ved avtale. For å sikre grunnlaget for samisk kultur og næringsutøvelse er det gitt en rekke regler for leting, undersøkelse og drift på mineralske ressurser som gjelder spesielt for Finnmark. Hensikten med loven var å forenkle forvaltningen, skape større forutsigbare og oversiktlige rammebetingelser. Loven stiller krav om leterett, kartleggingsrett, utvinningsrett, konsesjoner og forholdet til annet lovverk. Regjeringen Stoltenberg la i 2013 fram en **strategi for mineralnæringen** hvor de sier at mineralnæringen er et viktig satsingsområde for Norge.

Regjeringens mål for mineralnæringen: (Nærings og handelsdepartementets «Strategi for mineralnæringen»):

- En verdiskapende og lønnsom mineralnæring med god vekstkraft.
- Norsk mineralnæring skal være blant verdens mest miljøvennlige og aktivt søke fremtidsrettede løsninger.
- Forutsigbarhet og effektiv saksbehandling skal være en rettesnor for alle statlige, regionale og kommunale myndigheters praktisering av regelverk overfor næringen.
- Vekstkraften i næringen skal styrkes gjennom fortsatt satsing på mineralkartlegging, tilgang på informasjon om norske mineralressurser, bedre ressursplanlegging, fortsatt utvikling av mineralforvaltningen og satsing på kunnskap og tilgang på kompetent arbeidskraft.

Regjeringen Solberg er enig i mesteparten av, men de mener at: «Det er behov for nye grep og ikke minst gjennomføringsevne, Vi må gå fra fagre ord til handling. Vi har definert mineralnæringen som et satsingsområde for regjeringen»:

- Vi skal legge til rette for vekst i mineralnæringen.
- Planprosesser skal bli bedre og mer forutsigbare, og betydelig lettere for næringen å forholde seg til.
- Samtidig skal de være kunnskapsbaserte og gi et godt grunnlag for bærekraftig mineralvirksomhet. Mineralnæringen skal naturligvis

ta miljøsyn og forholde seg til krav og regler, men vi mener at der hvor det samlet sett er den beste løsningen så skal sjødeponi være en mulighet.

- Og sist, men ikke minst: Arbeidet med å kartlegge ressurser skal intensiveres (Statsråd Monica Mæland).

Statsråden konkretiserer følgende tiltak:

- Forutsigbare og kunnskapsbaserte planprosesser (forenklingsambisjoner).
- Kartlegging av mineralressurser.
- Lokalsamfunnene må få en større del av de verdiene de skaper. Derfor har regjeringsplattformen slått fast at hver kommune skal beholde en viss andel av selskapskatten for de bedriftene som har virksomhet i kommunen.

2.4 Bergrettigheter

Med bergrettigheter menes undersøkelsesrett og utvinningsrett. Mineralloven skiller mellom mineraler eid av staten og mineraler eid av grunneier.

Statens mineraler utgjør alle metaller med egenvekt 5 gram/cm³ eller høyere

- herunder krom, mangan, molybden, niob, vanadium, jern, nikkel, kobber, sink, sølv, gull, kobolt, bly, platina, tinn, zirkonium, wolfram, uran, kadmium og thorium og malmer av slike metaller. Med unntak av alluvialt gull.
- metallene titan og arsen, og malmer av disse
- magnetkis og svovelkis

Grunneieres mineraler er alle andre mineraler som ikke eies av staten. Eksempler på dette er:

- industrimineraler (bl.a. kalkstein, olivin, nefelinsyenitt, kvarts, og dolomitt)
- naturstein (bl.a. granitt, marmor, skifer og murestein)
- byggeråstoffer (grus, pukk, og leire)

I Norge er det fri leterett, som innebærer at hvem som helst kan lete etter grunneiers mineraler, med de begrensninger som følger av mineralloven og annen lovgivning. Leteren kan foreta arbeider i grunnens overflate som er nødvendige for å påvise mineralske forekomster. Inngrep som kan medføre skade av betydning, kan ikke foretas uten samtykke fra grunneieren og brukeren av grunnen. Leteren har varslingsplikt til grunneier og brukeren av grunnen. Vet leting i Finnmark skal Sametinget også varsles.

Nye Sulitjelma Gruver ønsker å starte ny gruvedrift i Sulitjelma og realisere en viktig industrisatsing for hele Salten-regionen. Det grønne skiftet vil medføre et økt behov for kobber og sink.

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) er statens sentrale fagorgan i mineralsaker, og innvilger tillatelser og konsesjoner. Det er konsesjonsplikt i Norge ved uttak over 10 000m³ masse.

DMF skal innenfor tildelt bevilgning og tilgjengelige ressurser arbeide for at Norges mineralressurser forvaltes og utnyttes til beste for samfunnet. Dette innebærer at DMF skal legge grunnlag for økt verdiskaping basert på en forsvarlig og bærekraftig utvinning og bearbeiding av mineraler. DMF skal legge til rette for vekst i mineralnæringen gjennom god og effektiv saksbehandling. DMF skal bidra til at mineralvirksomhet skjer ut fra en avveining av flere kryssende samfunnshensyn, herunder annen næringsvirksomhet, miljø og kulturminneverdier.

Kilde: DMF

Direktoratet skal forvalte Mineralloven, og direktoratets mandat er:

- Tildeling av undersøkelses- og utvinningsrett for statens mineraler
- Behandle søknader om prøveuttak både for grunneiers og statens mineraler

- Behandle søknader om ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å undersøke forekomster av grunneiers og statens mineraler
- Behandle søknader om driftskonsesjon og godkjenne driftsplaner
- Føre tilsyn med at undersøkelser og uttak av mineralske ressurser gjennomføres forsvarlig og i tråd med godkjente planer, samt påse at sikrings- og oppryddingsplikten blir oppfylt

Videre skal direktoratet:

- Sørge for at mineralske ressurser hensynstas i regionale og kommunale planer
- Sikre viktige ressurser for eventuelt fremtidig bruk og hindre nedbygging
- Bidra til forutsigbare rammebetingelser for næringsdrivende
- Bidra med faglige råd til kommuner i planprosesser
- Være innsigelsesmyndighet

I tillegg til Mineralloven reguleres mineralvirksomhet i Norge også av andre lover som Plan- og bygningsloven, Naturmangfoldloven, Forurensningsloven, Matloven, Kulturminneloven, Vannressursloven og Motorferdselloven. Direktoratet for mineralforvaltning skal i samarbeid med Miljødirektoratet vurdere de samlede virkningene av mineralaktivitet, gir pålegg og veiledning om utslipp, deponering av restmasser, tilbakefylling av berg og rensetiltak.

2.5 Kommunenes rolle

Kommunenes rolle er å bidra til å utvikle en bærekraftig, konkurransekraftig og verdiskapende mineralnæring i Salten basert på ressursene som finnes. Det er kommunene som gjennom Plan- og bygningsloven er planmyndighet og regulerer områder til råstoffutvinning. Kommunene bestemmer arealbruken og skal vurdere de samlede miljøvirkningene når arealer skal settes av til mineraluttak. Kommunene bør ha mest mulig kunnskap før beslutninger og arealplaner lages. Dersom det i kommunenes arealplandel omfatter nytt eller utvidet område for mineraluttak eller deponi, skal konsekvenser for miljø og samfunn vurderes. Dette omfatter blant annet konsekvenser for andre næringer, transport, miljøpåvirkning,

naturmangfold, marine ressurser, mattrygghet og kulturminner. Det vil være nødvendig med omfattende konsekvensutredninger.

Ifølge dokumentet Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, som blei vedtatt 12. juni 2015, er det «et mål at fylkeskommunene og kommunene skal sikre tilgang til gode mineralressurser for mulig utvinning og veie dette opp mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Behovet for og tilgangen til byggeråstoff blir sett i en regional sammenheng. Arealdelen i kommuneplanen er den viktigste redskapen kommunen har for å sikre ei langsiktig og forsvarlig forvaltning av mineralressursene. Mineralressurser er viktige naturressurser, og masseuttak

er en del av det lokale næringslivet. Dei bør vurderes i sammenheng med andre tema og arealavklaringer i kommuneplanarbeidet. Dette er spesielt viktig fordi geologiske ressurser bare kan bli utnyttet der de er lokaliserte fra naturen si side. Det er viktig at kommunen har oversikt over mineralressursene, både for å hindre nedbygging av ressursene og for å unngå arealbrukskonflikter i samband med etablerte og framtidige masseuttak.»

I kommuneplanen kan kommunen også skaffe seg oversikt over hvor langt fram i tid de masseuttakene og råstoffområdene som er i bruk i dag, vil dekke behovet for byggeråstoff i kommunene. Ifølge plan- og bygningsloven er det krav om reguleringsplan for gjennomføring for større bygge- og anleggstiltak, og andre tiltak som kan få vesentlige innvirkning på miljø og samfunn. DMF er konsesjonsstyresmakt etter mineralloven. Når DMF skal behandle en konsesjonssøknad med driftsplan, er det en fordel at området for masseuttak har en

godkjent reguleringsplan. Mineralnæringen er prisgitt den lokale kommunen da ressursen ligger der den ligger, og kommunen som planmyndighet er den avgjørende faktor for realisering av prosjekter. Kommunene må i større grad ta ansvar for ressursforvaltningen i egne områder og etablere et tettere samarbeid med industrien. Ved etablering av ny mineralvirksomhet skal fordeler og ulemper avveies. På den ene siden hensynet til verdiskaping, næringsutvikling, skatteinntekter og andre viktige samfunnsinteresser som for eksempel forsyning av mest mulig kortreiste byggeråstoffer til utbygging av infrastruktur i nærområdet. På den andre siden må miljøbelastning, alternativ arealbruk, kulturminner, folkehelse, beredskap, samisk kultur og naturgrunnlag og andre tungtveiende samfunnsinteresser vurderes. Det er viktig å ha en god dialog med berørte naboer og brukergrupper av berørte arealer, om hvilke ulempedependende tiltak som kan gjøres og hvilke hensyn som bør veie tungt.

Kvartsbrudd på Mårnes, Sandhornøy (Eier: Elkem, Drifter:Veidekke).

Kunnskap og kartlegging av mineralressursene er en forutsetning for at gode beslutninger tas. Norges geologiske undersøkelser (NGU) jobber i samarbeid med både offentlig forvaltning og mineralindustri i Norge, samt leteselskaper fra hele verden, om kartlegging av mineralressursene i Norge. Gjennom kartdatabasene til NGU kan kommunene skaffe seg oversikt over hvilke mineral og bergarter som finnes i kommunen, hvor de er lokalisert, og også hvilken potensiell verdi disse ressursene har. På dette grunnlaget kan kommunene vurdere hvilke mineralressurser en bør sikre for framtidige generasjoner, og hvilke eventuelle uttak av mineral som kan gjøres i planperioden. Kunnskap om de fremtidige ressursene som vi skal leve av er forholdsvis god, men vi ligger etter i innsamling av moderne geofysiske data i Salten. MINN-programmet (Mineraler i Nord-Norge) er et program i regi av NGU. Dette programmet skal skaffe oversikt over mineraler og pukk/

grus i hele Nord-Norge. Programmet ble inntil videre avsluttet i 2016 pga. opphør av bevilgninger over statsbudsjettet. Inntil videre er Salten utelatt i MINN-kartleggingen. Både nord og sør for Salten, Nord-Salten/Ofoten og Rana/Helgeland ble det utført geofysiske målinger. Ved en evt. videreføring av MINN-programmet bør Salten bli sterkt vurdert som leteområde. Kartlegging med moderne metoder har dokumentert stor verdiskaping.

Kommunenes oppgave er å tilrettelegge for næringsutvikling. Kommunal planlegging må basere seg på god kartlegging av mineralforekomster, potensial og konsekvensutredninger. Det er viktig å unngå båndlegging av kjente mineralforekomster, hindre nedbygging og å redusere arealbrukskonflikter, avsette de interessante områdene til råstoffutvinning og planlegge infrastruktur.

2.6 Kompetanse/FoU

Mineralklynge Norge er et langsiktig samarbeid mellom virksomhetene i mineralnæringen i Norge. Dette er et ARENA prosjekt som ble etablert i 2012, og administrasjonene er lokalisert Bodø. Prosjektet har bidratt til bedre samarbeid mellom bergverksbedriftene, leverandørbedriftene og forsknings og utdanningsinstitusjoner, der fokus er kompetanseoppbygging og næringsutvikling i mineralnæringen. Dette skjer gjennom flere FOU- og innovasjonsprosjekter. Høsten 2017 søkte Mineralklynge Norge om å bli en NCE (Norwegian Center of Expertise). Denne søknaden ble ikke innvilget. Nord Universitet jobber sammen med andre kompetansemiljø

i Barentsregionen med forskning om mineralnæringens samfunnsmessige betydning. Fauske videregående skole startet i 2013 er fagskole for bergteknikk, og ved høgskolen i Narvik er det et studietilbud innen mineralteknologi og bergverk. I Sørfold er det etablert en Newton-modul – «Den moderne steinalder – digital jakt på mineraler». Denne modulen gir alle elever i 8.- 10.-klasse et tilbud om innføring i mineraler og mineralnæringens betydning. Alle disse prosjektene og tilbudene bør kommunene støtte opp om, og være med på stimulere til bruk av disse. Dette er viktig i omdømmebygging, bevisstgjøring og kunnskap om og utvikling av mineralnæringen i Salten.

*Newton-modulen i Sørfold:
«Den moderne steinalder-
jakten på mineraler».*

3. Visjon – Verdier – Mål – Satsingsområder

VISJON

«Salten best på mineral»

Salten skal være den beste regionen å drive mineralvirksomhet i. Salten skal være best på tilrettelegging for samskaping, ressursutnyttelse, arealplanlegging og kompetansebygging.

MÅL

I Salten skal mineralene utnyttes på en bærekraftig måte slik at vi oppnår optimal verdiskaping og økt sysselsetting.

SATSINGOMRÅDER

- Samskaping
- Ressursutnyttelse
- Arealplanlegging
- Kompetanse

VERDIER

- **Tilrettelagt** – Saltenkommunene skal tilrettelegge for mineralnæringen
- **Global** – Næringen opererer i et internasjonalt marked på alle plan
- **Samarbeid** – Saltenkommunene vil samarbeide om gode løsninger og tiltak
- **Bærekraftig** – Alle tiltak og alt arbeid skal reflektere bærekraft

Satsingsområder

3.1 SAMSKAPING

Samskaping er avgjørende for å oppnå en god utvikling av mineralnæringen i regionen. Saltenkommunene kan sammen bidra til dette, gjennom fellestiltak og god tilrettelegging for næringen. Kommunene kan bidra til å styrke nettverksbygging, ved blant annet å etablere et forum for offentlig myndigheter, bedrifter og interessenter som kan berøres av mineralnæringen. Ambisjonen vil være å sette de regionale utfordringer, omdømmebygging, og god utvikling i hele verdikjeden i mineralnæringen på dagsordenen.

Mål

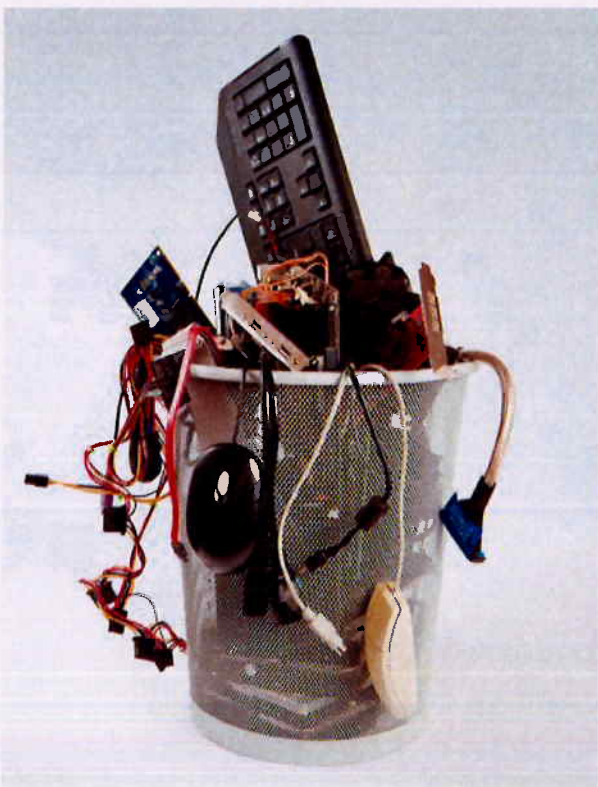
- Bidra til å øke synergieffekten mellom alle aktørene i verdikjeden i Salten,

slik at regionens konkurransefortrinn blir best mulig utnyttet.

- Øke dialogen mot etablerte bedrifter innen mineralvirksomhet.
- Øke dialogen mot industribedrifter som bruker mineraler som råstoff.
- Øke dialogen mellom kraftbransjen og mineralnæringen.
- Felles strategi for at Saltenregionen kan påvirke statlige myndigheter, slik at Saltens mineralressurser blir kartlagt ved målrettet geologisk oppfølging og geokjemiske undersøkelser (fullføre MINN-prosjektet i Salten).

3.2 RESSURSUTNYTTELSE

For å redusere miljøavtrykket i mineralutvinning og prosessindustrien som er avhengig av disse råvarene i sin produksjon, er det viktig å utnytte ressursene optimalt.

Kommunene kan bidra ved tilrettelegging slik at mest mulig av hele råvaren blir utnyttet og kanskje en gang i fremtiden at alle elementene i råstoffet blir utnyttet. Dette vil redusere behovet for uttak, samt bedre lønnsomheten og omdømme til næringen. Å gjøre mest mulig ut av avfall og mineraler i verdikjeden – bidrar til å øke den samlede ressursutvinning. Muligheten til å skape verdier og redusere negative miljøeffekter fra avfallsstrømmer langs verdikjeden er potensielt en måte som mineral- og prosessindustrien kan gi betydelige bidrag til sirkulær økonomi, og dermed bidra til en mer bærekraftig utvikling.

Mål

- Panteordning for el-utstyr for å øke tilgangen på gjenbrukbare mineraler (Urban mining).
- Jobbe for en økt gjenbruksandel i asfalt.
- Utnyttelse av overskuddsmasse fra veibygging.
- Støtte forskningsprogram på substitusjonsprinsippet for mineralnæringen (Norges Forskningsråd).

3.3 AREALPLANLEGGING

Plan- og bygningsloven hjemler kommunenes rett og plikt til å planlegge bruk av egne arealer på land og sjø. Avsetting av arealer til næringsutvikling i mineralnæringen, må være basert på målrettet mineralkartlegging. Når det gjelder arealplanlegging i kommunene bør det i tillegg til å avsettes arealer til framtidig mineralutvinning også avsettes industriarealer til videreforedling i tilknytning til arealer til selve utvinningen. Det kan være hensiktsmessig av kommuner uten store ressurser til dette planarbeidet, samarbeider, og også henter kompetanse fra fylkesgeologen i dette arealplanarbeidet. NGU er også i ferd med å utvikle en veiledning for arealplanleggere, og deres oppgave er blant annet å ha en dialog mot kommunene for avsetting av mineralressurser i forbindelse med rullering av arealplaner. Noen av veiledningspunktene er:

- Noen mineralressurser er viktigere å sikre enn andre. Dette må inn i vår arealforvaltning. Stor aktsomhet for disse områdene, men også større frihet mellom disse områdene der det er lite ressurser.
- Søke opp og legge til rette for bedrifter som ønsker kartlegging, undersøkelser og utvin-

ning av mineraler. Også grus- og pukkindustrien. (kobles mot pkt 1 – tilgjengeliggjøre oversikten/ bevisstgjøring / Plan- og bygningsloven).

Salten trenger store mengder stein til å bygge infrastruktur. Det er viktig at uttak av byggeråstoff gjøres så nært utbyggingsområdene som mulig. Dette gir best miljøgevinst og økonomi for utbyggingsprosjektene, i tillegg til det vil styrke lokalsamfunnene.

Mål

- Kortreiste byggeråstoffer (grus, pukk) i regionen inkorporeres i kommunenes ressurs og arealplaner.
- Samarbeid mellom kommunene og fylkeskommunene i plannettverk.
- Søke å få best mulig veiledning om mineralressursene og kartlegging av disse.
- Gjøre arealplanene bedre tilgjengelig for næringsutviklere regionalt og globalt.
- Kommunene bør bestrebe å få kjente mineralressurser med i arealplanene.

Yara Glomfjords Produktspekter er på nesten 60 forskjellige typer mineralbasert NPK (Fullgjødse!®) i granulert form.

3.4 KOMPETANSE

Mineralnæringen er kompetansekrevende og avhengig at det utdannes en rekke ulike fagfolk som kan utvikle næringen videre. Næringen selv gir tilbakemelding om knapphet på arbeidskraft fra sentrale faggrupper. Det er viktig å ha en dialog med næringen om langsiktige kompetansebehov. Dette vil være et naturlig tema i næringsforumet for mineralnæringen. I Salten kan vi bidra til økt kompetanse på flere nivå. Vi har etablert en videregående linje innen bergteknikk og vi har en Newton-modul. Begge disse har fokus på mulighet innen mineralnæringen og dens omdømme. På Fauske finns også landslinje for anlegg på videregående nivå. Det burde ha vært utvidet til også å gjelde bergverk. Grunnskolen har et begrenset pensum om mineralnæringen, og her vil Newton-modulen være en unik mulighet for alle elever på ungdomstrinnet i Salten. Innenfor forskning har vi gode miljøer ved Nordlandsforskning, Nord Universitet og Kunnskapsparken Bodø. Det er en oppgave å videreutvikle undervisnings- og forskningskompetansen ved Universitet, fagskolen, videregående skoler og forskningsmiljøer innen gruve- og mineralfaget, og å gjøre denne muligheten for yrkeskarriere kjent for unge mennesker. Mineralklynge Norge er lokalisert i Bodø. Dette er et verktøy til

kunnskapsdeling og en samarbeidsarena med fokus på forskning, kompetanseutvikling og innovasjon i mineralnæringen.

Gjennom forsknings- og utviklingsprosjekt skal Mineralklynge Norge bidra til det grønne skiftet og reindustrialiseringen av Norge. Mineralklyngen søkte om å bli en NCE i 2017. Dette ville ha utløst en god finansiering og en mulighet for langsiktighet i arbeidet. Denne søknaden ble ikke innvilget. Det er viktig at klyngen fortsetter sitt gode arbeid for mineralnæringen, og at kommunene støtter dette. Det vil være mulig for Mineralklyngen å søke på nytt i 2018 om å bli en NCE. Det er viktig at kommunene aktivt bruker de kompetanse og forskningsmiljøene vi har i Salten, framsnakker disse, og stimulerer til bruk av disse

Mål

- Styrke, sikre og bygge opp om bergteknikk-linjen på Fauske videregående skole.
- Gjøre Newton-modulen tilgjengelig og obligatorisk for alle elever i ungdomstrinnet i Salten.
- Styrke forskningsmiljøene relatert til mineralnæringen i Salten, ved aktivt å bruke disse.

Omia Hustadmarmor avd. Hammerfall

4. Handlingsplan for perioden 2017–2027

Satsingsområde: Samskaping

Satsingsområde	Tiltak	Ansvarlig
Ressurskartlegging	Utarbeide en felles uttalelse om behovet for dette, og iverksette tiltak for gjennomføring.	Kommunene
Øke dialogen og kunnskapen mellom alle aktører i verdikjeden og politiske myndighet. Øke forståelsen for behov og etterspørsel	Arrangere en årlig mineralkonferanse i Salten.	Kommunene og næringsforeningene
Øke dialog og synergieffekt	Bidra til å etablere forumet: «Samarbeidsforum Mineraler i Salten» Jevnlige møter med bedriftene og interesse for problemavklaringer	Kommunene og næringsforeningene
Videreføre samarbeidet innen mineralnæringen	Bygge videre på den nettverksfunksjonene som Mineral- klynge Norge har etablert	Kommunene
Samarbeid om konkrete næringsprosjekter i Saltenregionen	Definere 3 næringsprosjekter i Salten som regionen i fellesskap bidrar til å utvikle.	Kommunene/ Salten Regionråd

Satsingsområde: Ressursutnyttelse

Satsingsområde	Tiltak	Ansvarlig
Urban Mining/resirkulering av mineraler	Opprette / utvide pantestatsjoner for el-utstyr	Kommunene
Øke gjenbruksandelen i asfalt	Dialogmøter med næringsaktørene i hele verdikjeden	Kommunene
Utnyttelse av overskuddsmasse fra veibygging	Etablere en masseforflyttingsplan fore Salten	Kommunene

Satsingsområde: Arealplanlegging

Satsingsområde	Tiltak	Ansvarlig
Kortreist byggeråstoff	Aktivt å prioritere uttak av byggeråstoff så nært som mulig de store infrastruktur-prosjektene i Salten, og inkorporere dette i arealplanene	Kommunene
Samarbeid mellom kommunene og fylkeskommunen	Etablere og aktivt bruke plannettverket i Salten	Kommunene
Arealplaner	Arealfeste mineralforekomster av nasjonal, regional og lokal betydning. Kvalitetssikre, gjøre tilgjengelige og digitalisere disse.	Kommunene
Kortreist naturstein	Kommunene skal i sine stedsutviklingsprosjekter prioritere å bruke kortreist naturstein.	Kommunene

Satsingsområde: Kompetanse

Satsingsområde	Tiltak	Ansvarlig
Styrke og sikre opprettholdelse av bergteknikklinjen på Fauske videregående skole.	Informasjon til elever i ungdomstrinnet om denne utdanningsveien, og aktivt påvirke og framsnakke denne linjen overfor NFK	Kommunene
Newton-modulen i Sørfold	Undervisningstilbudet skal tas inn i læreplanene for ungdomstrinnet i Salten, slik at alle elever i Salten i løpet av grunnskolen får innblikk i mineralnæringen	Kommunene
Forskningsmiljøene og utdanningsmiljøene i Salten.	Prioritere å bruke disse institusjonene der det er mulig, og inkludere de i kommunenes arbeid	Kommunene

Visste du at vi i Norge er avhengig av kalkstein for å ha rent vann?

Visste du at det i en el-bil er 3-4 ganger mer kobber enn i en fossilbil.

